

Haridusstatistika käsiraamat 2021

Käsiraamatu on koostanud Statistikaamet ning Haridus- ja Teadusministeerium.

Kirjastanud Statistikaamet

Veebruar 2021

ISBN 978-9985-74-628-8 (PDF)

Autoriõigus: Statistikaamet, 2021

Kaanefoto: Shutterstock

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale.

Sisukord

Saateks	4
1. Eesti haridussüsteem	5
1.1. Formaalne, mitteformaalne ja informaalne õpe	5
1.2. Haridussüsteemi osad	6
1.3. Täiskasvanuharidus ja täienduskoolitus	8
2. Eesti hariduse infosüsteem	9
2.1. EHIS-e alamregistrid	9
2.2. EHIS-esse info kogumine	10
2.3. EHIS-e kasutamine	10
3. Eesti haridusstatistika	12
3.1. Haridus- ja teadusministeerium	12
3.2. Statistikaamet	12
4. Haridus rahvastikustatistikas	14
4.1. Haridustaseme määramise metoodika	14
4.2. Haridustasemete liigitus	15
5. Haridus isiku-uuringutes	18
5.1. Isiku-uuringute korraldamine	18
5.2. Küsimused haridustaseme kohta	18
6. Rahvusvaheline haridusstatistika	29
6.1. UOE valdkonnad	29
6.2. UOE andmekogumise põhimõtted ja üldjuhised klassifitseerivate muutujate kohta ...	30
6.3. Andmete esitamise metoodika	33
7. Haridusvaldkonna strateegia ja sellega seotud näitajad	40
8. ISCED-A ja ISCED-P	42
8.1. ISCED 2011 koodid	42
8.2. ISCED 2011 kirjeldus	44
9. ISCED-F	54
Lisa 1. Eesti formaalharidussüsteem	55
Lisa 2. 2019/2020. õppeaasta õpete liigitus ISCED-i järgi	58
Lisa 3. ISCED-F-i detailne jaotus	59
Lisa 4. Mõisted	64

Saateks

Eesti Vabariigi haridusseaduse kohaselt on hariduse eesmärk luua soodsad tingimused isiksuse arenguks maailma majanduse ja kultuuri kontekstis, kujundada seadusi austavaid ja järgivaid inimesi ning luua igaühele eeldused elukestvaks õppeks. Just elukestev õpe on see, millest lähtus aastate 2014–2020 haridusstrateegia ja mis on ka uue, haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 keskmes. Elukestev õpe hõlmab nii formaalset, mitteformaalset kui ka informaalset õpet.

See käsiraamat keskendub eeskätt formaalharidusele ehk hariduse sellele osale, mida omandatakse enamasti koolikeskkonnas. Käsiraamat on mõeldud nii statistika tarbijale kui ka statistika tegijale Eesti haridusstatistika ja selle metoodika kohta ajakohase ning ülevaatliku info saamiseks. Siin on antud ülevaade Eesti haridussüsteemist, haridusega seotud klassifikaatoritest, Eesti hariduse infosüsteemist, aga ka sellest, millist haridusstatistikat Eesti teeb ja milline on selle metoodika. Lisaks on käsiraamatus defineeritud haridusega seotud mõisted.

Käsiraamat on valminud statistikaameti ning haridus- ja teadusministeeriumi koostöös ning on 2009. aastal koostatud tasemehariduse statistika käsiraamatu edasiarendus. Käsiraamat ilmub ainult veebiversioonina ja on kättesaadav statistikaameti ning haridus- ja teadusministeeriumi kodulehel ning seda uuendatakse vajaduse järgi.

1. Eesti haridussüsteem

Eesti Vabariigi haridusseaduse kohaselt on hariduse eesmärk luua soodsad tingimused isiksuse arenguks, kujundada seadusi austavaid ja järgivaid inimesi ning luua igaühele eeldused elukestvaks õppeks. Mistahes õpitegevuse eesmärk on parandada teadmisi ja oskusi ning suurendada oma kompetentsi iseenda, kodanikkonna, ühiskonna ja/või tööturu vajaduste järgi. Eesti haridussüsteemi iseloomustab elukestev õpe, mis hõlmab nii õpet formaalharidussüsteemis (formaalõpe) kui ka sellest väljaspool pakutavat ehk mitteformaalset ja informaalset õpet.

1.1. Formaalne, mitteformaalne ja informaalne õpe

Formaal- ehk tasemeõpe toimub enamasti koolikeskkonnas ja on tasemeõppekavade alusel organiseeritud (vt joonist lisas 1). Formaaloõpe on eesmärgistatud ja seda juhendavad spetsiaalse ettevalmistuse ja kvalifikatsiooniga õpetajad. Õpieesmärgid tulenevad õppekavast ja õpetajast, õppeprotsessi jälgitakse ning hinnatakse.

Hariduse omandamine teatavas ulatuses on kohustuslik. Koolikohustuslik on Eestis laps, kes on jooksva aasta 1. oktoobriks saanud seitsmeaastaseks. Enne koolikohustuslikku ikka jõudmist omandatakse harilikult alusharidus lasteaias. Koolikohustus kestab kuni põhihariduse omandamiseni või õpilase 17-aastaseks saamiseni.

Õigus saada eestikeelset haridust on igaühel, samuti tagab riik eesti keele õpetamise kõikides muukeelsetes avalikes õppeasutustes ja muukeelsetes õpperühmades. Põhiharidust võib omandada oma emakeeles (sh vähemusrahvuse emakeel), õppekeele üle otsustab kooli omanik. Gümnaasiumi õppekeel on eesti keel, kuid võib olla ka muu keel, kui valitsus kooli omaniku taotluse põhjal selleks loa annab.

Mitteformaalne õpe on eri keskkondades toimuv teadliku arendamise kavatsusega õpe. See on eesmärgistatud nagu formaalõpegi, kuid täies mahus vabatahtlik. Mitteformaalset õpet iseloomustavad õppijakeskus, paindlikkus, kättesaadavus ning individuaalse ja sotsiaalse õppimise tasakaal. Õppetöö juhendajad võivad olla nii professionaalsed koolitajad kui ka näiteks vabatahtlikud või omaealised. Peamine erinevus formaalse ja mitteformaalse õppe vahel seisneb selles, et formaalõppe läbimisel saavutatakse kindel haridustase, saadakse riiklikult tunnustatud teaduskraad või diplom, mitteformaalse õppe puhul aga mitte.

Informaalne õpe tähendab igasugust vabas vormis, kuid teadlikku õppimist. Informaalne õpe ei ole struktureeritud ning sel puuduvad otsesed õpieesmärgid, õppekavad ja -materjalid. Selle alla kuulub näiteks õppimine nii tööl kui ka vabal ajal, õppimine perekonnaliikmelt, sõbralt, kolleegilt; iseseisev õpe arvuti, nutiseadme või trükimaterjali vahendusel; õppimine raadiokuulamise või telerivaatamise kaudu; muuseumides ja raamatukogudes käimine jms. Kuna informaalne õpe käib käsikäes igapäevaeluga, teeb see informaalset õppe hindamise, tunnustamise ja teadvustamise keerukaks, ehkki on osa elukestvast õppest. Mitteformaalse ja informaalset õppe erinevus seisneb institutsionaliseerituses – mitteformaalse õppe puhul on õppetöös olemas asutus ja struktuur, ent informaalset õppe puhul mitte.

Tabel 1. Formaali-, mitteformaali- ja informaalõppe võrdlus

	Formaaliõpe/tasemeõpe	Mitteformaalne õpe / täiendusõpe	Informaalne õpe
Kohustuslikkus	jah, koolikohustuslikus eas	ei	ei
Seotus mõne institutsiooniga	jah	jah	ei
Toimumiskoht	lasteaiad, üldhariduskoolid, kutsekoolid, kõrgkoolid	täienduskoolituse pakuvad asutused, huviringid, noortekeskused, lastehoiud	kus iganes (nt kodus perega, töökohas, vabal ajal)
Eesmärgistatuse ja struktureerituse tase	kõrge (põhjalikud õppekavad alati olemas)	keskmine (enamasti olemas koolituskava, tegevusplaan)	madal (õppija saab kõike ise otsustada)
Tulemuslikkuse hindamine	õppeprotsessi pidev jälgimine, jäik hindamissüsteem	osaline, pigem tähtis õpe läbida	puudub
Kvalifikatsiooni saamine, tunnistus	jah	mõnikord (nt täienduskoolituskursustel)	ei
Näide 1	<i>hispaania keele ja kirjanduse bakalaureuseõpe</i>	<i>hispaania keele kursus keeltekoolis</i>	<i>hispaania keele õppimine nutitelefonil laaditud programmi abil</i>
Näide 2	<i>pagari eriala kutsekoolis</i>	<i>kringli küpsetamise õpituba rahvaülikoolis</i>	<i>kringli küpsetamise õppimine sõbralt</i>
Näide 3	<i>bioloogiaturund üldhariduskoolis</i>	<i>loodussõprade huviring</i>	<i>koduaias seemnete külvamise õppimine vanematelt</i>

1.2. Haridussüsteemi osad

Eesti haridussüsteemi reguleerib haridusseadus¹, mille ülesanne on õiguslikult tagada haridussüsteemi kujunemine, toimimine ja areng. Haridusseaduse kohaselt võib haridussüsteemi jagada kaheks alatsüsteemiks:

- haridus, mis on kujundatud tasemete ja ülesannete alusel;
- haridusasutused, mis organisatsioonidena viivad hariduse eesmärgi ellu.

1.2.1. Hariduse liigitus tasemete järgi

Haridustasemed on alusharidus, põhiharidus, keskharidus (üldkesk- ja kutsekeskharidus) ja kõrgharidus. Haridussüsteemi ülesehitus peab looma igatüüpi võimaluse siirduda ühelt haridustasemelt teisele.

Alushariduse eesmärk on toetada laste individuaalsust, loovust ja mängu kaudu õppimist. Õigus alusharidusele on kõigil Eesti lastel ja kohalikel omavalitsustel lasub kohustus tagada oma teeninduspiirkonda kuuluvatele 1,5–7-aastastele lastele võimalus lasteaias käia. Lasteaia toetab lapse enesekohaste, sotsiaalsete, mängu- ja õpioskuste kujunemist ning arengut. Lasteaias käimine ei ole kohustuslik, ent valdav osa lapsi käib lasteaias.

Alushariduse andmise aluseks on riiklik õppekava ja alushariduse korraldust reguleerib koolieelse lasteasutuse seadus², kuid teatavaid aspekte puudutavad ka lastekaitse seadus³, haridusseadus ning erakooliseadus⁴.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015254?leiaKehtiv>

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006?leiaKehtiv>

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/LasteKS>

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/130052012002?leiaKehtiv>

Põhiharidus on haridusseaduse § 15 kohaselt riigi haridusstandardiga ettenähtud kohustuslik üldharidusmiinimum. Põhihariduse omandamine loob eeldused ja annab õiguse jätkata õpinguid keskhariduse omandamiseks. Põhikool toimib ühtluskoolina, milles iga järgmine õppeaasta (klass) tugineb vahetult eelmisele ja võimaldab tõrgeteta ülemineku ühest koolist teise. Põhihariduse võib omakorda jagada kooliastmeteks: I kooliaste ehk 1.–3. klass, II kooliaste ehk 4.–6. klass ja III kooliaste ehk 7.–9. klass.

Pärast põhikooli lõpetamist on haridustee jätkamiseks mitu valikut: omandada gümnaasiumis üldkeskharidus või kutseõppeasutuses kutsekeskharidus või ainult kutse. Kui põhikool on pooleli jäänud, saab õppida ka põhihariduse nõudeta kutseõppes. Põhihariduse omandamisega seotud õigusi ja kohustusi reguleerivad mitmed õigusaktid: põhiseadus¹, mis sätestab õiguse haridusele, lastekaitseseadus, haridusseadus, põhikooli- ja gümnaasiumiseadus² ning erakooliseadus.

Keskharidus põhineb põhiharidusel ja jaguneb kaheks: üldkeskharidus, mida omandatakse gümnaasiumis, ning kutsekeskharidus, mida omandatakse kutseõppeasutuses.

Üldkeskharidus omandatakse gümnaasiumis (10.–12. klass), kus õpe on korraldatud kursustena, mis jagunevad kohustuslikeks ja valikkursusteks. Üldkeskharidust pakuvad ka täiskasvanute gümnaasiumid, kuhu võivad astuda kõik põhihariduse omandanud isikud vanusest olenemata (nt täiskasvanud, kelle haridustee on katkenud). Täiskasvanute gümnaasiumis aga saavad õppida ka koolikohustuslikus eas olevad isikud, kellele on antud niisugune soovitus (soovitatud tugiteenus). Gümnaasiumi eesmärk on valmistada ette inimesi, kes oleksid võimelised leidma endale huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna, millega siduda oma edasine haridustee. Üldkeskhariduse omandamine annab õiguse jätkata õpinguid kõrg- või kutsehariduse omandamiseks.

Kutsekeskharidusõpe on kutseõpe, mille käigus õpilane omandab koos kutse- ja erialapädevusega ka keskhariduse. Kutsekeskhariduse omandamine loob eeldused ja annab õiguse asuda tööle õpitud kutse- või erialal või jätkata õpinguid kõrghariduse omandamiseks.

Nii gümnaasiumis kui ka kutseõppeasutuses on õppetöö aluseks kooli õppekava, mis koostatakse riiklike õppekavade põhjal. Kutsekeskhariduses on nii riiklike kui ka kooli õppekavade aluseks kutseharidusstandard ja kutsestandardid, gümnaasiumides gümnaasiumi riikliku õppekava määrus³.

Keskhariduse korraldust reguleerivad peale haridusseaduse põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ning kutseõppeasutuse seadus⁴, samuti erakooliseadus.

Kõrgharidus on keskhariduse baasil omandatav kõrgema astme haridus, mida tõendab saadav lõpudokument või akadeemiline kraad. Kõrgharidusõppe läbimise tulemusena omandatakse teadmised, oskused ja hoiakud, mis on vajalikud aktiivseks ühiskonnaelus osalemiseks, töötamiseks, teadus- ja arendustegevuseks ning elukestvaks õppeks.

Haridusseaduse § 17 sätestab, et üldkeskharidusel põhinevat haridust, mida riiklikult kõrgharidusena ei tunnustata, peetakse kesk- ja kõrghariduse vahepealseks hariduseks ning seda nimetatakse keskerihariduseks⁵. Tegemist on keskharidust eeldava keskeri- või tehnikumiharidusega, mille õppekavadele võeti vastu kuni 01.09.1999.

Eesti kõrgharidussüsteem on kaheharuline – õppel on nii akadeemiline kui ka rakenduslik suund. Akadeemiline õpe on kolmeastmeline: esimene aste on bakalaureuseõpe, teine aste magistriõpe ja kolmas aste doktoriõpe. Rakenduskõrgharidusõpe on nii nagu bakalaureuseõpe kõrghariduse esimese astme õpe, mis annab võimaluse minna edasi magistriõppesse. Arsti, loomaarsti, proviisori, hambaarsti, arhitekti ja ehitusinseneri erialal ning klassiõpetajakoolituses on bakalaureuse- ja magistriõpe liidetud ning annab kõrghariduse teise astme kvalifikatsiooni. Kõrghariduse andmist ja korraldust reguleerivad Eestis haridusseadus, kõrgharidusseadus⁶ ja erakooliseadus. Samuti on olulised valdkonda reguleerivad

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/115052015002>

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410?leiaKehtiv>

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014021?leiaKehtiv>

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017038?leiaKehtiv>

⁵ Rahvusvahelise hariduse liigituse järgi ISCED 5 tasemele vastav haridus, vt ka ptk 8 (ISCED A ja P)

⁶ <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019012?leiaKehtiv>

õigusaktid õppetoetuste ja õppelaenu seadus¹, kutseõppeasutuse seadus, täiskasvanute koolituse seadus, aga ka teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus² (doktoriõppes).

1.2.2. Hariduse liigitus ülesannete järgi

Ülesannete järgi jaguneb haridus üld-, kutset andvaks ja huvihariduseks.

Üldharidus hõlmab alusharidust, põhiharidust ja keskharidust, kus õppetöö aluseks on ühtne riiklik õppekava, millest lähtudes kujundab iga õppeasutus omakorda oma õppekava. Üldhariduse omandamine annab inimesele teadmised, oskused ja väärtused, mis võimaldavad tal kujuneda pidevalt arenevaks isiksuseks ning aitavad teha tulevase elukutse valikut. Täpsem kirjeldus on alapeatükis 1.2.1.

Kutset andev haridus on teataval erialal töötamiseks, teatava kutse saamiseks, teatavale ametikohale kandideerimiseks või selle säilitamiseks vajalik teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisharjumiste kogum. Nii kutse- kui ka kõrgharidusõppes³ omandatakse töötamiseks, ühiskonnaelus osalemiseks ja elukestvaks õppeks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud. Kõrgharidusõppe kõrgematel astmetel süvendatakse erialateadmisi ja -oskusi ning omandatakse iseseisvaks teadus-, arendus- või kutsealaseks loometööks vajalikke teadmisi ja oskusi.

Huviharidus on pikaajaline süsteemne ja vabatahtlik tegelemine mingi huvialaga tasemeõppes ja tööst vabal ajal, et omandada süvaoskused ja -teadmised sellel huvialal. Huvihariduse eesmärk on avastada (eeskätt noorte) loovvõimeid, neid kavakindlalt arendada ja luua võimalus mitmekülgseks arenguks. Rohkem infot huvihariduse kohta saab huviharidusstandardist⁴.

1.2.3. Haridusasutused

Haridust saab omandada haridusasutustes: eelkõige koolieelses lasteasutuses, põhikoolis ja gümnaasiumis, kutseõppeasutuses, rakenduskõrgkoolis, ülikoolis, huvikoolis ning täienduskoolitusasutuses, kuid ka neid teenindavates teadus- ja metoodikaasutustes. Riiklikke ja munitsipaalharidusasutusi, välja arvatud ülikoolid, nimetatakse avalikeks haridusasutusteks. Õppeasutus on haridusasutus, kus õpetatakse ja õpitakse õppekava alusel.

1.3. Täiskasvanuharidus ja täienduskoolitus

Haridusseaduse §-s 18 on eraldi esitatud **täiendusharidus** ehk üldharidus- ja kutseteadmised ning -oskused, mis on vajalikud olemasolevate säilitamiseks ja laiendamiseks. Täienduskoolitus on väljaspool tasemeõpet õppekava alusel toimuv eesmärgistatud ja organiseeritud õppetegevus, mis hõlmab nii tööalast enesetäiendust kui ka vabahariduslikke koolitusi. Täienduskoolituse valdkonda reguleerib täiskasvanute koolituse seadus⁵, mis sätestab täienduskoolituse korraldamise õiguse saamisega seotu ning täienduskoolitusasutuste tegutsemise, koolituste korraldamise ja teabe avalikustamise nõuded.

Täiskasvanuharidus on mõeldud täiskasvanule, kes soovib õppida töölkäimise, pereelu või muu tegevuse kõrvalt. Õppimine ei ole sel juhul inimese põhitegevus, ent kõikidel täiskasvanutel on võimalus osaleda ka formaalõppes. Õppida võib mistahes tasemel või meetodil. Täiskasvanuharidus võib olla ka jätkuks esmasele haridusele, mis omandatakse üldharidus-, kutse- või kõrgkoolis. Täiskasvanute koolituse seaduse kohaselt jaguneb täiskasvanute koolitus tasemeõppeks ja täienduskoolituseks. Tasemeõppe korraldamist reguleerivad põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, kutseõppeasutuste seadus, rakenduskõrgkooliseadus, ülikooliseadus ning erakooliseadus. Täiskasvanul on võimalik omandada mittestatsionaarses õppevormis või eksternina põhiharidus ja üldkeskharidus ning õppida igat liiki kutseõppes ja kõigil kõrghariduse astmetel.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/834802?leiaKehtiv>

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/834781?leiaKehtiv>

³ kutse- ja kõrgharidusõppe liigitus on esitatud lisa 1 (formaalhariduse skeem)

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/12809661>

⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019093?leiaKehtiv>

2. Eesti hariduse infosüsteem

Eesti hariduse infosüsteem ehk EHIS on 2004. aastal loodud riiklik register (andmekogu), mis koondab haridussüsteemi puudutavad andmed alusharidusest huvihariduseni, hõlmates kõiki haridustasemeid ja ka seda osa, mis jääb väljapoole formaalset haridussüsteemi (nt täiskasvanute täienduskoolitus, noortelaagrite pidajad). Andmekogu eesmärgid on järgmised:

- tagada andmed hariduspoliitiliste ja rahastamisotsuste tegemiseks;
- anda haridusasutustele ja avalikkusele usaldusväärset teavet haridussüsteemi ja selle osaliste kohta;
- tagada andmed õppijatele tugiteenuste osutamiseks ja toetuste andmiseks;
- anda usaldusväärset teavet haridusstatistika ja -uuringute tegemiseks ning strateegiliseks planeerimiseks;
- võimaldada õppeasutustes toimuva õppetöö välishindamist;
- dokumenteerida ja menetleda õppe- ja haridusasutuste majandustegevusteateid, koolitus- ja tegevuslube, registreeringuid, andmeid õppe korraldamise õiguse kohta ning õppekavasid ja residentuuriprogramme (vt haridusseadus¹).

2.1. EHIS-e alamregistrid

EHIS-es on kuus omavahel seotud alamregistrit (andmekoosseisu jaoks vt ka EHIS-e asutamine ja põhimäärus²):

1) haridust tõendavate dokumentide alamregister, kuhu koondatakse info põhi-, üldkesk-, kutsekesk- ja kõrghariduse omandamist ning kutseõppe lõpetamist tõendavate riiklike lõpudokumentide ja residentuuri lõpetamist tõendavate lõpudokumentide kohta;

2) õpetajate ja akadeemiliste töötajate alamregister, kus on andmed kõrgharidusasutuste õpetajate ja akadeemiliste töötajate kohta, alus-, põhi- ja üldkeskhariduse omandamist võimaldavate õppeasutuste ning kutsekoolide õpetajate, koolijuhtide, tugispetsialistide kohta, aga ka huvihariduse omandamist võimaldavate õppeasutuste õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajate kohta;

3) õpilaste, üliõpilaste ja arst-residentide alamregister, milles on andmed õppekavade ja koolituslubade alamregistrisse kantud õppekavade alusel alus-, põhi-, üldkesk-, kutsekesk-, kõrg- ja huviharidust omandavate õpilaste ning residentuuris ja kutseõppes õppijate kohta. Samuti on alamregistris info välismaal õppivate Eesti õpilaste ja üliõpilaste kohta;

4) õppeasutuste alamregister, milles on andmed alus-, põhi-, üldkesk-, kutsekesk-, kõrg- ja huviharidust ning kutseõpet pakkuvate õppeasutuste kohta. Registri koosseisu kuuluvad ka andmed täienduskoolitusi tegevate õppeasutuste ning noorte- ja projektlaagrite pidajate kohta;

5) õppekavade ja koolituslubade alamregister, kuhu kantakse andmed alus-, põhi-, üldkesk, kutsekesk-, kõrg- või huvihariduse omandamist ning kutseõppe või residentuuri läbimist võimaldavate õppeasutuste õppekavade, ühisõppekavade, residentuuriprogrammide, koolituslubade, tegevuslubade, registreeringute, õppekavagrupis ja õppekavarühmas õppetöö juhendamise õiguse ja akrediteerimise tulemuse kohta. Sellesse alamregistrisse kantakse ka andmed täienduskoolitusasutuse majandustegevusteadete ning loakohustusega täienduskoolituse tegevuslubade ja õppekavade ning noorte- ja projektlaagrite tegevuslubade kohta;

EHIS-e avalik vaade on olemas alates 2005. aastast ning enamik haridusandmeid on kättesaadavad samuti 2005. aastast. 2008. aastast alates on EHIS-esse lisandunud andmed alaealiste komisjoni ning alus- ja huvihariduse (sh koolieelsete lasteasutuste õpetajad) kohta, alates 2009. aastast andmed õppejõudude ja

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019084#para36b6lg4>

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/131072019005>

õppekirjanduse kohta (viimaste kogumine lõpetati 2017. a). 2015. aastal hakati EHIS-esse koguma andmeid täiskasvanuharidust andvate asutuste tegevuslubade kohta.

EHIS-e kasutusjuhendid on kättesaadavad veebilehel <http://www.ehis.ee/>.

2.2. EHIS-esse info kogumine

EHIS-esse kogutav info on indiviidipõhine, mis tähendab, et iga õpilane või õpetaja on registreeritud unikaalse koodiga. Andmeid sisestavad õppe- ja haridusasutused ise. Igal asutusel on kasutajaliidese kaudu registrile individuaalne ligipääs ning neile on nähtavad vaid oma asutusega seotud andmed (sh ajalugu). EHIS-esse andmete kandmine on koolidele kohustuslik, näiteks peab infot uuendama, kui toimuvad mistahes muutused (nt õpilane lahkub koolist), ent andmete kinnitamise tähtsajad varieeruvad alamregistriti. Seetõttu muutub registri koosseis pidevalt (n-ö elav andmebaas).

Õppe- ja haridusasutused saavad andmeid EHIS-esse sisestada kolmel viisil:

- otse oma kooli infosüsteemi kaudu, mis on EHIS-ega liidestatud (nt Stuudium, eKool) ja võimaldab seeläbi automaatset andmeedastust;
- genereerida Exceli töölehe, mis kätkeb kooli infosüsteemis olevaid andmeid, ja laadida selle EHIS-esse;
- EHIS-e kasutajaliidese kaudu sisestada andmed manuaalselt.

Sisestatud andmetele rakendatakse mitut (automaat)kontrolli nii kooli kui ka indiviidi tasemel. See suurendab andmete usaldusväärsust ja täpsust.

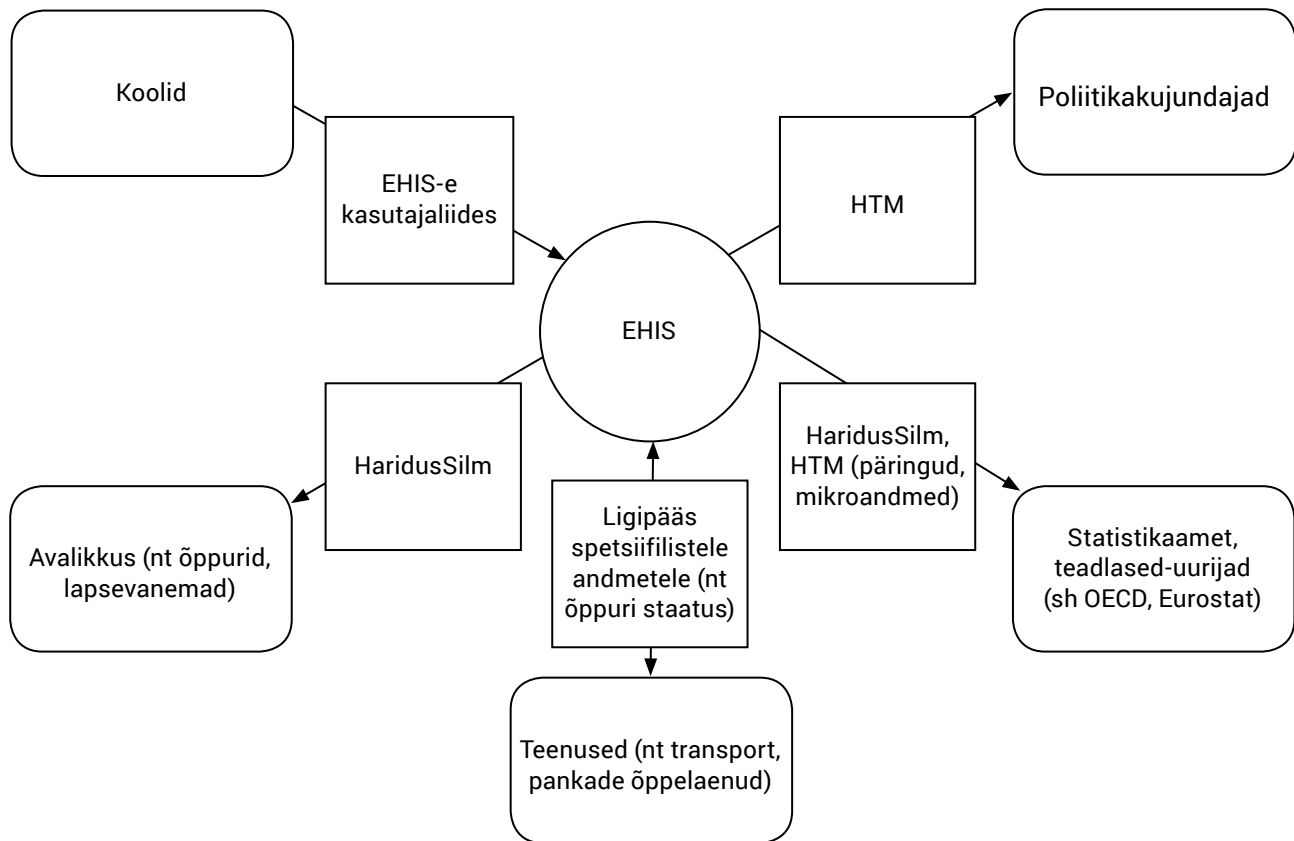
EHIS on liidestatud X-teega (infosüsteemide andmevahetuskiht, mis võimaldab turvalist internetipõhist andmevahetust infosüsteemide vahel). Niimoodi saab täiendada EHIS-es olevaid andmeid teiste andmekogude omadega (nt sotsiaalkindlustusameti andmed vajaduspõhise õppetoetuse määramiseks) ning vastupidi, teised andmebaasid andmeid EHIS-est (nt rahvastikuregister, transporditeenuste pakkujad, et kontrollida õppuri staatust soodustuste andmisel).

2.3. EHIS-e kasutamine

EHIS-e kasutajad võib tinglikult jagada viide kategooriasse (vt joonist 1).

- **Koolid**, kel on ligipääs kasutajaliidese kaudu, kes sisestavad andmeid ja ise ka avaldatud andmeid kasutavad.
- **Laiem avalikkus (õpilased, lapsevanemad jt)**, kellele tehakse valik andmeid kättesaadavaks HaridusSilmas¹ (nt erialavaliku tegemiseks vms), aga ka valikuliselt EHIS-e avalehel.
- **Teenuseosutajad**, kes saavad andmeid otse pärida kindlatel eesmärkidel (pangad, transporditeenuse osutajad jne), aga ka mitmesugused institutsioonid (nt siseministeerium rahvastikuregistri täiendamiseks).
- **Teadlased ja rahvusvahelised organisatsioonid**, kes kasutavad andmeid uurimuslikel ja statistilistel eesmärkidel. Ka suur osa statistikaameti tehtud riiklikust haridusstatistikast põhineb EHIS-e andmetel.
- **Poliitikakujundajad** on EHIS-e põhikasutajad, kelle keskne roll on edendada tõenduspõhist poliitikat – nii hariduse rahastamine, kvaliteedikontroll kui ka seire tuginevad EHIS-e andmetele.

¹ <https://www.haridussilm.ee>

Joonis 1. EHIS-e peamised kasutajarühmad ja nende ligipääs andmetele

EHIS-el on olemas avalik keskkond, kuhu pääsevad kõik huvilised kasutajatunnuseta ja kus on võimalik teha otsinguid. Kinnisesse keskkonda saavad sisse (nt oma andmete vaatamiseks või edastamiseks) ainult autoriseeritud kasutajad, kellel on kasutajakonto.

Rohkem infot saab EHIS-e kodulehelt <http://www.ehis.ee> ja EHIS-e põhimäärusest <https://www.riigiteataja.ee/akt/131072019005>.

3. Eesti haridusstatistika

Haridusstatistikat teevad Eestis statistikaamet ning haridus- ja teadusministeerium (HTM). Statistikaamet teeb riiklikku statistikat, mis on reguleeritud riikliku statistika seadusega ja lähtub riikliku statistika programmist. Haridus- ja teadusministeerium lähtub haridusstatistika tegemisel ministeeriumi valitsemisala vajadustest.

3.1. Haridus- ja teadusministeerium

Et toetada teadmispõhist poliitikakujundamist, on haridus- ja teadusministeeriumis ning ministeeriumi haldusalas järjepidevalt töös tegevused, mis aitavad seirata haridusmaastiku trende ja olukorda. Muu hulgas kuulub ministeeriumi põhiülesannete hulka poliitikakujundamiseks vajaliku statistika tegemine. Lisaks osaleb haridus- ja teadusministeerium rahvusvaheliste organisatsioonide, sh OECD, Eurostat, UNESCO, ning haridusteabevõrgustike Eurydice ja ReferNet töös ning edastab neile ministeeriumi valitsemisala puudutavaid andmeid. HTM esitab haridusvaldkonna andmeid ka statistikaametile nii riikliku statistika, isiku-uuringute ning rahva ja eluruumide loenduse tegemiseks kui ka rahvusvaheliste organisatsioonidele edastatavate küsimustike tarbeks (nt UOE andmekogumine, vt ptk 6).

Haridus- ja teadusministeeriumi tehtav statistika põhineb eeskätt Eesti hariduse infosüsteemi (EHIS) andmetel. Alus-, üld-, kutse-, kõrg- ja huvihariduse andmed, samuti õpetajate ja õppejõudude ning täiskasvanute koolituse andmed, mida HTM arvutab ja avaldab, põhinevad EHIS-e andmetel. Õpetajate palgaanalüüsiks kasutatakse EHIS-e andmeid ametikohtade kohta ja riigi saldoandmike infosüsteemi andmeid õpetajate palkade kohta. Hariduskulude statistikas kasutatakse statistikaameti töödeldud, riigi saldoandmike infosüsteemi andmeid. Lisaks arvutab ja avalikustab HTM mitmesuguseid haridussüsteemi mõju, tulemuslikkuse ja tõhususega seotud näitajaid (n-ö tulemusnäitajad), mis põhinevad eri andmestikel (Eurostati avaldatud andmed, rahuolu-uuringud, Eesti tööjõu-uuring jne).

HTM-i HaridusSilmas avaldatav statistika erineb statistikaametis tehtavast riiklikust statistikast selle poolest, et ei pea olema tehtud riikliku statistika seaduse järgi, mistõttu HTM saab avalikustada detailsemaid andmeid. Statistikat avaldatakse regulaarselt (üldjuhul kord aastas) haridusstatistika keskkonnas HaridusSilm (www.haridussilm.ee). Enamasti on HaridusSilmas avaldatud andmed kättesaadavad alates ajast, mil neid EHIS-esse koguma hakati (vt ptk 2). Näiteks alushariduse andmed on HaridusSilmas olemas alates 2008/2009. õppeaastast, õppejõudude andmed alates 2012/2013. õppeaastast ja täiskasvanuhariduse andmed 2017/2018. õppeaastast, seega on aegread eri pikkusega. HaridusSilmast saab kasutaja koostada statistilisi aruandeid ja võrrelda haridusnäitajaid talle sobivates kategooriates. Näiteks saab HaridusSilmast vaadata, kui palju on mingis vallas või koolis esimese klassi lapsi või kui paljud põhikoolilõpetajad asusid gümnaasiumiharidust omandama teises maakonnas. Võimalik on uurida koolide tausta, võrrelda, kui suur osa õppuritest jõudis lõpetamiseni ja kui paljud katkestasid, ning vaadata õpetajate ja õppejõudude vanusjaotust või kvalifikatsiooni.

3.2. Statistikaamet

Statistikaamet teeb statistikat eelkõige riikliku statistika programmi alusel. Haridusstatistikat avaldatakse avaldamiskalendri järgi statistika andmebaasis andmed.stat.ee. Lisaks jõuavad haridusnäitajad statistikaameti loodud rakendustesse: juhtimislauad, hariduse teemaleht ja Tõetamm. Riikliku statistika seaduse kohaselt peab statistikaamet andmeid avaldades tagama nii füüsiliste kui ka juriidiliste isikute otsese ja kaudse tuvastatavuse.

Andmebaasis ja teistes infokanalites statistika avaldamise tähtaeg oleneb kasutatavatest lähteandmetest. Olulisimad andmed haridusstatistika tegemiseks saab statistikaamet haridus- ja teadusministeeriumilt. Statistikaametil on võimalik EHIS-e andmetele lisada teavet rahvastiku statistilisest registrist ja avaldada statistikat nii rahvuse kui ka emakeele järgi. Lisaks on võimalik kõrvutada õppurite vanuserühmi kogurahvastiku vastavate vanuserühmadega ja leida mitmesuguseid suhtarve (nt 5-aastaste vanuseline määr koolieelsetes lasteasutustes).

Statistikaamet avaldab statistikat nii hariduse omandamise kui ka juba omandatud haridustaseme kohta (vt ptk-id 4 ja 5). See statistika põhineb valdavalt EHIS-e andmetel ja on peamiselt õppurite, aga ka õpetajate ja õppeasutuste kohta. Andmed on esitatud haridusliikide (alus-, üld-, kutse-, kõrg-, huvi-, täiskasvanuharidus) ja õpisündmuste kaupa (õppimine, sisseastumine, katkestamine, lõpetamine). Osas andmetabelites ulatuvad aegread lausa 1940. aastani (vt andmebaasis tabelleid HT13 ja HT14).

Lisaks registriandmete kasutamisele kogub statistikaamet ka ise hariduse kohta andmeid. Statistikaamet korraldab selleks nii isiku-uuringuid (nt täiskasvanute hariduse omandamise uuring, tööjõu-uuring) kui ka kogub andmeid ettevõtetelt (täiskasvanute koolitus ettevõtetes, õppeasutuste hariduskulutused). Nimetatud uuringute meetodika on rahvusvaheliselt kooskõlastatud ja Eesti andmed seega teiste riikide omadega võrreldavad.

Statistikaamet nii nagu HTM-gi osaleb rahvusvaheliste organisatsioonide, sh OECD, Eurostati ja UNESCO töös ning edastab neile seaduse järgi kohustuslikke koond- ja mikroandmeid ning muud vajaduspõhist teavet. Statistikaamet teeb ka programmiväliseid tellimustöid.

Allolevas tabelis on esitatud HTM-i ja statistikaameti andmebaasi erinevused ja sarnasused.

Tabel 2. Riikliku haridusstatistika avaldajate võrdlus

	Statistikaamet	Haridus- ja teadusministeerium
Andmete asukoht	andmed.stat.ee	haridussilm.ee
Statistika tegemise alus	Riikliku statistika seadus, riikliku statistika programm, programmivälised statistikatööd	Ministeeriumi valitsemisala vajadused
Andmeallikad	EHIS, rahvastiku statistiline register, ettevõtete küsimustikud, isiku-uuringud, saldoandmik	EHIS, saldoandmike infosüsteem, andmebaas „Edukus tööturul“, eksamite infosüsteem, PISA, PIAACi rahulolu-uuringud, Statistikaameti, Eurostati jt statistika
Aegridade pikkus	Alates 1940	Alates 2005
Detailsusaste	Üldistatud andmed	Väga detailne: EHIS-el põhinevat statistikat saab vaadata ka kooli kaupa
Ühised valdkonnad	Alusharidus Üldharidus Kutseharidus Kõrgharidus Huviharidus Hariduskulutused	
Erinevad valdkonnad	Rahvastiku haridustase, täiskasvanute koolitus ettevõtetes, täiskasvanute hariduse omandamine	Riigieksamite tulemused, õpetajate palgad, edukus tööturul, täienduskoolitusasutuste tegevus
Õppeaasta andmete esmane avaldamine	Aprillis	Jaanuaris

Rahvusvahelisest statistikast (vt ptk 6) erineb riiklik statistika selle poolest, et rahvusvahelise meetodika järgi loetakse kokku isikud, riiklikult aga õpisündmused. See tähendab, et kui isik õpib mitmes koolis või mitmel õppekaval korraga, läheb ta arvesse mitu korda. Kuna selliseid õpilasi ei ole palju (nt 2018/2019. õppeaastal ligikaudu 900 õpilast), siis arusaadavuse huvides räägitakse siiski õpilastest, mitte õpisündmustest.

4. Haridus rahvastikustatistikas

Rahvastikku arvatakse kõik riigis elavad inimesed, sealhulgas välismaalased ja kodakondsuseta isikud. Rahvastikunäitajate alusel saame teada, milline on Eesti elanike sooline, vanuseline, rahvuslik ja hariduslik koosseis ning kust on siinsed elanikud pärit. Rahvastikustatistika aitab jälgida muutusi ühiskonnas ja valitsusel langetada vajalikke otsuseid. Aegridade analüüs annab võimaluse prognoosida tulevikku.

Rahvastikustatistikat koostatakse ja avaldatakse igal aastal statistikaameti andmebaasis. Iga kümne aasta järel toimub ka rahvaloendus ning järgmine rahva ja eluruumide loendus on 2022. aastal loendusmomendiga 31.12.2021.

4.1. Haridustaseme määramise metoodika

Rahvastikustatistikas kasutatava haridustaseme aluseks on kõrgeim formaalharidussüsteemis (üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis) lõpetatud õppe tase. Lõpetamata jäänud õpingud haridustaset ei tõsta. Välisriigis hariduse omandanute haridustase määratakse samadel alustel nagu Eestis omandatud haridustase. Haridustase tehakse kindlaks kõigil, kes on vähemalt 15-aastased, alla 15-aastased lähevad kategooriasse „Ei kohaldata“.

Rahvastiku haridustaseme kindlaksmääramiseks luuakse andmebaas, kus ühendatakse vastava aasta seisuga rahvastiku ja kõrgeima hariduse andmed. Kõrgeim haridustase arvutatakse järgmiste andmete põhjal:

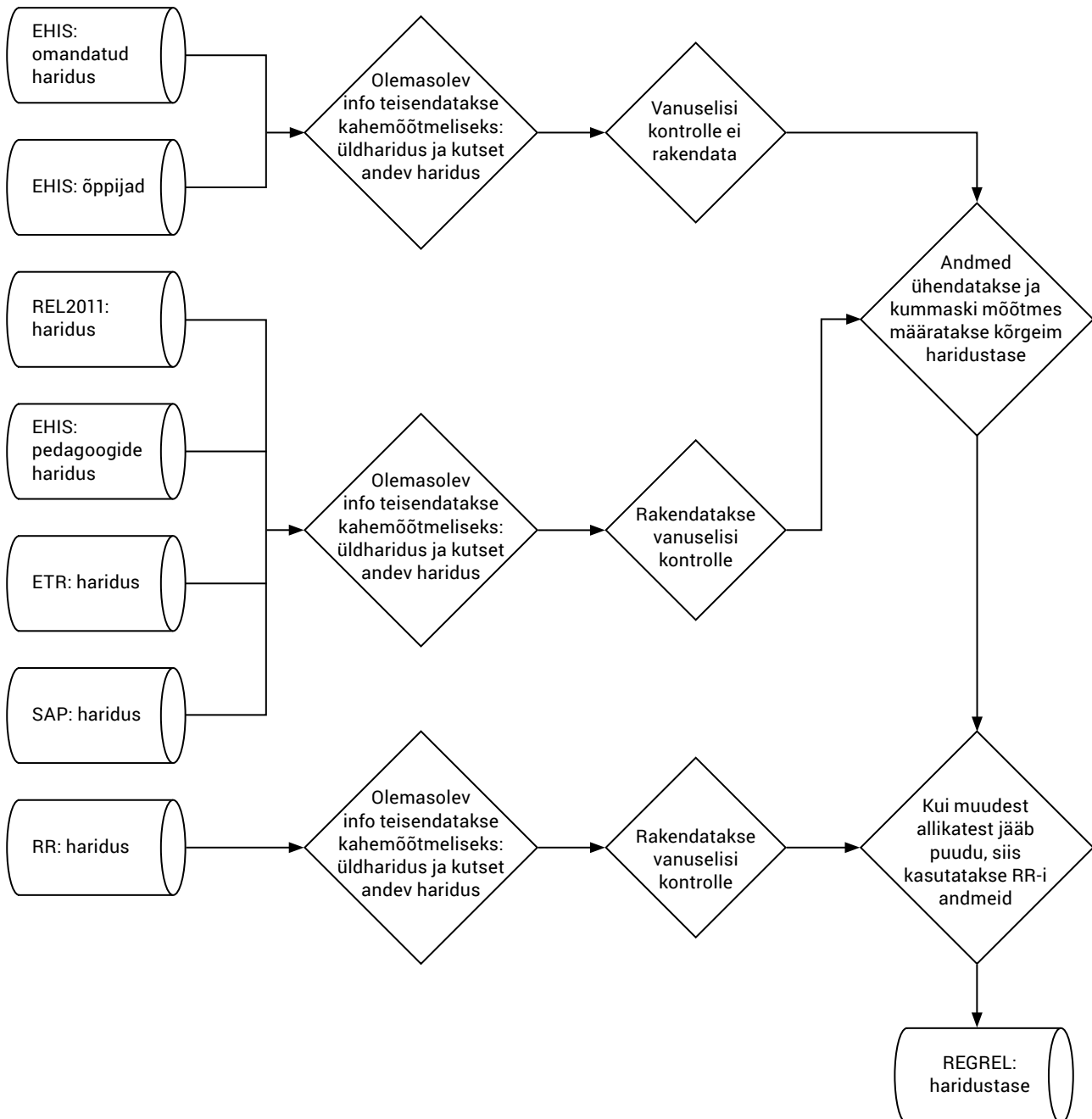
- Eesti hariduse infosüsteemi (EHIS) andmed;
- elamislubade ja töölubade registri (ETR) andmed;
- riigi personali- ja palgaarvestuse andmekogu (SAP) andmed;
- 2011. aasta rahva ja eluruumide loenduse andmed;
- rahvastikuregistri (RR) andmed.

Allikate prioriteetsuse järgi kõrvutatakse registrites olevat infot ja tehakse kindlaks isiku kõrgeim haridustase. Usaldusväärsuse järgi on allikad jaotatud kolmeks:

1. EHIS-es olevad õppijad ja lõpetanud on täielikult usaldusväärsed;
2. EHIS-es olevad pedagoogid, REL2011, ETR ja SAP;
3. RR-i andmeid kasutatakse juhul, kui teistes allikates haridusinfo puudub.

Eri allikate struktuuri arvestades luuakse iga allika kohta kaks hariduse mõõdet: üldharidus ja kutset andev haridus. EHIS-e pedagoogide, REL2011, ETR-i, SAP-i ja RR-i andmetele rakendatakse vanuselisi kontrole mõlemal haridusel eraldi. Juhul kui allikas on isiku haridustase tema vanust arvestades liiga kõrge, siis seda haridustaset edaspidi arvesse ei võeta.

Seejärel pannakse kokku kõigi allikate haridustase, säilitades kaks mõõdet. Tekkinud koondtabelis määratakse inimesele kahe haridusmõõtmepõhjal kõrgeim haridustase ISCED-A 2011 standardi järgi. Kui loodud koondtabelis ei ole isikul haridustaset kummaski mõõtmes, määratakse talle RR-is olev haridustase.

Joonis 2. Haridustaseme määramine rahvastikustatistikas

4.2. Haridustasemete liigitus

Rahvastikustatistikas olevad haridustasemed vastavad rahvusvahelisele omandatud haridust iseloomustavale ISCED-A liigitusele (vt ptk 8). Haridustasemeid on 11 ja need on jaotatud kolme rühma.

Hierarhilisel järjestamisel on kahel juhul haridustasemed esitatud mitme eri jaotusena, kuid on sealjuures hierarhiliselt võrdsed. Haridustasemed on järjestatud nende ISCED-A koodi alusel. Kui isikul on omandatud mitu sama taseme haridust, siis haridustaseme määramisel läheb arvesse hiljem omandatu. Nimetatud juhud on järgmised:

- põhiharidus (ISCED-A 24); kutseharidus koos põhihariduse omandamisega (ISCED-A 25); kutseharidus põhihariduse baasil (ISCED-A 25)
- üldkeskharidus (ISCED-A 34) ja kutsekeskharidus (ISCED-A 35)

PÕHIHARIDUS VÕI MADALAM: ISCED-A 0, ISCED-A 1, ISCED-A 24, ISCED-A 25

Hariduseta, alusharidus – isikul võib olla alusharidus või ta ei ole lõpetanud algharidusele vastavat kooliastet. Vastab ISCED-A koodile 0.

Algharidus ehk praeguse põhikooli 6 klassi – Eestis alghariduse kohta lõputunnistust ei väljastata ja esimene omandatav haridustase on põhiharidus. Alghariduse eristamine on vajalik rahvusvahelise võrreldavuse tagamiseks. Selle haridustaseme omandanuks peetakse kokkuleppel isikuid, kes ei ole omandanud põhiharidust, kuid on lõpetanud vähemalt

- 6 klassi alates 1990. aastast;
- 3 klassi aastatel 1972–1989;
- 4 klassi aastatel 1945–1971;
- 6 klassi aastatel 1930–1944 (arvestatakse ka täiskasvanute õhtualgkooli).

Sellesse rühma kuuluvad ka põhihariduseta isikud, kes on omandanud põhihariduse nõudeta kutsehariduse. Vastab ISCED-A koodile 1.

Põhiharidus – isik ei ole lõpetanud keskharidusele vastavat kooliastet, kuid on lõpetanud

- põhikooli või vähemalt 9 klassi üldhariduskoolis alates 1990. aastast;
- vähemalt 8 klassi üldhariduskoolis aastail 1962–1989;
- mittetäieliku keskkooli või 7 klassi aastani 1961;
- 1940. aastani tegutsenud reaalkooli või progümnaasiumi;
- aastail 1920–1940 kutsekeskkooli;

või saanud

- põhihariduse erikoolis.

Vastab ISCED-A koodile 24.

Kutseharidus koos põhiharidusega ja kutseharidus põhihariduse baasil – isik on omandanud koos kutsega ka põhihariduse või õppinud kutseõppes põhihariduse baasil. Õppe käigus keskharidust ei saada. Vastab ISCED-A koodile 25.

KESKHARIDUS VÕI KUTSEHARIDUS KESKHARIDUSE BAASIL: ISCED-A 34, ISCED-A 35, ISCED-A 4

Üldkeskharidus – isik on lõpetanud 10-, 11- või 12-klassilise keskkooli või gümnaasiumi. Vastab ISCED-A koodile 34.

Kutsekeskharidus – isik on omandanud kesk- ja kutsehariduse sama õppekava raames. Sellesse rühma kuuluvad ka need, kes on omandanud keskerihariduse põhihariduse baasil. Arvesse ei lähe need, kes on üldhariduskoolis (keskkool, gümnaasium vm) lisaks keskharidusele saanud kutseettevalmistuse tunnistuse. Vastab ISCED-A koodile 35.

Kutseharidus keskhariduse baasil – isik on omandanud kutsehariduse keskhariduse baasil. Siia ei kuulu need, kes on omandanud keskerihariduse keskhariduse baasil. Vastab ISCED-A koodile 4.

KÕRGHARIDUS VÕI KESKERIHARIDUS KESKHARIDUSE BAASIL: ISCED-A 5, ISCED-A 6, ISCED-A 7, ISCED-A 8

Keskeriharidus keskhariduse baasil – isik on omandanud keskerihariduse keskhariduse baasil. Vastab ISCED-A koodile 5.

Bakalaureus, rakenduskõrgharidus – isik on lõpetanud

- bakalaureuse õppekava kolmeaastase programmi alusel – Eestis alustati vastuvõttu 2002. aastal;
- rakenduskõrgharidusõppe ehk kõrghariduse esimese astme õppe, mille kestel üliõpilane omandab kindlal kutsealal töötamiseks või magistriõppes edasiõppimiseks vajaliku pädevuse;
- kutsekõrgharidusõppe (vastuvõtt aastatel 1999–2002) või diplomiõppe (vastuvõtt aastani 2002) õppekava.

Vastab ISCED-A koodile 6.

Magister – isik on saanud magistrikraadi või magistrikraadiga võrdsustatud kvalifikatsiooni:

- viie- või kuueaastane integreeritud õpe (sh inseneriõpe) – integreeritud õppe vastuvõtt alates 2002. aastast;
- bakalaureuse õppekava nelja-aastase programmi alusel, Eestis vastuvõtt aastatel 1992–2001;
- enne 1992. aastat kehtinud õppekava järgi omandatud kõrgharidus, s.t isik on läbinud instituudi, akadeemia, ülikooli või mõne muu õppeasutuse kõrghariduse taseme õppekava, mis kehtis Eestis enne 1992. aastat. Endise NSVL-i territooriumil võivad sellised õppekavad kehtida praeguseni;
- internatuuri lõpetanud arst;
- pärast bakalaureuseõpet üheaastase õpetajakoolituse läbinud isik;
- residentuuri lõpetanud.

Vastab ISCED-A koodile 7.

Doktor – isik on saanud doktorikraadi. Doktorikraadile vastavaks loetakse ka NSVL-i haridussüsteemis omandatud kvalifikatsioon, mida tõendab kandidaadikraadi diplom (*Kandidat nauk*) või doktorikraadi diplom (*Doktor nauk*). Nimetatud tasemeid ei ole võimalik saada rahvaülikooli, marksismi-leninismi ülikooli vms lõpetamisel. Vastab ISCED-A koodile 8.

5. Haridus isiku-uuringutes

Statistikaamet korraldab mitmesuguseid isiku-uuringuid, näiteks elanike tööelu, hariduse omandamise, reisimise ja ajakasutuse kohta. Uuringud on eri kestuse ja sagedusega: mõni kestab kuu või paar, teised kaks aastat; osa uuringuid toimub igal aastal ja osa üle mitme aasta. Üksikisikutelt kogutakse andmeid juhul, kui andmekogudes vajalikke andmeid ei ole. On isiku-uuringuid, kus haridusandmete kogumine on omaette eesmärk (nt täiskasvanute koolituse uuring, Eesti tööjõu-uuring), kuid paljudes sotsiaaluuringutes on haridustase oluline tausttunnus, mis aitab uuringus osalejaid ühiste tunnuste alusel rühmitada.

5.1. Isiku-uuringute korraldamine

Isiku-uuringute puhul on oluline teada, et tegemist on valikuuringutega, kus ei uurita mitte kõiki üldkogumi objekte, vaid selle võrdlemisi väikest osa. Valimi suurus varieerub paarist tuhandest paarikümne tuhandeni, olenevalt uuringu eesmärkidest ja metoodikast. Küsitlustes tuleb küsitlajatel kinni pidada kokkulepitud sõnastusest ja vastajaid vastuse valikul mõjutada ei tohi. Et uuringu tulemusi oleks võimalik üldkogumile üldistada, leitakse igale vastanud isikule kaal, mis näitab, mitut üldkogumi objekti isik esindab. Kaalud arvutatakse mitmes jaos standardiseeritud metoodikale tuginedes: disainikaalude arvutamine, kao kompenseerimine ja kalibreerimine. Valikuuringu tulemuseks on siiski hinnangud, mida iseloomustab teatav usaldusvahemik.

Statistikaameti korraldatavates isiku-uuringutes kogutakse vastajatelt infot nii omandamisel oleva hariduse kui ka kõrgeima juba omandatud haridustaseme kohta. Omandamisel oleva hariduse tase vastab rahvusvahelisele haridusliigitusele ISCED-P 2011 ja omandatud haridustase vastab rahvusvahelisele haridusliigitusele ISCED-A 2011 (vt täpsemalt ptk 8). Et aga vastajad ei pruugi teada, millisele rahvusvahelisele tasemele nende omandamisel olev või omandatud haridus vastab, siis on statistikaameti isiku-uuringutes standardne küsimuste plokk, mille vastuste põhjal määratakse hiljem igale isikule vastav rahvusvaheline haridustase.

5.2. Küsimused haridustaseme kohta

Järgnevalt on esitatud Eesti tööjõu-uuringu haridusküsimuste plokid. Tööjõu-uuringus on hariduse kohta kõige detailsemad küsimused. Teistes isiku-uuringutes on analoogsed küsimused olenevalt küsimustiku vajadustest. Küsimuste plokid on kuvatud kõikide võimalike variantidega. Tegelikult rakenduvad vastajale suunamisreeglid ja küsimusi, mis ei ole vastajale asjakohased, ta ei näe.

Tabelis on näha statistikaameti-siseseks kasutamiseks mõeldud muutujate ja vastuste koodid (nt YE3, 2442). Need on jäetud käsiraamatu lugejale nähtavaks, et soovi korral täpselt aru saada, mis järjestusloogika alusel küsimusi vastajale kuvatakse. Esimeses plokis kogutakse teavet kõrgeima omandatud haridustaseme kohta (lõpetatud tasemeõpe), teises õpingute kohta neljal viimasel nädalal.

5.2.1. Küsimused haridustaseme kohta

Selles alapeatükis on esitatud Eesti tööjõu-uuringu 2021 näitel küsimused omandatud haridustaseme kohta.

Esitamistingimus	Küsimuse kood	Küsimus	Vastuse kood	Vastusevariandid
Näita OSA YE alati, kui vanus on 15–89 ja kui (KORDSUS=1) või (KORDSUS>1 ja ei ole eeltäidetud) või (KORDSUS>1 ja on eeltäidetud ja YE11=1 või J02A=1)	OSA YE	HARIDUS Järgmised küsimused on hariduse kohta.		
Näita OSA YE alati või alternatiiv	YE1	Milline on Teie kõrgeim üldhariduskoolis (keskkoolis, gümnaasiumis, põhikoolis vms) lõpetatud haridustase?	3	Keskharidus
			2442	Põhiharidus (sh lõpetamata keskharidus)
			1001	Algharidus
			0202	Ei omandanud algharidust
YE1=0202	YE1A	Kas Te olete kirjaoskaja?	1	Jah
			2	Ei
Peida, kui YE1=0202	YE2	Mis aastal Te selle kooli lõpetasite?		
YE1=3,2442, 1001,0202, UNK,REF	YE3	Milline on Teie kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti- või erialaharidus?	9993	Ei oma kutse-, ameti- või erialaharidust
			25B	Kutseharidus (ilma keskharidusega)
			35_45	Kutsekeskharidus (sh kutseharidus keskhariduse baasil)
			35_55	Keskeri- või tehnikumiharidus
			5K8	Kõrgharidus
YE3=5K8	YE4	Milline on Teie kõrgeim lõpetatud kõrgharidus?	6602	Rakenduskõrgharidus, diplomiõpe (sh kutse-kõrgharidus)
			6604	Bakalaureus
			7603	Kõrgharidus enne 1992. aastat kehtinud õppekava järgi
			7601B	Magister (sh integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpe, internatuuri ja aastane õpetajakoolitus, residentuur)

Esitamistingimus	Küsimuse kood	Küsimus	Vastuse kood	Vastusevariandid
			8603	Doktor (varasem teaduste kandidaat)
YE4=6604	YE4A	Kas tegemist oli bakalaureuse 3- või 4-aastase õppekavaga?	6603	Bakalaureus (3-aastane õppekava, Eestis vastuvõtt alates 2002/2003. õppeaastast)
			7602	Bakalaureus (vähemalt 4-aastane õppekava, Eestis vastuvõtt kuni 2001/2002. õppeaastani)
YE3=25B, 35_45, 35_55, 5K8	YE5A	Kas Te, /Y0/, õppisite Eestis või välismaal?	917	Eestis
			918	Välismaal
YE3=25B, 35_55, 35_45, 5K8	YE5	Mis oli selle kooli täielik nimi?		
YE3=25B, 35_55, 35_45, 5K8	YE6	Mis eriala Te omandasite?		
YE3=25B, 35_55, 35_45, 5K8	YE7	Mis aastal Te selle kooli lõpetasite?		
YE3=25B	YE8	Milline oli nõutav haridustase sisseastumisel?	9991	Haridustaseme nõuet ei olnud
			2441	Põhiharidus
YE3=25B	YE9	Kas omandatud haridus oli ainult kutseharidus või saite koos sellega ka üldhariduse?	9992	Ainult kutseharidus
			25A	Kutseharidus koos põhiharidusega
			35A	Kutseharidus koos keskharidusega
YE3=(35_45, 35_55)	YE10	Milline oli nõutav haridustase sisseastumisel?	2441	Põhiharidus
			3	Keskharidus

Täpsemad juhised küsimustiku täitmiseks

YE1–YE2. Pannakse kirja üldhariduskoolis omandatud kõrgeim haridustase (st lõpetatud tasemeõpe) küsitlusemomendil ja üldhariduskooli lõpetamise aasta. Arvesse ei lähe kutsehariduskoolis omandatud üldharidus. Üldharidustase peab olema kõigil (ka kõrgharidusega isikutel) märgitud. Pole oluline, millises õppevormis (päevases, õhtuses, kaugõppes või eksternina) haridus omandati. Arvestatakse ainult lõpetatud õppeasutusi või klasse, mida kinnitab lõputunnistus.

3 Keskharidus – isik on lõpetanud kümne-, üheteistkümne- või kaheteistkümneklassilise keskkooli, gümnaasiumi, reaalkooli (kuni 1940. aastani), üldharidusliku kolledži, saanud keskhariduse puudega laste koolis või kinnises erikoolis. Arvesse ei lähe see, kui isik on kutseõppes (st ühes ja samas koolis) omandanud keskhariduse koos kutseharidusega või keskerihariduse, kui kooli sisseastumisenõue oli põhiharidus.

2442 Põhiharidus (sh lõpetamata keskharidus) – isik pole omandanud keskharidust, on selle omandamise pooleli jäänud või alles omandab seda, kuid on lõpetanud (vähemalt) ühe järgmistest koolitüüpidest:

- aastail 1920–1940 kutsekeskkooli;
- 1940. aastani tegutsenud reaalkooli või progümnaasiumi;
- mittetäieliku keskkooli või 7 klassi aastani 1961;
- vähemalt 8 klassi üldhariduskoolis aastail 1962–1989;
- põhikooli või vähemalt 9 klassi üldhariduskoolis alates 1990. aastast;

või saanud

- keskerihariduse (lõpetanud tehnikumi, kommertsikooli, kõrgema põllumajandus- või aianduskooli, merekooli või mõne muu õppeasutuse), mille sisseastumiskõue oli põhiharidus;
- põhihariduse erikoolis.

1001 Algharidus – isik pole omandanud põhiharidust, on selle omandamise pooleli jäänud või alles omandab seda, kuid on lõpetanud (vähemalt) ühe järgmistest koolitüüpidest või -astmetest:

- üheklassiline vallakool, linnaalgkool, ühe- või kaheklassiline ministeeriumikool, kihelkonnakool, kõrgem algkool aastani 1920;
- 4 või 6 klassi aastani 1930;
- 6 klassi ajavahemikul 1930–1944 (arvestatakse ka täiskasvanute õhtualgkooli);
- 4 klassi ajavahemikul 1945–1971;
- 3 klassi ajavahemikul 1972–1989;
- 4 klassi ajavahemikul 1991–1996;
- 6 klassi aastal 1990 ja alates aastast 1997 (k.a).

0202 Ei omandanud algharidust – isik pole koolis käinud või on küll koolis käinud, kuid pole lõpetanud algharidusele vastavat kooliastet.

YE3. Küsimusega selgitatakse välja küsitletava kõrgeim omandatud kutse-, ameti- või eriharidus (st lõpetatud tasemeõpe) küsitlusmomendil. Haridustaseme määrab kõrgeim formaalharidussüsteemis (st kutseõppeasutuses või kõrgkoolis) lõpetatud tasemeõpe, lõpetamata jäänud tasemeõpe haridustaset ei tõsta. Üldhariduskeskkooli lõpetanud isik, kes sai üldhariduskoolist peale keskhariduse ka eriala või kutse, liigitatakse koodi 9993 alla ("Ei oma kutse-, ameti ega eriharidust"). Ka ei anna kutse-, ameti- ega eriharidust kursuste läbimine mitteformaalses õppes (st tunnistusel on märgitud kursuse läbimine, kuid mitte kutse või eriala omandamine). Välisriigis kutse-, ameti- või erihariduse omandanud isikute haridustase tuleb määrata samamoodi nagu Eestis omandatud haridustase.

9993 Ei oma kutse-, ameti- ega eriharidust – isik ei ole omandanud kutse- ega eriharidust. Isik on lõpetanud (üldharidusliku) keskkooli, kus lisaks keskharidusele on saanud erialatunnistuse või kutse-diplomi. Üldhariduskoolis läbitud eelkutsõpe ehk kutse-, ameti- ega erihariduskursuste läbimine kutseharidust ei anna (tunnistusel on märgitud kursuse läbimine, kuid mitte kutse või eriala omandamine).

25B Kutseharidus (ilma keskhariduseta) – isik on saanud kutsekoolist tunnistuse kutse omandamise kohta, kuid ei ole omandanud keskharidust. Arvesse ei lähe kutse omandamine keskeriõppeasutuses või tehnikumis (tehnikumi, kommertsikooli, kõrgema põllumajandus- või aianduskooli, merekooli või mõne muu keskerihariduse õppeasutuse lõpetanud isikud märgivad selle YE3 – 35_55 alla). Ka üldhariduskoolis läbitud eelkutsõpe ei anna kutseharidust.

35_45 Kutsekeskharidus (sh kutseharidus keskhariduse baasil) – isik on lõpetanud kutseõppe keskhariduse baasil (sisseastumiskõueks keskharidus) või kutsekeskhariduse õppekava (saanud koos keskhariduse tunnistusega ka kutse). Üldhariduskoolis läbitud eelkutsõpe kutseharidust ei anna.

35_55 Keskeri- või tehnikumiharidus – isik on lõpetanud tehnikumi, kommertsikooli, kõrgema põllumajandus- või aianduskooli, merekooli või mõne muu õppeasutuse keskerihariduse õppekava järgi.

Alljärgnevalt on esitatud põhiliselt kutse-, ameti- või eriharidust andnud õppeasutused.

Kutsehariduse (ilma keskhariduseta) ehk 25B alla liigituvad järgmised koolid.

Kutsekoolid aastani 1944: aianduskoolid, ametikoolid, kodumajanduskoolid, kodutööstuskoolid, kutseainelised täienduskoolid, naiskutsekoolid, põllumajanduse mehaniseerimise koolid (õppeaeg 1–3 aastat), mille sisseastumistingimus oli 6-klassilise algkooli lõpetamine.

Kutsekoolid alates aastast 1945: aianduskoolid, ehituskoolid, kaevanduskoolid, karjatalitajate koolid, karja kontrollassistendite koolid, kodumajapidamiskoolid, põllumajanduse mehaniseerimise koolid, põllumajanduskoolid, raudteekoolid, vabrikukoolid, tööstuskoolid (õppeaeg 1–2 aastat), mille sisseastumistingimus oli üldhariduskooli 4.–6. klassi või 7-klassilise kooli lõpetamine.

Kutsekoolid alates aastast 1962 (õppeaeg 1–3 aastat), mille sisseastumistingimus oli 8-klassilise kooli või 9-klassilise põhikooli lõpetamine. Siia kuuluvad järgmised koolid:

- linnakutsekoolid;
- maakutsekoolid;
- ametikoolid (Kuressaare Ametikool on andnud nii kutseharidust, kutsekeskharidust kui ka keskeriharidust);
- ehituskoolid (Tallinna Ehituskool on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Tallinna Kopli Ehituskool on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Tartu Ehitus- ja Kergetööstuskool on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust);
- kaubanduskoolid (Narva Kaubanduskool, Tallinna Juhkentali Kaubanduskool, Tallinna Kaubandus- ja Kulinaariakool);
- kergetööstuskoolid (Narva Kergetööstuskool on andnud nii kutseharidust, kutsekeskharidust kui ka keskeriharidust, Tallinna Kergetööstuskool on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Sindi Kergetööstuskool on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust);
- kutsekoolid (Kohtla-Järve Kutsekool on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Tallinna Kutsekool nr 5 on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Rummu Erikutsekool on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Sillamäe Kutsekool on andnud nii kutseharidust, kutsekeskharidust kui ka keskeriharidust, Valga Kutsekool on andnud kutseharidust, Viljandi Kutsekool on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust);
- majanduskoolid (Pärnu Kodumajanduskool on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Tallinna Majanduskool on andnud nii kutseharidust, kutsekeskharidust kui ka keskeriharidust);
- mehaanikakoolid (Tallinna Mehaanikakool on andnud kutseharidust, Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust);
- põllutöökoolid (Põltsamaa Kodu- ja Põllutöökool on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust);
- õppekeskused (Rapla Õppekeskus on andnud kutseharidust, Saaremaa Kutseõppekeskus on andnud kutseharidust, Tartu Õppekeskus on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Viljandi Õppekeskus on andnud kutseharidust, Väike-Maarja Õppekeskus on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Valga Kutseõppekeskus on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust).

Kutsekeskhariduse (sh kutseharidus keskhariduse baasil) ehk 35_45 alla liigituvad järgmised koolid.

Kutsekeskkoolid aastani 1944: aianduskeskkoolid, kaubanduskeskkoolid, kodunduskeskkoolid, tööstuskeskkoolid (õppeaeg 4 aastat), mille sisseastumistingimus oli 6-klassilise algkooli lõpetamine.

Kutsekeskkoolid alates aastast 1967 (õppeaeg 3–4 aastat), mille sisseastumistingimus oli omandatud põhiharidus või keskkooli/gümnaasiumi õppekavaga ühitatud kutseõpe.

Keskeri- või tehnikumihariduse ehk 35_55 alla liigituvad järgmised koolid.

Tehnikakoolid (õppeaeg 1–2 aastat), mille sisseastumistingimus oli keskharidus, sealhulgas keskharidusel põhinev kutseõpe kutsekoolides.

Tehnikumid – kõik tegutsenud ja seda nimetust kandnud keskastme õppeasutused: põlü-, tööstus-, majandus-, sovhoos-, põllumajandustehnikumid jt, v.a aastail 1920–1935 kõrgkoolina töötanud Tallinna Tehnikum.

Teised õppeasutused, kus oli või on võimalik omandada kutse-, keskeri- või tehnikumiharidus.

NB! Erinevalt teistest kuni aastani 1940 tegutsenud kutsekeskkoolidest on Järeda, Olustvere ja Tallinna põllutöökeskkool arvestatud keskeriõppeasutusena, sest haridusministeeriumi 1932. aasta korralduse kohaselt võis põllutöökeskkooli lõpetanu lisaeksamite sooritamise korral erandkorras jätkata õpinguid Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonnas.

5K8 Kõrgharidus – rakenduskõrgharidus, diplomiõpe, bakalaureus või magister, st isik on lõpetanud kõrgema õppeasutuse või muu õppeasutuse rakenduskõrghariduse taseme õppekava järgi või diplomiõppe või bakalaureuse- või magistriõppe. Nimetatud tasemeid pole võimalik saada rahvaülikooli, marksismi-leninismi ülikooli jms lõpetamise järel.

8601 Doktor (sh residentuuri lõpetanud, varasem teaduste kandidaat) – isikule on antud doktorikraad. Siia kuuluvad ka Nõukogude Liidu haridussüsteemis teaduste kandidaadi ja teaduste doktori kraadi omandanud isikud ja kuni aastani 2020 kuulusid siia residentuuri lõpetanud.

YE4. Kõrgharidus jaguneb järgmiselt.

6602 Rakenduskõrgharidus, diplomiõpe (sh kutsekõrgharidus) – lõpetamisel ei anta akadeemilist kraadi, vaid kõrgharidust tõendav diplom (lõpetamine võimalik alates 2000. aastast). Isik on lõpetanud (rakendus) kõrgkooli, kutseõppeasutuse või muu õppeasutuse kutsekõrghariduse õppekava järgi. Kutsekõrgharidust ei saa enam omandada alates 2008. aastast.

6604 Bakalaureus – isikul on bakalaureusekraadi tõendav diplom (sai lõpetada alates 1992. aastast), st ta on lõpetanud instituudi, akadeemia, ülikooli või mõne muu õppeasutuse kõrgharidustaseme õppekava.

7603 Kõrgharidus enne 1992. aastat kehtinud õppekava järgi – isikul on kõrgharidust tõendav diplom (enne 1992. aastat), st ta on lõpetanud instituudi, akadeemia, ülikooli või mõne muu õppeasutuse kõrgharidustaseme õppekava. Kui isik on omandanud kõrghariduse enne 1992. aastat välismaal, tuleb märkida haridustase, mille isik välismaal omandas, mitte „enne 1992. aastat omandatud kõrgharidus“.

7601 Magister (sh integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpe, internatuur ja aastane õpetaja-koolitus) – isikule on antud magistrikraad. Arvesse lähevad ka internatuuri lõpetanud isikud, pärast bakalaureuseõpet üheaastase õpetajakoolituse lõpetanud isikud ning integreeritud õppe lõpetanud isikud (integreeritud õppe lõpetamine võimalik alates 2002. aastast). Alates 2021. aastast arvestatakse siin ka residentuuri lõpetanuid.

YE4A. Bakalaureusekraadi korral on oluline vahet teha, kas õpiti 3- või 4-aastase õppekava alusel.

6603 Bakalaureus (3-aastane õppekava, Eestis vastuvõtt alates 2002/2003. õppeaastast)

7602 Bakalaureus (vähemalt 4-aastane õppekava, Eestis vastuvõtt kuni 2001/2002. õppeaastani)

YE5–YE7. Kooli lõpetamise aasta ja eriala on olulised tausttunnused. Lõpetatud kooli täpne nimi, eriala ja lõpetamise aasta on olulised ka selleks, et hinnata haridusküsimuste kvaliteeti. Kahtluse korral on võimalik kooli nime, eriala ja lõpetamisaasta järgi kontrollida, kas sellises koolis ja nimetatud aastal oli võimalik lõpetada märgitud haridustase ja eriala. Kui isikul on mitmekordne kõrgharidus või keskeri- või kutseharidus (sama tase omandatud mitu korda ning ühtlasi kõrgeim haridustase), tuleb märkida viimasena omandatud (värskeim) eriala ja omandamise aasta.

YE8. Oluline on eristada kutseõpet selle järgi, mis oli kõnealuses õppeasutuses baashariduse nõue.

9991 Haridustaseme nõuet ei olnud

2441 Põhiharidus. Siia alla ei kuulu juhud, kui isik on lõpetanud kutseõppe keskhariiduse baasil, sel juhul tuleb ta liigitada kutsekeskhariduse alla (nõutav haridustase sisseastumisel keskhariidus). Arvesse ei lähe ka juhud, kui isik on lõpetanud põhihariduse noortele mõeldud eelkutsõppe, kus ta on saanud põhihariduse üldhariduskoolist ja läbinud eelkutsõppe kutseõpet andvas koolis. Sel juhul tuleb märkida, et on omandanud põhihariduse üldhariduskoolis, kuid kutseharidust tal ei ole. Selline tase on võimalik omandada näiteks Järvamaa kutsehariduskeskuses (endises Põltsamaa ametikoolis) või Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskoolis.

YE9. Peale baasharidusnõude on kutsehariduse taseme määramisel oluline, millise üldharidustaseme isik koos kutsega omandas.

9992 Ainult kutseharidus – isik on saanud ainult kutsehariduse, ilma et oleks sealsamas omandanud põhi- või keskhariiduse. Kutseharidusena ei arvestata täiendus- ega ümberõpet, väljaõpet töökohal ega huviharidust (sh keelekursused või rahvapälikoolid), millega ei kaasne kutsetunnistust.

25A Kutseharidus koos põhiharidusega – isik on koos kutseharidusega omandanud sama õppekava raames põhihariduse. Siia alla ei kuulu juhud, kui isik on lõpetanud põhihariduse noortele mõeldud eelkutsõppe, kust ta on saanud põhihariduse üldhariduskoolist ja läbinud eelkutsõppe kutseõpet andvas koolis. Sel juhul tuleb märkida, et on omandanud põhihariduse üldhariduskoolis, kuid kutseharidust tal ei ole. Selline tase on võimalik omandada näiteks Järvamaa kutsehariduskeskuses (endises Põltsamaa ametikoolis) või Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskoolis.

35A Kutseharidus koos keskhariidusega – isik on koos kutseharidusega omandanud sama õppekava raames keskhariiduse (näiteks kutsekeskkoolis keskhariidust tõendava tunnistuse ja kutsetunnistuse saanud isik). Siia ei kuulu üldharidusliku keskkooli lõpetanu, kes sai üldhariduskoolist peale keskhariiduse ka kutse.

YE10. Oluline on eristada kutsekeskhariduse ja keskeri- või tehnikumihariduse õpet selle järgi, mis oli kõnealuses õppeasutuses baasharidusnõue. Kui eriala oli võimalik omandama asuda nii põhi- kui ka keskhariiduse baasil, siis tuleks märkida see variant, millise haridustaseme lõpetamise järel küsitletav õppima asus.

2441 Põhiharidus – nõutav haridustase sisseastumisel oli põhiharidus.

3 Keskhariidus – nõutav haridustase sisseastumisel oli keskhariidus.

Eesti tööjõu-uuringu põhjal kõrgeima haridustaseme avaldamine statistikaameti andmebaasis

Tabel 3. Haridustase ISCED-A järgi

ISCED 0–2	Esimese taseme haridus või madalam
ISCED 1	põhiharidus (põhikooli 6 klassi)* või madalam
ISCED 2	põhiharidus (põhikooli 9 klassi)*
ISCED 1–2	põhiharidusnõudeta kutseharidus, kutseharidus põhihariduse baasil
ISCED 3–4	Teise taseme haridus, teise taseme järgne ja kolmanda taseme eelne haridus
ISCED 3	üldkeskhariidus
ISCED 3	kutsekeskharidus (sh keskeri- või tehnikumiharidus) põhihariduse baasil
ISCED 4	kutsekeskharidus keskhariiduse baasil
ISCED 5–8	Kolmanda taseme haridus
ISCED 5	keskeriharidus keskhariiduse baasil
ISCED 6–8	kõrghariidus, magistri- ja doktorikraad
ISCED 6	bakalaureus*
ISCED 7–8	magister*, doktor*

* või sellega võrdustatud haridus

Haridustasemete hierarhilises järjestuses on ISCED 2 ja ISCED 3 haridustasemel olemas nii üld- kui ka kutsehariduse õppesuund. Kui isik on omandanud nii põhihariduse (ISCED-A 24) kui ka kutsehariduse põhihariduse baasil (ISCED-A 25), läheb isiku-uuringutes kõrgeima haridusena arvesse kutset andev haridus (ISCED-A 25). Kui isikul on omandatud nii üldkeskharidus (ISCED-A 34) kui ka kutsekeskharidus (ISCED-A 35), läheb isiku-uuringutes kõrgeima haridusena arvesse kutset andev haridus (ISCED-A 35). Rahvastikustatistikas, kus on olemas ka hariduse omandamise kuupäev, läheb kõrgeima haridustasemena kirja hiljem omandatud haridus (vt ptk 4).

5.2.2. Küsimused omandamisel oleva hariduse kohta

Selles alapeatükis on esitatud Eesti tööjõu-uuringu 2021 näitel küsimused omandamisel oleva hariduse kohta.

Esitamistingimus	Küsimuse kood	Küsimus	Vastuse kood	Vastusevariandid
Näita OSA J, kui vanus on 15–74	OSA J	ÕPINGUD Järgnevad küsimused praeguste õpingute kohta.		
Vanus 15–74	YE11	Kas Te, /Y0/, õpite praegu üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis?	1	Jah
			2	Ei
YE11=2	J02A	Kas olete koolivaheajal või õppepuhkusel, mille lõppedes kavatsete õpinguid jätkata? NB! Koolivaheajal olivateks loetakse ka edasiõppimise kavatsusega koolilõpetajad, isegi kui lõplikku vastust kooli vastuvõtmise kohta veel ei ole.	1	Jah
			2	Ei
J02A=2	J02B	Kas lõpetasite või katkestasite õpingud üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis viimase nelja nädala (/kuvada viimase nelja nädala ajavahemik/) jooksul?	1	Jah
			2	Ei
YE11=1 või J02A=1 või J02B=1 (kui YE11=1 või J02A=1, siis esimene sõnastus; kui J02B=1, siis teine)	YE110	Kas Te, /Y0/, õpite Eestis või välismaal? VÕI Kas Te, /Y0/, õppisite Eestis või välismaal?	917	Eestis
			918	Välismaal
YE110=918 ja (kui YE11=1 või J02A=1, siis esimene sõnastus; kui J02B=1, siis teine)	YE12V	Milline on Teie praegu välisriigis omandatav haridustase? VÕI Milline oli Teie välisriigis omandatav haridustase?	100	Põhiharidus (põhikooli 1.–6. klass)
			244	Põhiharidus (põhikooli 7.–9. klass)
			344	Üldkeskharidus (gümnaasiumi 10.–12. klass)
			9998	Kutseharidus või kutsekeskharidus

Esitamistingimus	Küsimuse kood	Küsimus	Vastuse kood	Vastusevariandid
			6601	Rakenduskõrgharidus
			6604	Bakalaureus
			7601B	Magister (sh integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpe, internatuur ja aastane õpetajakoolitus, residentuur)
			8602B	Doktor
YE110=918 ja J03<>100, 244, 344	YE13V	Mis on selle kooli täielik nimi?		
YE110=918 ja (J03<>100, 244, 344); (minevik, kui J02b=1; olevik, kui YE11=1 või J02a=1)	YE14V	Millisel erialal õppisite? VÕI Millisel erialal õpite?		
YE110=918 ja J03=9998	YE15V	Milline oli nõutav haridustase sisseastumisel?	9991	Haridustaseme nõuet ei olnud
			2441	Põhiharidus
			3	Keskharidus
YE110=918 ja (J07A=2441 (sõnastus muutuv: 1) J02B=1; 2) YE11=1 või J02A=1))	YE16V	Kas omandatav haridus oli / oleks olnud ainult kutseharidus või saite / oleksite saanud koos sellega ka keskhariduse? VÕI Kas omandatav haridus on ainult kutseharidus või saate koos sellega ka keskhariduse?	9992	Ainult kutseharidus
			35A	Kutseharidus koos keskharidusega

Kui isik vastab, et õpib praegu Eestis, siis rohkem temalt õppimise kohta ei küsita ja täpsem info võetakse Eesti hariduse infosüsteemist (EHIS).

Isiku-uuringute jaoks teeb haridus- ja teadusministeerium statistikaametile kord kvartalis väljavõtte EHIS-est. Iga väljavõtte kajastab ühe kvartali andmeid nii üld-, kutse- kui ka kõrghariduse omandajate, omandanute ja õpingud katkestanute kohta.

Täpsemad juhised küsimustiku täitmiseks

YE11. Fikseerida on vaja vaid õpingud, mis on mõeldud teatava üld-, kutse-, eri- ja ametihariduse omandamisele formaalharidussüsteemis, st õpingud üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis. Arvesse tulevad õpingud nii päeva- ja õhtuõppes kui ka kaugõppes (nii täis- kui ka osakoormusega õppes), sealhulgas ka juhul, kui õpingutes on vaheaeg, kuid formaalne side õppeasutusega on säilinud (nt akadeemiline puhkus).

Üldhariduskool on põhikool (9-klassiline), keskkool ja gümnaasium. Kutseõppeasutused on kutsekoolid, kutsekeskkoolid, tehnikakoolid ja tehnikumid. Kõrgkoolid on ülikoolid, instituudid ja akadeemiad.

J02A. Eesmärk on küsitleda nii koolivaheajal olijaid, õppe- või akadeemilisel puhkusel viibijaid kui ka edasiõppimiskavatsusega koolilõpetajaid. Pole oluline, kas küsitletav kavatseb õpinguid jätkata samas koolis, mõnes teises koolis või järgmisel haridustasemel (näiteks pärast gümnaasiumi lõppu kõrgkoolis).

NB! Vastus on jaatav juhul, kui küsitletav ise on kindel, et jätkab õpinguid. Lõplikku vastust kooli vastuvõtmise kohta ei pruugi veel olla.

Kui koolivaheajale jäämisest on möödas üle nelja nädala (uuringunädal kaasa arvatud), siis esitatakse järgmised küsimused (J03–J08) selle kohta, kuhu kavatsetakse edasi õppima asuda. Kui koolivaheajale jäämisest on möödas kõige rohkem neli nädalat, küsitakse õpingute kohta enne koolivaheaega.

J02B. Uuringus käsitletakse õppijatena ka neid, kes ei õpi ega kavatse õpinguid jätkata, kuid on õpingud lõpetanud või katkestanud nelja viimase nädala jooksul. Sel juhul esitatakse järgmised küsimused (J03–J08) lõpetatud või katkestatud õpingute kohta.

YE110. Küsimusega soovitakse välja selgitada vastajad, kes omandavad küsitluse toimumise ajal formaalharidust, st õpivad üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis väljaspool Eestit.

Küsimusi J02–J07 esitatakse vaid välismaal haridust omandavatele isikutele. Eestis õppijate andmed saadakse Eesti hariduse infosüsteemist (EHIS).

J03. Küsimusega tehakse kindlaks omandatava hariduse tase. Arvesse tulevad õpingud nii päeva- ja õhtuõppes kui ka kaugõppes (nii täis- kui ka osakoormusega õppes), sealhulgas ka juhul, kui õpingutes on vaheaeg, kuid formaalne side õppeasutusega on säilinud (nt akadeemiline puhkus).

- Põhiharidus põhikooli 1.–6. klassis – isik õpib üldhariduskooli 1.–6. klassis (mitte vanemas). Näiteks koolieelses lasteasutuses, algkoolis, põhikoolis, gümnaasiumis.
- Põhiharidus põhikooli 7.–9. klassis – isik õpib üldhariduskooli 7.–9. klassis.
- Üldkeskharidus (gümnaasiumi 10.–12. klass) – isik õpib üldhariduskooli 10.–12. klassis.
- Kutseharidus või kutsekeskharidus – isik õpib kutseõppeasutuses, kuid ei omanda seal sama õppekava raames keskharidust, või omandab kutsekeskharidust või õpib kutseõppes keskhariduse baasil. NB! Oluline on, et õppeasutus kuuluks riiklikku haridussüsteemi, st dokument kutse omandamise kohta oleks riiklikult tunnustatud. Siia kuuluvad ka õpilased, kes õpivad kutseõppes, mis on mõeldud koolikohustusliku ea ületanud põhihariduseta isikutele või erivajadustega noortele, samuti need, kes õpivad kutseõppes põhihariduse baasil.
- Rakenduskõrgharidus – isik õpib kõrgema õppeasutuse või muu õppeasutuse rakenduskõrghariduse õppekava järgi (lõpetamisel ei anta akadeemilist kraadi), nõutav haridustase sisseastumisel on keskharidus.
- Bakalaureus – isik õpib kõrgkoolis bakalaureuseõppes.
- Magister (sh integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpe, internatuur ja aastane õpetajakoolitus) – isik õpib kõrgkoolis magistriõppes või on pärast kõrgkooli lõpetamist internatuuris või residentuuris (arstiteaduse erialadel) või õpib bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekava järgi õpetajakoolituses, arhitektuuri ja ehituse või veterinaaria ja meditsiini erialal, kus bakalaureuseõppe lõpetamist tõendavat haridusdokumenti ei saada ja üliõpilased lõpetavad magistrikraadi või sellega võrdsustatud dokumendiga. Kuni aastani 2020 (k.a) ei arvestatud siin residente.
- Doktor – isik õpib kõrgkoolis doktoriõppes. Kuni aastani 2020 (k.a) läksid siin arvesse ka residentuuris olijad.

J04–J05. Kooli nimi ja eriala on olulised tausttunnused. Kooli täpne nimi ja eriala on olulised ka selleks, et hinnata haridusküsimuste kvaliteeti. Kahtluse korral on võimalik kooli nime ja eriala järgi kontrollida, kas nimetatud koolis ja erialal oli võimalik õppida.

Kui peale eriala omandatakse ka kutset või kvalifikatsiooni, tuleks see samuti välja kirjutada (näiteks eriala – matemaatika; kutse – aineõpetaja). NB! Eriala tuleks panna kirja võimalikult täpselt. Näiteks kui küsitletav vastab, et õpib majandust, tuleb täpsustada, kas tegemist on raamatupidamise, rahanduse, kaubanduse, tööstuse või mõne teise alaga jne. Kui küsitletav õpib keelt, loodusteadusi jms, tuleb täpsustada, kas ta omandab õpetajakutset. Näiteks ei piisa, kui erialaks märgitakse inglise keel, vaid tuleb täpsustada, kas inglise keele õpetaja või inglise filoloog jne. Üldsõnalisi formuleeringuid ei saa hiljem kodeerida.

J07A. Oluline on eristada kutseõpet selle järgi, milline oli kõnealuses õppeasutuses baasharidusnõue:

- sisseastumisel ei olnud nõutavat haridustaset – siia liigitatakse isikud, kes õpivad erivajadusega noortele ja/või põhihariduseta noortele mõeldud kutseõppes (nt õpivad koolikohustusliku ea ületanud põhihariduseta isikutele mõeldud kutseõppes);
- nõutav oli põhiharidus – siia liigitatakse isikud, kes õpivad kutseõppes põhihariduse baasil või omandavad kutsekeskharidust (põhihariduse baasil);
- nõutav oli keskharidus – siia liigitatakse isikud, kes omandavad kutsekeskharidust keskhariduse baasil või õpivad kutseõppes keskhariduse baasil.

J07B. Kutsehariduse puhul on oluline teada saada, kas omandatakse ka keskharidust või mitte:

- ainult kutsehariduse omandajad on need, kes õpivad kutseõppes põhihariduse baasil;
- koos kutsega keskhariduse omandajad on need, kes omandavad kutsekeskharidust (põhihariduse baasil).

6. Rahvusvaheline haridusstatistika

Statistikaamet on kohustatud esitama haridusstatistikat Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni Statistikaainstituudile (UNESCO-UIS), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioonile (OECD) ning Euroopa Liidu statistikaametile (Eurostat). Vähendamaks riikide koormust, koguvad need organisatsioonid andmeid ühiselt, ühtse metoodika alusel, et tagada riigi haridussüsteemi peamiste aspektide rahvusvaheline võrreldavus. Lühidalt nimetatakse seda UOE (UNESCO-OECD-EUROSTAT) andmekogumiseks. Statistika esitamise aluseks on Euroopa Komisjoni 2013. aasta 23. septembri määrus nr 912/2013.

6.1. UOE valdkonnad

Andmeid esitatakse igal aastal kõigis valdkondades: õppijad (ENRL), esmakordsed sisseastujad (ENTR), lõpetajad (GRAD), haridustöötajad (PERS), hariduskulutused (FIN), klasside suurus (CLASS), võõrkeeleõpe (LANG) ja ainepunktide omandamisega seotud õpiränne (CREDMOB). Sulgudes on vastavate andmefailide ingliskeelsed lühendid, mida andmeedastuses kasutatakse.

Finantsstatistika esitatakse kalendriaasta kohta, muu statistika õppeaasta kohta. Kasutusel on ka lisatabelid (*ad hoc*-moodulid), millega kogutakse spetsiifilisemaid andmeid valitud teemadel. Erimooduli teemad on valdavalt aastati erinevad. Eesti ei pea eraldi esitama rahvastikuandmeid, sest need võetakse Eurostati või UNESCO-UIS-i juba olemasolevatest andmestikest. Andmeedastuses lähtutakse NUTS2 klassifikaatorist, mistõttu Eesti esitab andmed kogu riigi kohta. ENRL-, ENTR-, PERS-, CLASS- ja LANG-statistika tähtaeg on 30. september ning GRAD-, CREDMOB- ja FIN-statistika tähtaeg 30. november.

6.1.1. Andmete esitamine

Andmekogumise metoodikast on antud ülevaade UOE manuaalis (<http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/uoe-data-collection-manual-2019-en.pdf>). Metoodikat täpsustavad andmekogumisel kasutatavad iga-aastased andmekogumistabelid ja tõlgendamisel saab toetuda ka rahvusvaheliste tööühmade materjalidele. UOE andmekogumises osalevad riigid peavad kord aastas kvaliteediaruandes dokumenteerima, kas võrreldes eelmise aruandeaastaga on toimunud olulisi muutusi haridussüsteemis, andmete katvuses või metoodikas. Lisaks esitatakse UOE-le igal aastal tabel Eestis toimuvate õpete ja nende kodeeringutega ISCED-i süsteemis (ISCMAP). ISCMAP- ja kvaliteediaruande tähtaeg on 30. jaanuar.

Eesti haridusstatistika aluseks on peamiselt Eesti hariduse infosüsteemi (EHIS) kantud andmed 10. novembri seisuga. Finantsandmed saadakse riiklikust saldoandmikust ja küsimustikest. Esimaskordsete sisseastujate ja esimaskordsete lõpetajate leidmiseks kasutatakse ka statistikaameti rahvastiku statistilise registri andmeid kõrgeima haridustaseme kohta.

Andmed edastatakse üle-eelmise õppeaasta kohta. Näiteks 30. septembril 2020 saadeti andmed 2018/2019. õppeaasta kohta. UOE väljundtabelites ja riiklikes andmetabelites (statistikaameti andmebaas, HaridusSilm) viidatakse õppeaastale erinevalt. UOE tabelites arvestatakse õppeaastana kevadet, riiklikus statistikas sügist. Näiteks 2018/2019. õppeaastal õppija on UOE tabelites kajastatud 2019. aasta all, ent riiklikus statistikas on sama õppija kajastatud 2018. aasta all. Lõpetajate kajastamisel erinevust ei ole.

UOE-le edastatav haridusstatistika jõuab UNESCO, OECD ja Eurostati andmebaasidesse. Lisaks ilmub kord aastas OECD koordineeritav väga põhjalik haridusnäitajate kogumik „Education at a Glance“.

6.1.2. UOE andmekogumise katvus ehk skoop

UOE andmekogumine hõlmab kogu riigi territooriumil antavat formaalharidust (vt lisa 1). Eestis esitatakse andmed lasteade, põhikoolide, gümnaasiumite, kutsekoolide ja kõrgkoolide, sh erivajadusega laste koolide ja täiskasvanute gümnaasiumite kohta. Andmetes kajastatakse järgmist:

- kõik formaalhariduse õppekavad, olenemata õppeasutuste omandivormist või rahastamisest;
- nii täis- kui ka osakoormusega õpe;

- koolipõhistele õppekavadele lisaks ka kombineeritud kooli- ja tööpõhised õppekavad, kui koolipõhine komponent on vähemalt 10% õppetööst.

UOE juhendi kohaselt peab andmekogumine hõlmama õppekavasid, mis vastavad vähemalt ühele semestrile (või poolele õppeaastast) täisajaga õppest. Eesti esitab andmed kõigi õppekavade kohta.

6.2. UOE andmekogumise põhimõtted ja üldjuhised klassifitseerivate muutujate kohta

6.2.1. Isikupõhine loendus (*head count*)

UOE statistikas on andmekogumise statistiline üksus õpilane, mitte õpisündmus. Põhjuseks on asjaolu, et õpilaste arvu kasutatakse osalusmäärade hindamiseks (võrdluses rahvaarvudega) ja õpilaskonnast läbilõike andmiseks. Sama printsiip kehtib haridustöötajate puhul. Seega tohib iga õpilast ja haridustöötajat UOE tabelites loendada vaid üks kord. Isikupõhise arvestuse tõttu võib UOE andmetabelites olla inimeste arv komakohaga. ENRL-, ENTR- ja LANG-tabelites on isikupõhine loendus kasutusel alates 2016/2017. õppeaastast. 2019. aastal oli Eestis ligi 900 vähemalt kahel õppekaval õppivat õpilast. PERS-tabelites rakendatakse isikupõhist loendust alates 2014/2015. õppeaastast ja GRAD-tabelites alates 2015/2016. õppeaastast.

6.2.2. Vanus

UOE juhendi kohaselt esitatakse vanused vastava õppeaasta 1. jaanuari seisuga. Siinkohal on oluline täpsustada, et peetakse silmas aastavahetuse hetke. Ka rahvastikuandmed, mida mitmesuguste suhtarvude leidmiseks kasutatakse, on sama kuupäeva seisuga. Vanuse saab kõige lihtsamini arvutada, kui vastava õppeaasta alguse aastaarvust lahutada õpilase sünniaasta. Eestis on olemas kõigi EHIS-esse kantud isikute sünniajad. Seetõttu saab kõigile vanuse välja arvutada ega pea ühelgi juhul kasutama märget „Vanus teadmata“. Enne 2013/2014. õppeaastat esitati vanus 1. septembri seisuga.

6.2.3. Õppeasutuse omandivorm

Õppeasutuse omandivorm on UOE tabelites väga oluline muutuja. UOE tabelites liigitatakse õppeasutused riiklikeks (*public institutions*) või eraõppeasutusteks (*private institutions*). Liik oleneb sellest, kas õppeasutust kontrollib riiklik asutus või eraüksus. Kui asutusel on oma tegevuse üle täielik kontroll, annab see õiguse määrata asutusele juhid ja otsustada asutuse tegevuse üle. See kehtib tavaliselt ka asutuse avamise või sulgemise otsuse tegemisel.

Riikliku asutusega on tegemist, kui seda kontrollib ja juhib:

- otseselt riiklik õppeasutus või organ;
- valitsusasutus ise või juhtorgani (nõukogu, komitee jne) kaudu ja enamiku juhtorgani liikmeid on määranud riigiasutus või on avalikult valitud.

Eraõppeasutusega on tegemist, kui:

- seda kontrollib ja juhib valitsusväline organisatsioon (nt kirik, ametiühing või äriettevõte);
- selle juhatus koosneb peamiselt eraasutuse valitud liikmetest.

Eraõppeasutused jagatakse omakorda valitsusest sõltuvateks (*government dependent private*) ja sõltumatuteks (*independent private*) eraõppeasutusteks:

- valitsusest sõltuv eraõppeasutus on UOE juhendi järgi asutus, mis saab valitsusasutuselt vähemalt 50% oma põhilisest rahast või mille õpetavale personalile maksab palka valitsusasutus (otse või valitsuse kaudu);
- sõltumatu eraõppeasutus on asutus, mis saab valitsusasutustelt alla 50% oma põhilisest rahast ja mille õpetav personal ei saa palka valitsusasutuselt.

Tabel 4. Õppeasutuste jaotus*

	Riiklikud õppeasutused	Valitsusest sõltuvad eraõppeasutused	Sõltumatud eraõppeasutused
Alusharidus	Munitsipaallasteaiad	Eraomandis lasteaiad	Väga väikese riikliku toetusega eralasteaiad
Üldharidus	Riigi ja KOV-i omanduses olevad üldhariduskoolid	Eraomandis olevad üldhariduskoolid ja Euroopa koolid	Väga väikese riikliku toetusega erakoolid
Kutseharidus	Riigi ja KOV-i omanduses olevad kutsekoolid, riigi omanduses olevad rakenduskõrgkoolid		Eraomandis olevad kutsekoolid
Kõrgharidus	Avalik-õiguslikud ülikoolid, riigi omanduses olevad rakenduskõrgkoolid		Eraomandis olevad ülikoolid ja rakenduskõrgkoolid

* Aegrida korrigeeritud 2016/2017. õppeaastani

Eraomandis olevad lasteaiad ja üldhariduskoolid olid varem sõltumatud eraõppeasutused, kuid kuna nende riikliku rahastuse osatähtsus oli piisavalt suur, klassifitseeriti nad ümber valitsusest sõltuvateks. Siiski on osas üldhariduskoolides riiklik rahastus olnud aastati palju väiksem kui teistes. Need koolid lähevad endiselt arvesse sõltumatute eraõppeasutustena. Nende erandite hulgas on näiteks mitu rahvusvahelist lasteaeda ja kooli.

Eraomandis olevaid kutsekoole on väga vähe. Andmekaitsepõhjustel käsitletakse neid sõltumatute eraõppeasutuste kategoorias ühtse rühmana nii nagu varem.

Avalik-õiguslikud ülikoolid läksid varem arvesse valitsusest sõltuvate eraõppeasutustena. Need klassifitseeriti ümber riiklikeks õppeasutusteks kontrolliaspekti silmas pidades. Sellel muudatusel on rahvusvahelisel tasemel suur mõju, sest avalik-õiguslikud ülikoolid on Eestis väga suure õpilaskonnaga ja nende koolide liigi muutmine tekitab mõnedes aegridades järske muutusi.

6.2.4. Õppe- ja töökoormus

UOE statistikas kogutakse andmeid ka õppe- ja töökoormuse kohta. Eristatakse täis- (*full-time*) ja osakoormust (*part-time*). Täiskoormusega õpilase õppekoormus on vähemalt 75% tavapärasest täiskoormusega õppest. Täiskoormusega haridustöötaja tööaeg on vähemalt 90% haridustöötajate kohustuslikust tööajast. UOE tabelitega soovitakse teada saada ka isikute arvu täistööaja ekvivalentidena (*full-time equivalent* ehk FTE). Õpilaste arvu täisajaekvivalendi leidmiseks korrutatakse osakoormusega õpilaste arv statistikaameti ning haridus- ja teadusministeeriumi kokkulepitud koefitsiendiga 0,7 (erandina ISCED 4 kutseõppes 0,52). Täisajaekvivalendi kasutamise eesmärk on väljendada õppekoormust ja töötunde ühes standardühikus, mis omakorda võimaldab riikide statistikat omavahel paremini võrrelda.

Eestis on kõik alushariduse omandajad täiskoormusega õppijad. Osakoormusega üldhariduse omandajad on õpilased, kelle õppevorm on eksternõpe, mittestatsionaarne õpe või üksikute õppeainete omandamine mittestatsionaarses õppes. Kutsehariduses on alates 2013. aastast järjest vähem osakoormusega õpilasi, sest alates 1. septembrist 2013 vastu võetud õpilastele õppekoormust ei määrata. Kõrghariduses on nii täis- kui ka osakoormusega üliõpilasi. Eksterne üliõpilaste hulgas ei kajastata, v.a juhul, kui nad lõpetavad.

6.2.5. Rahvusvahelised üliõpilased

Üliõpilaste rahvusvaheline liikumine ehk õpiränne (*mobility, learning mobility, student mobility*) jaguneb kaheks:

- 1) kraadiõppega seotud õpiränne (*degree mobility*). See on õppeperiood, mille üliõpilane veedab välismaal, et läbida kogu kraadi või tunnistuse saamiseks vajalik õpe;

2) ainepunktide omandamisega seotud õpiränne (*credit mobility*). Piiratud kestusega õppe- või praktikaperiood, mille üliõpilane veedab käsil olevate õpingute raames välismaal, et koguda ainepunkte. Pärast õpirändeetappi naaseb üliõpilane õpingute jätkamiseks oma haridusasutusse. Ainepunktide omandamisega seotud õpiränne toimub üldjuhul mõne rahvusvahelise õpirände programmi raames (nt Erasmus+).

Euroopa Komisjoni 2013. aasta 23. septembri määrus nr 912/2013 näeb ette, et kodakondsusest olenemata määratletakse rahvusvahelised üliõpilased nende päritoluriigi järgi. Alates 2016. aastast tuleb päritoluriiki määratleda kui riiki, kus on väljastatud keskharidust tõendav tunnistus, või kasutada selle kindlaksmääramiseks parimat riikliku võimalust. Eestis ei ole veel võimalik päritolu keskhariduse tunnistuse alusel määrata ja välisüliõpilaste (*degree mobile students*) puhul kasutatakse järgmist definitsiooni: üliõpilane, kelle elukohamaa ja kodakondsus ei ole Eesti ning kel ei ole alalist elamisõigust või pikaajalise elaniku elamisluba. Päritoluriigi määramiseks kasutatakse praegu elukohamaa tunnust ja vähestel juhtudel, kui see on teadmata, ka kodakondsusriigi tunnust. Alates 2014/2015. õppeaastast kasutatakse kombineeritud käsitlust, mille puhul EHIS-esse kantud kolme tunnuse (elukohamaa, alaline elamisõigus või pikaajaline elamisluba ja kodakondsus) alusel leitud välisüliõpilastele on liidetud need, kelle kohta õppeasutused on märkinud, et tegemist on välisüliõpilastega. Eestis on välisüliõpilaste sekka arvatud ka Eesti kõrgkoolide välisfiliaalides õppivad üliõpilased.

UOE esitatud statistika on üles ehitatud nii, et oleks võimalik kokku koguda võimalikult mitmekülgne info üliõpilaste õpirände kohta. Iga riik kajastab ENRL-, ENTR- ja GRAD-andmetes oma kõrgkoolidesse immatrikuleeritud üliõpilaste õpet, sh üliõpilaste arvu päritoluriikide kaupa. CREDMOB-tabelis aga esitatakse andmed kõigi oma riigi kõrgkoolide lõpetajate kohta, kes on ainepunktide saamiseks mõnda aega välismaal õppinud. UOE andmebaasis tõstetakse need andmed kokku rahvusvahelise õpirände koondpildiks.

6.2.6. Haridustasemed ja -valdkonnad

Lähtutakse rahvusvahelistest ISCED-P ja ISCED-F-i kategooriatest (vt täpsemalt ptk-d 8 ja 9). Kuna neid ISCED-i klassifikatsioone uuendati 2010. aastate alguses märkimisväärselt, tehti ümber ka kõik UOE andmeedastustabelite põhjad. Eesti kasutab uusi UOE põhjasid alates 2012/2013. õppeaasta andmete edastusest.

Tabel 5. UOE andmekogumistabelid ja andmekategooriad

	ENRL	ENTR	GRAD	CREDMOB	CLASS	LANG	PERS	FIN
ISCED-P haridustase	0–8	1–8	2–8	6–8	1–2	1–3	0–8	0–8
Sugu	X	X	X	X			X	
Õppeasutuse omandivorm	X		X		X		X	X
Vanus	X	X	X			X	X	
ISCED-F-i haridusvaldkond	X	X	X					
Täis-/osakoormus	X						X	
Sihtriik/päritoluriik	X	X	X	X				
Välisüliõpilane	X	X	X	X				
Klass	X							
Ametikohad							X	
Rahastamisallikad								X
Kulude liik								X
Võõrkeel						X		
Võõrkeelte arv						X		

6.3. Andmete esitamise metoodika

6.3.1. Õppijad (*enrolled students*) – ENRL

ENRL-tabelitesse kogutakse info õppijate kohta kõigi ISCED-P tasemete ja mitmesuguste alakategooriate kaupa (vanus, sugu, õppeasutuse omandivorm, õppekoormus, õppevaldkond, välisüliõpilaste päritoluriik, klass). Tabelites võivad ISCED-P tasemed olla eri täpsusastmega (ühelokalisest kolmekohaliseni). Andmed esitatakse ka üldhariduskooli klassikordajate (*repeaters*) kohta. Klassikordajad on õpilased, kes on astunud samasse klassi mitu korda. Kõrghariduses ei ole õppijate hulka arvatud eksterne ja residentuuris õppivaid arste.

6.3.2. Esmakordsed sisseastujad (*new entrants*) – ENTR

Selles tabelis on andmed esmakordsete sisseastujate kohta haridustaseme, soo, vanuse, õppevaldkonna ja välisüliõpilaste päritoluriigi järgi. Esmakordne sisseastuja ISCED-P taseme õppesse (*new entrant to ISCED level*) on õpilane, kes ei ole varem sellele haridustasemele õppima asunud. Sisseastujad on kajastatud ISCED-P koodide eri täpsusastmega. Näiteks tasemel ISCED 3 on esmakordne sisseastuja see, kes pole varem gümnaasiumisse ega kutsehariduse ISCED 3 õppekavale õppima asunud. Tasemel ISCED 35 aga lähevad esmakordse sisseastujana arvesse ka need, kes on varem gümnaasiumis (ISCED 34) õppinud. Kõrghariduse puhul kogutakse esmakordsete sisseastujate andmeid nii eraldi bakalaureuse-, magistri- ja doktoriõppe kohta kui ka kokku kogu kõrghariduse kohta.

Statistika esitamine kirjeldatud moel eeldab väga täpset isikupõhist õpisündmuste arvepidamist. Eestis on see tänu registriandmetele võimalik. Selle metoodikaga on andmeid esitatud alates 2016/2017. õppeaastast. Metoodikamuudatuse mõju on suur, sest enne seda esitati andmeid kõigi sisseastujate kohta.

Üldhariduses on esmakordsed sisseastujad kõik õpilased, kes käivad 10. novembri seisuga 1., 7. või 10. klassis ja kelle hulgast on välja arvatud klassikordajad. Kutsehariduses ja kõrghariduses leitakse kõigepealt sisseastujad, kes on 10. novembri seisuga kirjas kooli õppijate nimekirjas ja on õpinguid alustanud pärast eelmise õppeaasta 10. novembrit. Et selekteerida esmakordsed sisseastujad, tuleb võtta arvesse ka varasemaid õpinguid. Selle kohta saadakse andmed EHIS-est (alates 2005/2006. õppeaastast) ja ka statistikaameti rahvastiku statistilisest registrist, kus on kirjas iga isiku kõrgeim omandatud haridustase (vt täpsemalt ptk 4).

6.3.3. Lõpetajad (*graduates*) – GRAD

GRAD-tabeliga kogutakse andmeid lõpetajate kohta soo, vanuse, haridustaseme, õppevaldkonna, õppeasutuse omandivormi ja välisüliõpilaste päritoluriigi järgi. Andmeid kogutakse ka esmakordsete lõpetajate kohta. Esmakordsete lõpetajatena lähevad arvesse ainult need, kes ei ole varem vastavat ISCED-P taset lõpetanud. Esmakordsete lõpetajate arv on seega tavaliselt väiksem kui lõpetajate koguarv. Eestis avaldati esmakordsete lõpetajate andmed esimest korda 2019. aastal ja aegrida algab õppeaastast 2016/2017. Esmakordsete lõpetajate kindlakstegemiseks kasutatakse samu andmeallikaid nagu esmakordsete sisseastujate leidmiseks ENTR-tabelis.

Oluline on tähele panna, et GRAD-tabeli ulatus erineb ENRL- ja ENTR-tabelite omast. GRAD-tabelitesse kogutakse andmeid vaid nende lõpetajate kohta, kes lõpetavad õppekava, mis on ISCED-P jaotuses kodeeritud kui õppekava, mille omandamine tagab vastava ISCED-P taseme osalise või täieliku lõpetamise. Seetõttu jäävad Eestis GRAD-andmetest välja ISCED 251 ja ISCED 351 lõpetajad (vt ptk 8). Seda UOE juhendi nõuet rakendatakse alates 2016/2017. õppeaastast.

6.3.4. Ainepunktide omandamisega seotud õpiränne (*credit mobility*) – CREDMOB

CREDMOB-tabelis on andmed nende Eesti kõrgkoolide lõpetajate kohta, kes on omandanud ainepunkte välismaal vähemalt ühe õppe- või praktikasessiooni jooksul (*credit mobility*). Kui Eestisse saabuvad vahetusüliõpilased mõne rahvusvahelise õpirände programmi raames (nt Erasmus+), siis nende kohta esitab andmed riik, kust üliõpilane tuli.

Andmed esitatakse õpirände kestuse, ISCED-P taseme (5–8), soo, õpirändeprogrammi liigi (*mobility scheme*), õpirände tüübi ja sihtriigi järgi. Lisaks esitatakse andmed selle kohta, kui paljud neist välismaal käinutest olid välisüliõpilased (*degree mobile students*). Kui üks lõpetaja käib välismaal mitu korda, läheb arvesse pikim õppeaeg.

Õpirände kestust vaadeldakse kahes jaotuses. Kõige olulisem on esitada andmed nende lõpetajate kohta, kelle õpiränne kestis vähemalt kolm kuud (täpsemalt 87 päeva) või kelle õpingute maht oli vähemalt 15 EAP-d. Seda statistikat kasutatakse EL-is õpirände näitaja arvutamiseks. Lühemat aega kestvate õpirännete kohta on andmete esitamine vabatahtlik.

Õpirändeprogrammi liigi all peetakse silmas, millist finantseerimisprogrammi on kasutatud: kas EL-i programme (nt Erasmus+, tõukefondide toetused), muid rahvusvahelisi programme (nt Kristjan Jaagu programm, Nord Plusi programm, stipendiumid) või hoopis omafinantseeringut. Õpirände tüübi järgi saab omakorda välja selgitada välismaale mineku eesmärgi: praktika, õppimine või õppimine koos praktikaga. Õpirändeprogrammi kohta on andmete esitamine kohustuslik, õpirände tüübi kohta vabatahtlik.

Eesti esitas andmed esimest korda 2017/2018. õppeaasta bakalaureuse- ja magistriõppe lõpetajate kohta, sh oli võimalik esitada ka vabatahtlik statistika. Doktorikraadi saanute puhul ei ole veel CREDMOB-i kohta andmeid esitatud, sest andmeid on liiga vähe. Andmekogumise metoodika parandamisega tegeletakse.

6.3.5. Klasside suurus (*class size*) – CLASS

Andmetabelisse CLASS kogutakse teavet üldhariduse klassikomplektide keskmise suuruse kohta. Andmed esitatakse 1.–9. klassi õpilaste kohta õppeasutuse omandivormi ja ISCED-P tasemete kaupa. UOE juhendi kohaselt tuleb erivajadusega laste õpe sellest tabelist välja jätta. Seetõttu lähevad sellesse statistikas vaid statsionaarse õppe klassid, mis on EHIS-es liigitatud kui tavaklassid või keelekümbelusklassid.

6.3.6. Võõrkeeleeõpe (*languages*) – LANG

LANG-tabelis kajastatakse andmeid võõrkeelte õppimise kohta põhikoolis, gümnaasiumis ja ka kutsekoolis (v.a kutseõpe keskariduse baasil ja viienda taseme kutseõpe). Võõrkeelena lähevad arvesse kõik tänapäeval räägitavad keeled, mida õpetatakse võõrkeelena. Seetõttu jäävad arvestusest välja näiteks vanakreeka, ladina, esperanto ja viipekeele õpe. Piirkondlikke või vähemuskeeli arvestatakse ja kajastatakse muude tänapäevaste keelte hulgas vaid juhul, kui neid peetakse riiklikus õppekavas võõrkeelte alternatiivideks. Kajastatakse selliseid võõrkeeli, mida õpitakse kohustusliku või valikainena. Eesti keel läheb võõrkeelena arvesse vaid nendel õpilastel, kellel on see märgitud teiseks keeleks. Vene keel läheb võõrkeelena arvesse neil, kelle õppekeel ei ole vene keel. Arvesse ei lähe huvihariduslik keeleõpe. Eestis on andmeallikaks EHIS-e õppurite register, kuhu peab sisestama andmed kohustuslike ja valikainete õppemahus õpetatavate võõrkeelte kohta.

UOE juhendi kohaselt jäetakse keeleõppestatistikast välja haridusliku erivajadusega laste koolid. Eestis aga saab üldhariduses minna veel detailsemaks ja kasutada õppekavade andmeid ning välja jäävad lihtsustatud õppekavadel (LÕK) õppivad õpilased. Lisaks on vajalik arvestusest välja jätta õpilased, kes õpivad rahvusvahelistel IB (International Baccalaureate) või EB (European Baccalaureate) õppekavadel, sest esitada tuleb andmed nende õpilaste kohta, kelle keeleõpe kuulub haridusministeeriumi haldusalasse. Veel on võimalik välja jätta üksikud koolipõhised välistused, nt kui on teada, et koolis õpitakse teise riigi õppekava alusel. Keeleõppetabelitest jäid 2017/2018. õppeaastal eespool mainitud põhjustel välja 3% üldhariduskoolide õpilastest.

UOE võõrkeeleeõppestatistikas kajastatakse võõrkeelte õppimist üldhariduses ja kutseõppes kahes rühmas. Esiteks esitatakse andmed õppetasemete (ISCED 1, ISCED 2, ISCED 34, ISCED 35) ja ligi kolmekümne võõrkeele kaupa. Teiseks esitatakse andmed õppetasemete, vanuse ja õpitavate võõrkeelte arvu kaupa. Tulemuste tõlgendamisel on oluline tähele panna, et ISCED 2 ja ISCED 35 hõlmavad kutseõppe õppekavasid, kus võõrkeelte õppimine ei ole alati kohustuslik.

UOE andmekogumisel rakendatakse *head count*-põhimõtet, s.t loetakse õppijaid, mitte õpisündmusi. Keeleõppestatistikas rakendatakse seda praegu nii, et õpilasi loetakse eraldi ISCED 1, ISCED 2, ISCED 34 ja ISCED 35 kaupa. Kui õpilane õpib sama ISCED-i taseme mitmel õppekaval, siis rakenduvad kaalud, mille tulemusena läheb ta arvesse ühe korra. Kui õpilane õpib kahel eri ISCED-P tasemel, läheb ta arvesse kaks korda. Neid juhuseid on siiski väga vähe – 2017/2018. õppeaasta andmete kohaselt vaid 0,14% õpilastest.

6.3.7. Haridustöötajad (*personnel*) – PERS

Haridustöötajate ehk PERS-tabelites kajastatakse haridustöötajate kohta andmeid vanuse, töökoormuse, õppeasutuse omandivormi, õpetatava haridustaseme ja ametikoha järgi. Eestis on võimalik haridustöötajate statistikat teha EHIS-e õpetajate ja akadeemiliste töötajate alamregistrisse kantud töötajate kohta. Iga-aastases PERS-tabelis ei koguta andmeid siiski kõigi haridustöötajate, vaid ainult kahe rühma kohta: klassiõpetajad ja akadeemiline personal (*classroom teachers and academic staff*) ning kooli juhtkond ja õpetaja abid (*management personnel and teacher aides*). Ülejäänud haridustöötajate kohta kogutakse andmeid vajaduse järgi *ad hoc*-küsimustikega.

UOE juhendi kohaselt on haridustöötajad need, kes:

- on seotud laste õpetamisega;
- pakuvad lastele asjatundlikku tuge (nii õppimis- kui ka tervishoiu- või sotsiaalse);
- on seotud haridusteenuse haldamise ja juhtimisega;
- kuuluvad hooldus- ja majanduspersonalile;
- ajutiselt ei tööta (näiteks haiguse või vigastuse, raseduse või lapsehoolduspuhkuse, pühade või puhkuse tõttu);
- on õpetajate või muu personali asendajad;
- töötavad ettevõtetes, mis osutavad haridusasutustele teenuseid allhankena.

UOE juhendis on haridustöötajad klassifitseeritud järgmiselt.

I Õpetav personal (*instructional personnel*)

- A. Klassiõpetajad; akadeemiline personal (*classroom teachers, academic staff*)
- B. Õpetaja abid; assistendid (*teacher aides; teaching / research assistants*)

II Asjatundlik tugi õpilastele (*professional support for students*)

- A. Pedagoogiline või akadeemiline tugi (*pedagogical or academic support*)
- B. Tervishoiu- ja sotsiaaltugi (*health and social support*)

III Juhtimine/kvaliteedikontroll/haldus (*management / quality control / administration*)

- A. Õppeasutuse juhtimine (*school level management*)
- B. Õppeasutuse kõrgema taseme juhtimine (*higher level management*)
- C. Õppeasutuse halduspersonal (*school level administrative personnel*)
- D. Õppeasutuse kõrgema taseme halduspersonal (*higher level administrative personnel*)

IV Hooldus- ja majanduspersonal (*maintenance and operations personnel*)

Tabel 6. UOE haridustöötajate klassifikatsioon ja andmeesitustabelid

	PERS-2, PERS-3 (kohustuslik)	PERS-4 (vabatahtlik)	Ad hoc
I Õpetav personal			X
A. Klassiõpetajad; akadeemiline personal	X		X
B. Õpetaja abid; assistendid	X (v.a assistendid)		X
II Asjatundlik tugi õpilastele			X
A. Pedagoogiline või akadeemiline tugi			X
B. Tervishoiu- ja sotsiaaltugi			X
III Juhtimine/kvaliteedikontroll/haldus			X
A. Õppeasutuse juhtimine		X	X
B. Õppeasutuse kõrgema taseme juhtimine			X
C. Õppeasutuse halduspersonal			X
D. Õppeasutuse kõrgema taseme halduspersonal			X
IV Hooldus- ja majanduspersonal			X

6.3.8. Hariduskulutused (*educational expenditure*) – FIN

FIN-tabelite ülesehitus

UOE hariduskulutuste statistika esitatakse haridustaseme (ISCED 0–8), õppeasutuse omandivormi ja kahe olulise kategoriseeriva tunnuse ehk kululiigi ja rahastamisallika järgi.

1. Kululiik. Hariduskulutuste liigi järgi esitatud statistika alatabelis FIN2 aitab mõista, millistes proportsioonides millistele tegevustele haridusasutustes rahakulutatakse: õppetegevusele, abiteenustele või teadus- ja arendustegevusele. Kulud liigitatakse järgmiselt:

- tööjõukulud (sh vajalik eristada õpetava ja muu personal kulud), milles sisalduvad:
 - palgafond
 - erisoodustused
- tegevuskulud ehk jooksevkulud, milles sisalduvad näiteks:
 - hoonete või ruumide rent ja üür
 - kommunaalkulud
 - väiksemate seadmete, instrumentide, materjali ja muu käibevara soetamine
 - lähetuskulud
 - remondi, telekommunikatsiooni ja infotehnoloogia kulud
 - lepinguliste ja sisseostetud teenuste kulu
 - omavahenditest üliõpilastele antav finantsabi jm
- investeeringud põhivarasse, milles sisalduvad näiteks:
 - hoonete kapitaalremont
 - hoonete ehitus või rajatiste laiendamine
 - seadmete ja masinate ost
 - õpperaamatukogude loomine
 - litsentside ja eritarkvara soetus

2. Rahastamisallikas. Alatabelis FIN1 vaadeldakse sama valdkonda teise nurga alt ja uuritakse, kuidas riigis hariduskulutusi finantseeritakse. Rahastusallikad liigitatakse järgmiselt:

- riiklikud allikad (keskvalitsus, kohalikud omavalitsused ja nende allasutused);
- välismaised allikad (välismaa juriidilised isikud, rahvusvahelised organisatsioonid, sh Euroopa Liidu programmid ja fondid);
- erasektori allikad (leibkondade kulutused, Eesti juriidiliste isikute sponsorlus, õppeasutuste omavahendid).

Hariduskulutuste mõiste

Üldistades võib öelda, et UOE finantsstatistikas püütakse kajastada kõik riigi formaalharidusega seotud kulud olenemata asutuse tüübist, kulutuse tegijast või kulukohast. Et haridusandmete kogumise ulatust täpsemalt kindlaks teha, on vaja klassifitseerida hariduskulutused, ja üks võimalus on lähtuda kolmest dimensioonist: kulukoht (haridusasutustes või väljaspool haridusasutusi tehtavad kulutused); tegevuse liik (õppetegevus, teadus- ja arendustegevus, abiteenused); rahastamisallikad (riiklik raha, erasektori raha, riiklikult subsideeritud erasektori raha).

Tabelis 7 on hariduskulutused liigitatud eespool mainitud dimensioonide järgi. Tabelis näidatu alusel võib kokkuvõtlikult öelda, et **UOE järgi on hariduskulutused järgmised:**

- kõik haridusasutustele tehtavad kulutused olenemata tegevuse liigist või rahastamisallikast (riiklikud, erasektori ja rahvusvahelised kulutused);
- erasektori kulutused, mis on tehtud otsese õppetegevusega seotud kaupade ja teenuste ostmiseks väljastpoolt haridusasutusi;
- riiklikud toetused õpilaste elamis-, transpordi- vms kulude katmiseks.

UOE järgi ei ole hariduskulutused:

- väljaspool haridusasutusi (nt eraettevõtetes) toimuv teadus- ja arendustegevus;
- erasektori kulutused abiteenustele väljaspool haridusasutusi (v.a kui need kulud on riiklikult subsideeritud), näiteks koolitoidukulud on hariduskulutus, aga õpilaste kodune toitlustus mitte;
- UOE andmekogumisest väljajäävate tegevustega seotud kulud (huviharidus, täienduskoolitus, lastehoid);
- ülikoolihaiglatega seotud kulud;
- võlateeninduskulud.

Tabel 7. Hariduskulutuste statistikasse arvatud kulud

Tegevuse liik		Kulukoht	
		Haridusasutustes tehtavad kulutused	Väljaspool haridusasutusi tehtavad kulutused
Õppetegevus		Riiklik raha	Erasektori raha (raamatud, materjalid, lisaõppemaks)
		Riiklikult subsideeritud erasektori raha	Riiklikult subsideeritud erasektori raha
		Erasektori raha (õppemaksud, erasektori asutuste toetus, õppeasutuse omavahendid)	
Lisategevused	Teadus- ja arendustegevus	Riiklik raha	Kõik rahastamisallikad
		Erasektori raha	
	Abiteenused	Riiklik raha	Riiklikult subsideeritud erasektori raha (elamiskulud, transport)
		Riiklikult subsideeritud erasektori raha	Erasektori raha
		Erasektori raha	

Järgnevalt on tabelit 7 selgitatud tegevuse liigi kaupa.

- Esimeses plokis ehk õppetegevuste all käsitletakse kõiki kulutusi, mis on otseselt seotud õpetamise ja juhendamisega. Siia kuuluvad õpetajatele, koolimajadele, õppematerjalidele, raamatutele, koolivälisele lisaõppele ja koolide administreerimisele tehtavad kulutused.
- Teises plokis ehk teadus- ja arendustegevuse all käsitletakse kõiki teadus- ja arendustööga seotud kulutusi. Tavaliselt on need seotud kolmanda taseme haridusasutustega.
- Kolmandas plokis ehk abiteenuste all käsitletakse kõiki kulutusi, mis on seotud õpilaste heaolu toetamiseks osutatud teenuste (nt toitlustus, koolitransport, öömaja, tervishoid ja sportimisvõimalused) või mõningate laiemale üldsusele mõeldud tegevustega (nt muuseum, raadio, kultuuriprogrammid).

Andmeallikad

Finantsstatistika tegemiseks kasutatakse järgmisi andmeallikaid.

- Riikliku saldoandmiku kirjed avaliku sektori asutuste kohta. See on hariduskulutuste andmeedastuse peamine andmeallikas. Riiklik saldoandmik on tekkepõhise arvestusega. Tehingute jaotamiseks ja vajalike väljavõtete tegemiseks kasutatakse ennekõike tehingu omaniku sektorit ja/või nime, tehingupartneri sektorit ja/või koodi ning tehingu kontokoodi. Lisaks kasutakse COFOG-i koodi. Saldoandmikku hakati kasutama 2013. aastal. Enne seda kasutati riigieelarve ja kohalike omavalitsuste eelarvete andmeid.
- Küsimustikega kogutavad hariduskulutuste andmed eraõppeasutuste (K1300) ja avalik-õiguslike ülikoolide (K1301) kohta. Avalik-õiguslike ülikoolide puhul kasutati 2014.–2016. aasta andmete esitamiseks saldoandmike andmeid, aga sellest loobuti, sest ei olnud enam alust arvata, et avalik-õiguslike ülikoolide kulutuste arvutamine saldoandmike andmete põhjal kajastaks hariduskulutusi vajalikes kategooriates õigesti.
- Küsimustikega kogutavad andmed teadus- ja arendustegevuse kohta (K1133). Neid kasutatakse FIN-küsimustiku teadus- ja arendustegevust puudutavate andmeväljade täitmiseks.
- EHIS-e registriandmed õpilaste ja koolide kohta. Nende andmete põhjal määratakse kulutuste tegijatele eri haridustasemetes vastav õpilaste arv, mida omakorda kasutatakse kulutuste kaalumiseks haridustasemete kaupa. Finantsstatistika esitatakse kalendriaasta kohta, aga õpilaste arv on EHIS-es õppeaasta kohta. Seega on kalendriaasta õpilaste arvu leidmiseks vajalik lisaarvutus kahe õppeaasta arvudega.
- Eesti Panga andmed finantsaasta jooksul väljastatud õppelaenu kogusumma kohta ning haridus- ja teadusministeeriumi andmed õppelaenu saajate arvu kohta õppetasemete kaupa. Neid kahte allikat kasutatakse pankade antud õppelaenu puudutavate andmeväljade täitmiseks.

Praeguseks ei ole veel välja töötatud metoodikat, millega hinnata leibkondade kulutusi õppetegevusele väljaspool haridusasutusi (nt õppevahendid, raamatud, eraõpetajad).

Haridusasutused

UOE hariduskulutustes lähevad arvesse haridusasutuste tehtavad kulutused ja lisaks mõned kulutused, mis tehakse haridusasutustest väljaspool (leibkondade kulud nt raamatute ja arvutite ostmiseks, kooliväliseks õppimiseks; õpilaste elamiskulutused ning kulud õpilaste transpordile, mida ei korralda haridusasutused). Enamiku hariduskulutustest teevad siiski haridusasutused. UOE mõistes on haridusasutused majandusüksused, mis pakuvad haridust või haridusega seotud teenuseid inimestele ja teistele haridusasutustele. Haridusasutused jagunevad järgmiselt:

- 1) õppetööga tegelevad haridusasutused ehk õppeasutused (*instructional institutions*). Eesti kontekstis on sellised asutused kõik EHIS-esse kantud, tasemeharidust andvad õppeasutused;
- 2) haridusasutused, mis ei tegele õppetööga (*non-instructional institutions*). Need on asutused, mis osutavad haridusega seotud administratiivseid, nõuandvaid või asjatundlikke teenuseid (koolidele või füüsilistele isikutele). Nende hulka arvatakse:

- administreerivad haridusasutused, näiteks haridusministeerium, KOV-ide haridusosakond jms;
- koolidele toetavaid teenuseid osutavad asutused (nt hoonete haldus, mis kuulub tihti KOV-i üldhaldusosakonna tegevusse);
- koolidele abiteenuseid osutavad asutused (karjäärinõustamine, psühholoogiline nõustamine, tudengite transport, koolitoit, majutus);
- õppelaenude ja stipendiumiprogrammidega tegelevad asutused;
- õppekavade väljatöötamise, eksamite korraldamise, haridusteemaliste uurimuste ja hariduspoliitika analüüsiga tegelevad asutused.

Kassapõhine arvestusprintsip investeeringute kajastamisel

UOE hariduskulutuste metoodika näeb ette pigem kassa- kui tekkepõhise arvestusprintsipi kasutamist. See tähendab, et kulutused kajastatakse nende eest tasumise aastal. See puudutab eelkõige investeeringute kajastamist. Investeeringukulusid kajastatakse soetusmaksumuses sellel aastal, kui nende eest hankijale tasuti. Kulumikandeid ei arvestata. Põhivara ei pea olema terviklikult valminud, et teda investeeringuna arvestada. Kui investeeringu tegemiseks võetakse laenu, siis intressikulusid hariduskulutustes ei kajastata.

Muud täpsustused

Kuni õppeaastani 2012/2013 kajastati UOE statistikas 30% alushariduse kuludest. Alates 2013/2014. õppeaastast kajastatakse kõiki alushariduse kulutusi. Põhjus on see, et Eesti alusharidus on integreeritud süsteem, mis hõlmab nii hariduse andmist kui ka lapsehoiuteenust. Alushariduse kulude aegreas on seega näha 2013. ja 2014. aasta vahel suur kulude kasv.

7. Haridusvaldkonna strateegia ja sellega seotud näitajad

Haridusstatistika oluline osa on koondnäitajad ehk indikaatorid¹, mille abil saab hinnata haridussüsteemi toimimist. Näitajatega saab objektiivselt mõõta, kas tänu teatavale poliitikale, otsusele, sündmusele vms-le on soovitud muutused toimunud. Haridussüsteemi tõhususe ja tulemuslikkuse seirel on riiklikele, st elukestva õppe strateegiast tulenevatele näitajatele seatud saavutustasemed ehk sihid (arvud, osatähtsused), milleni tahetakse jõuda. Näitajate regulaarne seire aitab teada saada, millises mahu või millise kvaliteediga on soovitud tulemus. Näitajaid seiratakse nii riiklikul (nt arengukavade näitajad) kui ka rahvusvahelisel tasandil (nt OECD).

Eesti haridussüsteem juhindus kuni 2020. aastani (k.a) elukestva õppe strateegiast (edaspidi EÕS)². Kehtivas haridusstrateegias on seatud kõige olulisemad hariduseesmärgid, mille saavutamiseks on vaja pikemaajalist süstemaatilist tööd. Strateegia üldeesmärk on kõigile Eesti inimestele nende vajadustele ja võimetele vastavate õpivõimaluste loomine kogu elu jooksul. Soovitud tulemuseni jõudmiseks on viis strateegilist eesmärki ja meetmed nende saavutamiseks. Strateegia rakendamiseks vajalike meetmete ja tegevuste planeerimine, eelarvestamine, elluviimine ja aruandlus käib programmide kaudu. Elukestva õppe strateegia elluviimiseks on 9 programmi. Nii strateegia üldeesmärgi, strateegiliste eesmärkide kui ka programmi tasandi eesmärkide täitmise seireks on hulk näitajaid.

Elukestva õppe süsteemi 2020 iseloomustavad järgmised võtmenäitajad:

- täiskasvanute õppes osaluse määr (allikad: ETU³, Eurostat)
- eri- ja kutsehariduseta täiskasvanute (25–64-aastased) osatähtsus (allikad: ETU, Eurostat)
- madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste osatähtsus (allikad: ETU, Eurostat)
- tiptasemel oskustega õpilaste osatähtsus: funktsionaalne lugemisoskus, matemaatiline kirjaoskus, loodusteaduslik kirjaoskus (allikas: PISA)
- 1–3 aastat tagasi õpingud lõpetanud 20–34-aastaste tööhõive määr (allikad: ETU, Eurostat)
- digipädevusega inimeste osatähtsus 16–74-aastaste earühmas (allikad: EU Digital Scoreboard, Eurostat)
- üldhariduskooli õpetajate keskmine palk võrdluses kõrgharidusega töötaja keskmise palgaga Eestis (allikad: EHIS, saldoandmik, Eurostat)
- osapoolte rahulolu elukestva õppe toimimisega (allikas: rahulolu-uuringud)

Haridusstatistika portaalis HaridusSilm on nii elukestva õppe strateegia võtmenäitajad kui ka strateegiliste ja programmitasandi eesmärkide saavutamist mõõtvad näitajad, mis on koondatud ühise nimetaja „tulemuslikkus“⁴ alla. Tulemuslikkuse all kajastatakse süsteemselt nii n-ö suurt pilti ehk riigi tasandi sihte, seoseid ja mõju (sh EÕS-i võtmenäitajad) kui ka n-ö väikest pilti ehk tulemuslikkust ja tõhusust õppeasutuse tasandil. Näitajate esitamise mõte on anda võimalus hinnata eesmärgiks seatud sihtide täitmist riigi tasandil ning eesmärgi ja nendega seotud tegevuste tulemuslikkust konkreetse kooli tasandil. Andmeallikate mõistes tähendab see, et kui riigi tasandi näitajate aluseks on mitu allikat (sh rahvusvahelised), siis kooli tasandi näitajad põhinevad suuresti EHIS-e andmetel.

Täpsemat infot saab siit:

- Elukestva õppe strateegia <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- Haridus- ja teadusministeeriumi koduleht <https://www.hm.ee/et/elukestva-oppe-strateegia-2020>
- Riigi tasandi näitajad <https://www.haridussilm.ee/ee/tulemuslikkuse-moodikud>

¹ Definitsiooni kohaselt mõõdetav, nähtav vm selgelt tajutav näitaja, millega hinnatakse või mõõdetakse mingi nähtuse, omaduse vm olemasolu, kvaliteeti või taset.

² Alates 2021. aastast hakkab kehtima elukestva õppe strateegia jätkustrateegia ehk haridusvaldkonna arengukava 2021–2035.

³ Eesti tööjõu-uuring

⁴ <https://www.haridussilm.ee/ee/tulemuslikkuse-moodikud>

- Alus- ja põhihariduse tulemuslikkus riigi ja kooli tasandil <https://www.haridussilm.ee/ee/alus-ja-pohihariduse-tulemuslikkus-power-bi>
- Üldkeskhariduse tulemuslikkus riigi ja kooli tasandil <https://www.haridussilm.ee/ee/ulldkeskhariduse-tulemuslikkus>
- Kutsehariduse tulemuslikkus riigi ja kooli tasandil <https://www.haridussilm.ee/ee/kutseehariduse-tulemuslikkus>
- Kõrghariduse tulemuslikkus riigi ja kooli tasandil <https://www.haridussilm.ee/ee/korghariduse-tulemuslikkus>

Haridusvaldkonna näitajaid on ka statistikaameti rakenduses Tõetamm (<https://tamm.stat.ee/?valdkond=haridus>).

8. ISCED-A ja ISCED-P

ISCED (International Standard of Classification of Education) on ühtne rahvusvaheline hariduse liigitus, mis on haridustasemete ja õppekavade kategoriseerimise standard. ISCED on loodud nii, et see sobiks haridusandmete kogumiseks ning selle põhjal statistika koostamiseks ja esitamiseks nii riigi kui ka rahvusvahelisel tasandil. ISCED-i eesmärk on teha võimalikuks riikide haridussüsteemide omavaheline võrreldavus.

8.1. ISCED 2011 koodid

Praegu kasutuses olev versioon on juba kolmas. Standardi esimese versiooni ehk ISCED-78 töötas välja UNESCO 1970. aastate alguses töövahendina haridusandmete kogumiseks ning haridusstatistika tegemiseks. 1997. aasta novembris kiideti UNESCO peakonverentsi 29. istungil heaks liigitus ISCED-97. Viimased muudatused tehti 2011. ja 2013. aastal. 2011. aastal tehtud muudatused käsitlesid eelkõige õppekavade tasemeid (ISCED-P), samuti võeti tol aastal esimest korda kasutusele omandatud haridusel põhinev tasemete liigitus (ISCED-A). 2013. aasta muudatused keskendusid õppevaldkondadele (ISCED-F).

ISCED 2011 koosneb kahest samaaegsest koodide süsteemist: kindlat õppekava identifitseeriv koodiskeem ISCED-P (ISCED-Programme) ja omandatud haridustaset näitav koodide süsteem ISCED-A (ISCED-Attainment). Mõlemas jaotuses on 8 taset (lisaks 9. tase „*not elsewhere classified*“ ehk „mujal klassifitseerimata“), mis jagunevad omakorda kolmenumbrilisteks koodideks.

Õppides ühel ISCED-P tasemel, omandab õppija õppekava lõpetades enamasti vastava taseme ka ISCED-A süsteemis, ent on ka erandeid. Eestis tuleb ISCED-P ja ISCED-A suurim erinevus välja mõne kutsehariduse õppekava juures. Kutsehariduses on õppekavasid, mille omandamine ei ole piisav vastava ISCED-i taseme omandamiseks ega kõrgemale ISCED-i tasemele minekuks. Selliste õppekavade läbimisel jääb inimese omandatud haridustase ISCED-A endisele tasemele (vt lisa 2).

ISCED 2011 tasemete nimetuste ja vastavate koodide sisu seletatakse järgmiselt: esimene number tuleneb taseme koodist, millele lisatakse kaks lisanumbrit ehk kombinatsioon kahest numbrist (ISCED-97 puhul kombinatsioon tähest ja numbrist). Esimene lisanumber (teine number koodis) näitab õppekava suunitlust ning seda nimetatakse ISCED 2011-s kategooriaks. Tasemetel 2–5 jagatakse õppekavad kahte kategooriasse, mida väljendatakse numbritega 4 (üldharidus) ja 5 (kutseharidus). Tasemetel 6–8 (kõrgharidus) on kasutusel terminid „akadeemiline“ (4) ja „rakenduslik“ (5). Kuna ISCED 2011-sei ole kõrghariduse kategooriad defineeritud, on riikidel võimalus, kuid mitte kohustus neid kasutada. Seetõttu on Eestis kasutusel 6. kategooria, mis tähendab „määratlemata“. Kolmas number ehk alamkategooria näitab, kas selle haridustaseme lõpetamine tagab taseme täieliku või osalise lõpetamise ja kas pääseb otse järgmisele tasemele.

Tabel 8. ISCED 2011 tasemed (esimene number)

Programm (ISCED-P)		Omandatud haridustase (ISCED-A)	
0	Alusharidus (koolieelne haridus)	0	Madalam kui algharidus
1	Algharidus (põhikooli 1.–6. klass)	1	Algharidus (põhikooli 1.–6. klass)
2	Põhiharidus (põhikooli 7.–9. klass)	2	Põhiharidus (põhikooli 7.–9. klass)
3	Keskharidus	3	Keskharidus
4	Kutseõpe keskhariduse baasil	4	Kutseharidus keskhariduse baasil
5	Keskeriharidus keskhariduse baasil	5	Keskeriharidus keskhariduse baasil
6	Bakalaureus või sellega võrdsustatud haridus	6	Bakalaureus, rakenduskõrgharidus või sellega võrdsustatud haridus
7	Magister või sellega võrdsustatud haridus	7	Magister või sellega võrdsustatud haridus
8	Doktor või sellega võrdsustatud haridus	8	Doktor või sellega võrdsustatud haridus
9	Mujal klassifitseerimata	9	Mujal klassifitseerimata

Tabel 9. ISCED 2011 kategooriad (teine number)

Programm (ISCED-P)		Omandatud haridustase (ISCED-A)	
0	Edasi määratlemata	0	Edasi määratlemata
1	Varajane hariduslik areng	1	Ei ole formaalhariduses osalenud
2	Koolieelne haridus	2	Lõpetamata alusharidus
3	Ei ole kasutusel	3	Lõpetamata ISCED 1 tase
4	Üld- või akadeemiline õpe	4	Üld- või akadeemiline õpe
5	Kutseõpe	5	Kutseõpe
6	Suunitlus määratlemata	6	Suunitlus määratlemata
7	Ei ole kasutusel	7	Ei ole kasutusel
8	Ei ole kasutusel	8	Ei ole kasutusel
9	Mujal klassifitseerimata	9	Mujal klassifitseerimata

Tabel 10. ISCED 2011 alamkategooriad (kolmas number)

Programm (ISCED-P)		Omandatud haridustase (ISCED-A)	
0	Edasi määratlemata	0	Edasi määratlemata
1	Programmi omandamine ei ole piisav vastava ISCEDi taseme osaliseks või täielikuks lõpetamiseks	1	Ei ole kasutusel
2	Programmi omandamine on piisav vastava ISCEDi taseme osaliseks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCEDi taseme programmidele	2	Osaline haridustaseme omandamine, puudub otsene pääs kõrgematele ISCEDi taseme programmidele
3	Programmi omandamine on piisav vastava ISCEDi taseme täielikuks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCEDi taseme programmidele	3	Haridustaseme omandamine, puudub otsene pääs kõrgematele ISCEDi taseme programmidele
4	Programmi omandamine on piisav vastava ISCEDi taseme täielikuks lõpetamiseks ja tagab otsest pääsu kõrgematele ISCEDi taseme programmidele	4	Haridustaseme omandamine, otsene pääs kõrgematele ISCEDi taseme programmidele
5	Bakalaureus või sellega võrdsustatud haridus (3–4 aastat)	5	Ei ole kasutusel
6	Bakalaureuse või magistriga võrdsustatud haridus (üle 4 aasta)	6	Ei ole kasutusel
7	Magister või sellega võrdsustatud haridus	7	Ei ole kasutusel
8	Doktor või sellega võrdsustatud haridus	8	Ei ole kasutusel
9	Mujal klassifitseerimata	9	Mujal klassifitseerimata

8.2. ISCED 2011 kirjeldus

Järgnevates alapeatükkides kirjeldatakse kõiki ISCED-i tasemeid rahvusvahelise juhendi järgi. Vajaduse korral on lisatud Eesti õppekavasid puudutavat infot.

8.2.1. ISCED 0

ISCED 0 (alusharidus) on korrastatud õppe esimene järk, mis on ennekõike mõeldud väikelastele koolitüüpi keskkonna tutvustamiseks. Teisisõnu tähendab see kodu- ja kooliõhkkonna vahelise silla loomist. ISCED 0 ehk alusharidus on jaotatud kaheks: varajane areng (0–2-aastastele) ja koolieelne haridus (alates 3. eluaastast kuni ISCED 1 alguseni).

Et liigitada õppekava alushariduse alla, peab see olema asutusekeskne. Ülemine vanusepiir on riigiti erinev ja oleneb vanusest, mil algab esimese taseme hariduse omandamise kohustus. Mõnedes riikides on kehtestatud õpetavale personalile pedagoogilise hariduse nõue. Sellega saab eristada alusharidust lastehoiust, kus kvalifikatsiooninõuet ei ole.

Sellel tasemel on ka erivajadustega laste õpetamine. Tegemist võib olla nii haiglas, erikoolis kui ka erilasteasutuses antava haridusega. Sel juhul jäetakse vanuse ülempiir määramata.

ISCED 0 kodeeritakse õppekava (ISCED-P) järgi kahe eri koodiga:

010 – varajase arengu õppekavad (0–2-aastased)

020 – koolieelsed õppekavad (3–7-aastased)

Kuna Eestis ei ole alushariduses võimalik õppekavasid eristada, on kõik eelkooliealised lapsed, olenemata vanusest, tasemel ISCED 0. Eesti alusharidus on integreeritud süsteem, kus lasteaedade juures asuvate hoiurühmade lapsed lähevad alusharidust omandavate laste arvus arvesse, kuid eralastehoius käivad lapsed mitte.

ISCED 0 omandatud hariduse ehk ISCED-A jaotus (vt tabel 11)

Kui inimene ei ole lõpetanud ISCED-A 1 taset, läheb tema omandatud haridustasemena arvesse ISCEDA 0 hoolimata sellest, kas ta on ISCED-A 01 või ISCED-A 02 taseme õppes osalenud.

8.2.2. ISCED 1

Harilikult on ISCED 1 taseme õppekavad mõeldud selleks, et anda õpilastele kindlad põhiteadmised lugemisest, kirjutamisest ja arvutamisest koos algarusaamisega sellistest õppeainetest nagu ajalugu, geograafia, loodusteadused, sotsiaalteadused, kunst ja muusika. Mõnel juhul on tähtsal kohal usuõpetus. Sellele tasemele õppima asumise tavapärane või seadusega määratud iga on 5–7 aastat. Taseme kestus on kuus täiskoormusega õppeaastat.

Sellel tasemel on õppekavad loodud pigem tervikuna kui õppeainete kaupa. Eri aineid õpetab sageli üks õpetaja (alates ISCED 2-st on eri ainetel pigem eri õpetajad). Enamikus riikides eristavad just need põhitunnused ISCED 1 õppekavu ISCED 2 omadest.

ISCED 1 eristatakse ISCED 0-st järgmiste tunnuste alusel:

- põhitunnus on esimese taseme haridusele omaste (lugemine, kirjutamine ja arvutamine) õpingute alustamine;
- riikides, kus esimese taseme haridus on põhihariduse osa, arvestatakse ISCED-P 1 alla vaid põhihariduse alumine aste. Kui põhiharidus ei ole ametlikult astmeteks jagatud, liigitatakse ISCED-P 1 tasemele esimesed kuus õpiaastat;
- arvesse lähevad ka erivajadustega lastele mõeldud õppekavad.

ISCED 1 õppekava (ISCED-P) kood on 100. Selle taseme õppekavade puhul ei eristata eraldi kategooriaid ega alamkategooriaid.

ISCED 1 tasemel omandatud hariduse (ISCED-A) juurde kodeeritakse ka need, kes on lõpetanud mõne ISCED 2 õppekava, kuid millest ei ole piisanud ISCED 2 taseme hariduse omandamiseks (tabel 11).

Tabel 11. Omandatud haridustase ISCED 2011 järgi (ISCED-A)

ISCED-A tase		Kategooria		Alamkategooria	
0	Madalam kui algharidus (põhikooli 1.–6. klass)	01	Ei ole omandanud ühtegi haridustaset	010	Ei ole omandanud ühtegi haridustaset
		02	Omandanud veidi varajase ea haridust	020	Omandanud veidi varajase ea haridust
		03	Omandanud veidi algharidust, kuid ei ole omandanud ISCED 1 taset	030	Omandanud veidi algharidust, kuid ei ole omandanud ISCED 1 taset
1	Algharidus (põhikooli 1.–6. klass)	10	Algharidus (põhikooli 1.–6. klass)	100	Algharidus (põhihariduse 1.–6. klass), isikud, kes on lõpetanud ISCED 2 programmi, kuid see ei ole olnud piisav, et omandada osaliselt või täielikult ISCED 2 taset

8.2.3. ISCED 2

Sellel tasemel omandatakse ISCED 1 tasemel alustatud põhiharidus. Enamikus (kui mitte kõigis) riikides on eesmärk luua alus elukestvaks õppeks ja arenguks, mis lubab riigil järjekindlalt arendada edasise hariduse omandamise võimalusi. Selle taseme õppekavad on harilikult kujundatud õppeaine kaupa, nii et ühes klassis annavad tunde eri õpetajad olenevalt oma erialast. Taseme lõpetamine langeb tihti (ka Eestis) kokku kohustusliku haridustee lõpuga, kui see on kehtestatud.

Taset iseloomustavad järgmised tunnused:

- õppeaine kaupa õpetamisel on õpetajate kvalifikatsiooninõuded kõrgemad kui ISCED 1 tasemel;
- põhioskuste rakendamiseks luuakse alus elukestvaks õppeks;
- tasemele asutakse õppima umbes kuus aastat pärast ISCED 1 taseme alustamist;
- tase lõpetatakse umbes üheksa aastat pärast ISCED 1 taseme alustamist;
- lõpetamine langeb tihti kokku kohustusliku haridustee lõpuga, kui see on kehtestatud;
- tunde annavad eri õpetajad olenevalt erialast.

Riikides, kus algharidus on põhihariduse osa, peaks põhihariduse ülemine aste olema ISCED 2 tasemel. Kui põhiharidus ei ole ametlikult astmeteks jagatud, liigitatakse tasemele ISCED 2 esimesele kuuele aastale järgnevad õpiaastad. Sellel tasemel on ka erivajadustega lastele mõeldud õppekavad.

ISCED 2 õppekavade suunitlust väljendatakse nii ISCED-P kui ka ISCED-A süsteemis teise numbriga ehk kategooriatega 4 (üldharidus) ja 5 (kutseharidus).

1. Üldharidus (24)

Ennekõike kavandatud andma õpilastele sügavat arusaamist õppeainest või õppeainete rühmast eesmärgiga valmistada neid ette edasiseks (lisanduvaks) hariduse omandamiseks samal või kõrgemal tasemel. Selliste õppekavade lõpetamine võib õpilastele anda tasemele vastava asjakohase tööturukvalifikatsiooni. Tavaliselt on need õppekavad koolikesksed. Sellele tasemele tuleb liigitada üldsuunitlusega õppekavad, mille eesmärk ei ole süveneda kindlasse erialasse.

2. Kutseharidus (25)

Ennekõike kavandatud tutvustama õpilastele töömaailma ja valmistama neid ette kutse- või tehnikahariduse õppekavadele õppima asumiseks. Selliste õppekavade lõpetamine ei anna tööturul vajalikku kutse- või tehnilist kvalifikatsiooni. Et liigitada õppekava kutse- või tehnikahariduse eelseks, peab vähemalt 25% sellest olema pühendatud kutse- või tehnikahariduse omandamisele. Õpilased

peaksid omandama praktilised oskused, teadmised ja arusaamad, mis on vajalikud teataval ametialal või ametialarühmal töötamiseks. Selle taseme õppekavade lõpetamine annab tööturul vajaliku kvalifikatsiooni, mis kehtib riigis, kus see omandati.

Tabel 12. ISCED 2 õppekavad (ISCED-P)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)	Eestis
24 – üldpõhiharidus	241 Õppekava lõpetamine ei ole piisav vastava ISCED-i taseme osaliseks või täielikuks lõpetamiseks	Ei ole
	242 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme osaliseks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	243 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	244 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks ja tagab otsese pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Üldpõhiharidus (põhikooli 7.–9. klass)
25 – kutseharidus	251 Õppekava lõpetamine ei ole piisav vastava ISCED-i taseme osaliseks või täielikuks lõpetamiseks	Põhihariduse nõudeta kutseõpe
	252 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme osaliseks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	253 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	254 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks ja tagab otsese pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole

Omandatud ISCED-A 2 taseme hariduse juurde kodeeritakse ka need, kes on lõpetanud mõne ISCED-P 3 õppekava, kuid millest ei ole piisanud ISCED 3 taseme hariduse omandamiseks (tabel 13).

Tabel 13. ISCED 2 omandatud haridustase (ISCED-A)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)	Eestis
10 – algharidus	100 ISCED 2 õppekava on lõpetatud, kuid see ei ole olnud piisav, et omandada osaliselt või täielikult ISCED 2 taseme haridus	Põhihariduse nõudeta kutseõpe
24 – üldpõhiharidus	242 Osaline haridustaseme omandamine, mis ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	243 Haridustaseme omandamine, mis ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	244 Haridustaseme omandamine, mis tagab otsese pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Üldpõhiharidus (põhikooli 7.–9. klass)
25 – kutseharidus	252 Osaline haridustaseme omandamine, mis ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	253 Haridustaseme omandamine, mis ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	254 Haridustaseme omandamine, mis tagab otsese pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Kutseõpe põhihariduse baasil

8.2.4. ISCED 3

ISCED 3 järgneb tavaliselt kohustuslikule haridusele (neis riikides, kus on kehtestatud hariduskohustus). Võrreldes ISCED 2-ga on ISCED 3 põhjalikum ja sageli peab õpetajal olema kõrgem kvalifikatsioon ja kitsam eriala kui tasemel ISCED 2. Tüüpiline õppima asumise iga on 15–16 eluaastat. Selle taseme õppekavale õppima asumiseks nõutakse varasema 9-aastase kestusega (alates ISCED 1 alustamisest) haridustaseme lõpetamist või kutse- või tehnikaerialast kogemust koos ISCED 2 taseme lõpetamisega.

Tasemele on iseloomulikud järgmised tunnused:

- sisseastumispädevus (umbes 9-aastase täisajalise kestusega haridus alates ISCED 1 alustamisest);
- sisseastumisenõue on tavaliselt ISCED 2 lõpetamine;
- teoreetiline täisajaline kogukestus alates ISCED 3 alustamisest, mis on eriti vajalik kutsehariduse õppekavadel.

Taseme alljaotuste kirjeldamiseks on vaja kahte lisamõõdet:

- õppekava suunitlus – üldharidus, kutseharidus;
- taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele.

Tabel 14. ISCED 3 õppekavad (ISCED-P)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)	Eestis
34 – üldkeskharidus	341 Õppekava lõpetamine ei ole piisav vastava ISCED-i taseme osaliseks või täielikuks lõpetamiseks	Ei ole
	342 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme osaliseks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	343 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	344 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks ja tagab otsese pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Üldkeskharidus (gümnaasiumi 10.–12. klass)
35 – kutseharidus	351 Õppekava lõpetamine ei ole piisav vastava ISCED-i taseme osaliseks või täielikuks lõpetamiseks	Kutseõpe põhihariduse baasil
	352 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme osaliseks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	353 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	354 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks ja tagab otsese pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Kutsekeskharidus

Tabel 15. ISCED 3 omandatud haridustase (ISCED-A)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)	Eestis
25 – kutseharidus	254 Mõni ISCED 3 õppekava on lõpetatud, kuid see ei ole olnud piisav, et omandada osaliselt või täielikult ISCED 3 taseme haridus	Kutseõpe põhihariduse baasil
34 – üldkeskharidus	342 Osaline haridustaseme omandamine, mis ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	343 Haridustaseme omandamine, mis ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	344 Haridustaseme omandamine, mis tagab otseste pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Üldkeskharidus (gümnaasiumi 10.–12. klass)
35 – kutseharidus	352 Osaline haridustaseme omandamine, mis ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	353 Haridustaseme omandamine, mis ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	354 Haridustaseme omandamine, mis ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Kutsekeskharidus

8.2.5. ISCED 4

Sisu tõttu ei saa ISCED 4 õppekavu käsitleda kõrgharidusena. ISCED 4 alla liigitatud õppekavad võivad põhjalikkuse poolest sarnaneda ISCED 3 õppekavadega, kuid nende eesmärk on laiendada ISCED 3 taseme hariduse omandanud õpilaste teadmisi. Sageli on aga ISCED 4 õppekavad erialakesksemad või üksikasjalikumad ja õppekavade õppetööks rakendamine keerukam kui ISCED 3 taseme õppekavadel. Üldjuhul on ISCED 4 tasemele sisseastumise nõue omandatud ISCED 3 taseme haridus.

Tasemele on iseloomulikud järgmised tunnused:

- õppima asumise eeldus on ISCED 3 taseme lõpetamine;
- täisajaline kestus on 6 kuud kuni 2 aastat;
- taseme lõpetamise ulatus õppekava läbimisel ja hariduse jätkamise võimalus kõrgematel ISCED-i tasemetel;
- õppekaval on suunitlus.

Esimese lisamõõtme ehk kategooria (õppekava suunitlus) järgi jaguneb ISCED 4 järgmiselt:

- 44 ehk üldhariduse õppekavad, mis valmistavad ette ISCED 6-le sissastumiseks (Eestis selliseid õppekavasid ei ole);
- 45 ehk kutsehariduse õppekavad, mis ei eelda ISCED 6-l jätkamist (on ennekõike mõeldud tööturule minekuks).

Teine lisamõõde ehk alamkategooria fikseerib taseme lõpetamise ulatuse ja hariduse jätkamise võimaluse kõrgematel ISCED-i tasemetel.

Tabel 16. ISCED 4 õppekavad (ISCED-P)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)	Eestis
44 – üldharidus	441 Õppekava lõpetamine ei ole piisav vastava ISCED-i taseme osaliseks või täielikuks lõpetamiseks	Ei ole
	443 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	444 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks ja tagab otsese pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
45 – kutseharidus	451 Õppekava lõpetamine ei ole piisav vastava ISCED-i taseme osaliseks või täielikuks lõpetamiseks	Ei ole
	453 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks, kuid ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	454 Õppekava lõpetamine on piisav vastava ISCED-i taseme täielikuks lõpetamiseks ja tagab otsese pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Kutseõpe keskhariduse baasil

Tabel 17. ISCED 4 omandatud haridustase (ISCED-A)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)	Eestis
44 – üldharidus	443 Haridustaseme omandamine, mis ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	444 Haridustaseme omandamine, mis tagab otsese pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
45 – kutseharidus	453 Haridustaseme omandamine, mis ei taga otsest pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Ei ole
	454 Haridustaseme omandamine, mis tagab otsese pääsu kõrgematele ISCED-i taseme õppekavadele	Kutseõpe keskhariduse baasil

8.2.6. ISCED 5

ISCED 5 alla kuuluvad lühema kestusega kõrghariduse õppekavad, mille eesmärk on pakkuda professionaalset kompetentsi, oskusi ja teadmisi. Need õppekavad on enamasti praktika- ja erialapõhised ning valmistavad õpilasi ette tööturule sisenemiseks. Pärast ISCED 5 õppekavade lõpetamist on võimalik edasi õppida teistel kõrghariduse õppekavadel.

Tasemele on iseloomulikud järgmised tunnused:

- sisseastumise eeldus on vähemalt ISCED-A 3 taseme hariduse omandamine;
- ISCED 5 õppekavad on lühemad ja vähem teoreetilised kui ISCED 6 õppekavad (bakalaureuseõpe, rakenduskõrghariduseõpe);
- lõpetamine võimaldab siseneda kõrgemale ISCED-i tasemele;
- ISCED 5 alla kuuluvad tehniline (kõrg)haridus (Eestis tehnikumiharidus keskhariduse baasil) ja keskeriharidus (Eestis keskeriharidus keskhariduse baasil);
- õppekavade kestus on vähemalt kaks aastat ja tavaliselt (kuid mitte alati) alla kolme aasta;
- peamine viis ISCED 5 ja ISCED 6 eristada on õppeasutuse järgi (nt ülikoolis ei saa(nud) omandada tehnikumiharidust ja vastupidi).

Nagu ka teiste ISCED-i tasemete puhul, on ka ISCED 5 taseme alljaotuste kirjeldamiseks vaja kahte lisamõõdet:

- õppekava suunitlus – akadeemiline, rakenduslik, suunitlus määramata;
- taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele.

Tabel 18. ISCED 5 õppekavad (ISCED-P)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)		Eestis*
54 – akadeemiline	541	Ei ole piisav taseme lõpetamiseks	Ei ole
	544	Piisav taseme lõpetamiseks	Ei ole
55 – rakenduslik	551	Ei ole piisav taseme lõpetamiseks	Ei ole
	554	Piisav taseme lõpetamiseks	Ei ole

* Eestis ISCED-P 5 tasemele vastavat haridust enam omandada ei saa

Tabel 19. ISCED 5 omandatud haridustase (ISCED-A)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)		Eestis
54 – akadeemiline	540	Alamkategooriaid ei ole	Ei ole
55 – rakenduslik	550	Alamkategooriaid ei ole	Keskeriharidus keskhariduse baasil
56 – suunitlus määratlemata	560	Alamkategooriaid ei ole	Ei ole

8.2.7. ISCED 6

ISCED 6 koosneb bakalaureuse või sellega võrdsustatud õppekavadest. Nendele õppekavadele õppima asujatelt nõutakse harilikult ISCED-A 34 või ISCED-A 35 taseme haridust (vt tabel 15).

Tasemele on iseloomulikud järgmised tunnused:

- tavaliselt on vähim sisseastumismõue ISCED-A 34 või 35 taseme haridus;
- ISCED-P 6 alla liigitatud õppekavade nominaalkestus on üldjuhul 3 aastat.

ISCED-P 6 õppekavad jagunevad suunitluse järgi kaheks:

1) õppekavad, mis rajanevad teoorial ja on uurimistööks ettevalmistavad (ajalugu, filosoofia, matemaatika jt) või annavad võimaluse töötada kõrgetasemega oskusi nõudval ametialal;

2) praktilise, tehnilise või kutsesuunitlusega õppekavad on mõeldud selleks, et õppijad omandaksid praktilisi oskusi ja teadmisi, mida läheb vaja teataval ametialal töötamiseks. Lõpetamine annab õppekava läbinuile tööturul osalemiseks asjakohase kvalifikatsiooni.

Tabel 20. ISCED 6 õppekavad (ISCED-P)*

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)		Eestis
64 – bakalaureus või võrdne akadeemiline haridus	641	Ei ole taseme lõpetamiseks piisav	Ei ole
	645	Kõrghariduse esimese astme õpe (3–4 aastat)	Ei ole
	646	Pika kestusega kõrghariduse esimese astme õpe (üle 4 aasta)	Ei ole
	647	Kõrghariduse teise astme õpe, mis lõppeb bakalaureusekraadi omandamisega	Ei ole
65 – bakalaureus või võrdne rakendusharidus	651	Ei ole taseme lõpetamiseks piisav	Ei ole
	655	Kõrghariduse esimese astme õpe (3–4 aastat)	Ei ole
	656	Pika kestusega kõrghariduse esimese astme õpe (üle 4 aasta)	Ei ole
	657	Kõrghariduse teise astme õpe, mille lõpetamisega omandatakse bakalaureusekraad	Ei ole
66 – bakalaureus või võrdne haridus määramata suunitlusega	661	Ei ole taseme lõpetamiseks piisav	Ei ole
	665	Kõrghariduse esimese astme õpe (3–4 aastat)	Bakalaureuseõpe; rakendus- kõrgharidusõpe
	666	Pika kestusega kõrghariduse esimese astme õpe (üle 4 aasta)	Ei ole
	667	Kõrghariduse teise astme õpe, mille lõpetamisega omandatakse bakalaureusekraad	Ei ole

* Kuna ametlikus ISCED 2011 juhendis ei ole akadeemilise ja rakendusliku hariduse erinevusi lahti kirjutatud, on lubatud kasutada kõrghariduse klassifitseerimisel koodi 66

Tabel 21. ISCED 6 omandatud haridustase (ISCED-A)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)		Eestis
64 – bakalaureus või võrdne akadeemiline haridus	640	Alamkategooriaid ei ole	Ei ole
65 – bakalaureus või võrdne rakendusharidus	650	Alamkategooriaid ei ole	Ei ole
66 – bakalaureus või võrdne haridus määramata suunitlusega	660	Alamkategooriaid ei ole	Bakalaureuseõpe; rakendus- kõrgharidusõpe

8.2.8. ISCED 7

Taseme ISCED 7 õppekavad põhinevad suurel määral teoorial ja nende eesmärk on anda küllaldane kvalifikatsioon edasiminekaks kõrgtasemel uurimistööga seotud õppekavadele või kõrgtasemel oskusi nõudvale ametialale tööle asumiseks. Need õppekavad peavad vastama järgmistele tunnustele:

- teoreetiline täisajaline kestus on vähemalt kaks aastat (magistriõppekavad), kuid on ka õppekavasid, mis kestavad üle 4 aasta (integreeritud bakalaureuse- ja magistriõppe õppekavad);
- integreeritud bakalaureuse- ja magistriõppe õppekavadele sisseastumise nõue on ISCED-A 34 või 35 taseme haridus; magistriõppesse sisseastumise nõue on ISCED-A 6 taseme haridus;
- teaduskonnal peaks olema volitused kõrgetasemeliseks uurimistööks;

- õppekavad võivad hõlmata uurimisprojekti tegemist või teeside kirjutamist;
- saadavast haridustasemest piisab, et asuda tööle kõrgetasemega oskusi nõudval ametialal või õppida edasi kõrgetasemelise uurimistööga seotud õppekaval.

Tabel 22. ISCED 7 õppekavad (ISCED-P)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)	Eestis
74 – magister või võrdne akadeemiline haridus	741 Ei ole taseme lõpetamiseks piisav	Ei ole
	746 Pika kestusega kõrghariduse esimese astme õpe (vähemalt 5 aastat)	Ei ole
	747 Kõrghariduse teise astme õpe, mis lõpeb bakalaureusekraadi omandamisega	Ei ole
	748 Kõrghariduse teise astme õpe, mis lõpeb magistrikraadi omandamisega	Ei ole
75 – magister või võrdne rakendusharidus	751 Ei ole taseme lõpetamiseks piisav	Ei ole
	756 Pika kestusega kõrghariduse esimese astme õpe (vähemalt 5 aastat)	Ei ole
	757 Kõrghariduse teise astme õpe, mis lõpeb bakalaureusekraadi omandamisega	Ei ole
	758 Kõrghariduse teise astme õpe, mis lõpeb magistrikraadi omandamisega	Ei ole
76 – magister või võrdne haridus määramata suunitlusega	761 Ei ole taseme lõpetamiseks piisav	Ei ole
	766 Pika kestusega kõrghariduse esimese astme õpe (vähemalt 5 aastat)	Magistriõpe
	767 Kõrghariduse teise astme õpe, mis lõpeb magistrikraadi omandamisega	Magistriõpe
	768 Kõrghariduse teise astme õpe, mis lõpeb magistrikraadi omandamisega	Ei ole

Tabel 23. ISCED 7 omandatud haridustase (ISCED-A)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)	Eestis
74 – magister või võrdne akadeemiline haridus	740 Alamkategooriaid ei ole	Ei ole
75 – magister või võrdne rakendusharidus	750 Alamkategooriaid ei ole	Ei ole
76 – magister või võrdne haridus määramata suunitlusega	760 Alamkategooriaid ei ole	Magistriõpe

8.2.9. ISCED 8

Sellel tasemel on kõrghariduse õppekavad, mis annavad kõrgetasemeliseks uurimistööks vajaliku kvalifikatsiooni (doktorikraadi; vt tabel 24). Neil õppekavadel pühendatakse kõrgetasemelistele õpingutele ja algupärastele uuringutele, mitte ei piirdata ainult kursuste kuulamisega.

Tasemele on iseloomulikud järgmised tunnused:

- teoreetiline täisajaline kestus on vähemalt kolm aastat;
- sisseastumise eeldus on vähemalt ISCED-A 7 taseme haridus;
- tavaliselt tuleb esitada trükis avaldamiseks sobiliku tasemega teesid või dissertatsioon. Teesides või dissertatsioonides käsitletakse algupäraste uuringute tulemusi, mis avardavad tunduvalt teadmisi;
- õppekava valmistab lõpetajad ette tööks õppejõuna õppeasutustes või uurimistööga seotud ametikohtadel.

Tabel 24. ISCED 8 õppekavad (ISCED-P)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)		Eestis
84 – doktor või võrdne akadeemiline haridus	841	Ei ole taseme lõpetamiseks piisav	Ei ole
	844	Taseme lõpetamiseks piisav	Ei ole
85 – doktor või võrdne rakendusharidus	851	Ei ole taseme lõpetamiseks piisav	Ei ole
	854	Taseme lõpetamiseks piisav	Ei ole
86 – doktor või võrdne haridus määramata suunitlusega	861	Ei ole taseme lõpetamiseks piisav	Ei ole
	864	Taseme lõpetamiseks piisav	Doktor

Tabel 25. ISCED 8 õppekavad (ISCED-A)

Kategooria (õppekava suunitlus)	Alamkategooria (taseme lõpetamise ulatus ja pääs kõrgemale ISCED-i tasemele)		Eestis
84 – doktor või võrdne akadeemiline haridus	840	Alamkategooriaid ei ole	Ei ole
85 – doktor või võrdne rakendusharidus	850	Alamkategooriaid ei ole	Ei ole
86 – doktor või võrdne haridus määramata suunitlusega	860	Alamkategooriaid ei ole	Doktor

9. ISCED-F

Klassifikatsiooni ISCED-F peamine eesmärk on kirjeldada ja kategoriseerida üld-, kutse- ja kõrghariduse valdkondi. Klassifikatsiooni võib kasutada ka mitteformaalses või informaaalses hariduses. Viimane versioon pärineb 2013. aastast. ISCED-F on jaotatud kolmeks tasemeks: lai (valdkond), kitsas (suund) ja detailne (rühm).

Kõige laiemal tasemel on 11 õppevaldkonda:

- 00 Üldõppekavade õppevaldkond
- 01 Haridus
- 02 Humanitaaria ja kunstid
- 03 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave
- 04 Ärindus, haldus ja õigus
- 05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika
- 06 Informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiad
- 07 Tehnika, tootmine ja ehitus
- 08 Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria
- 09 Tervis ja heaolu
- 10 Teenindus

Valdkonnad jagunevad omakorda õppesuundadeks ja õppesuunad õppekavarühmadeks. Lisas 3 on kogu valdkondade, õppesuundade ja õppekavarühmade loetelu.

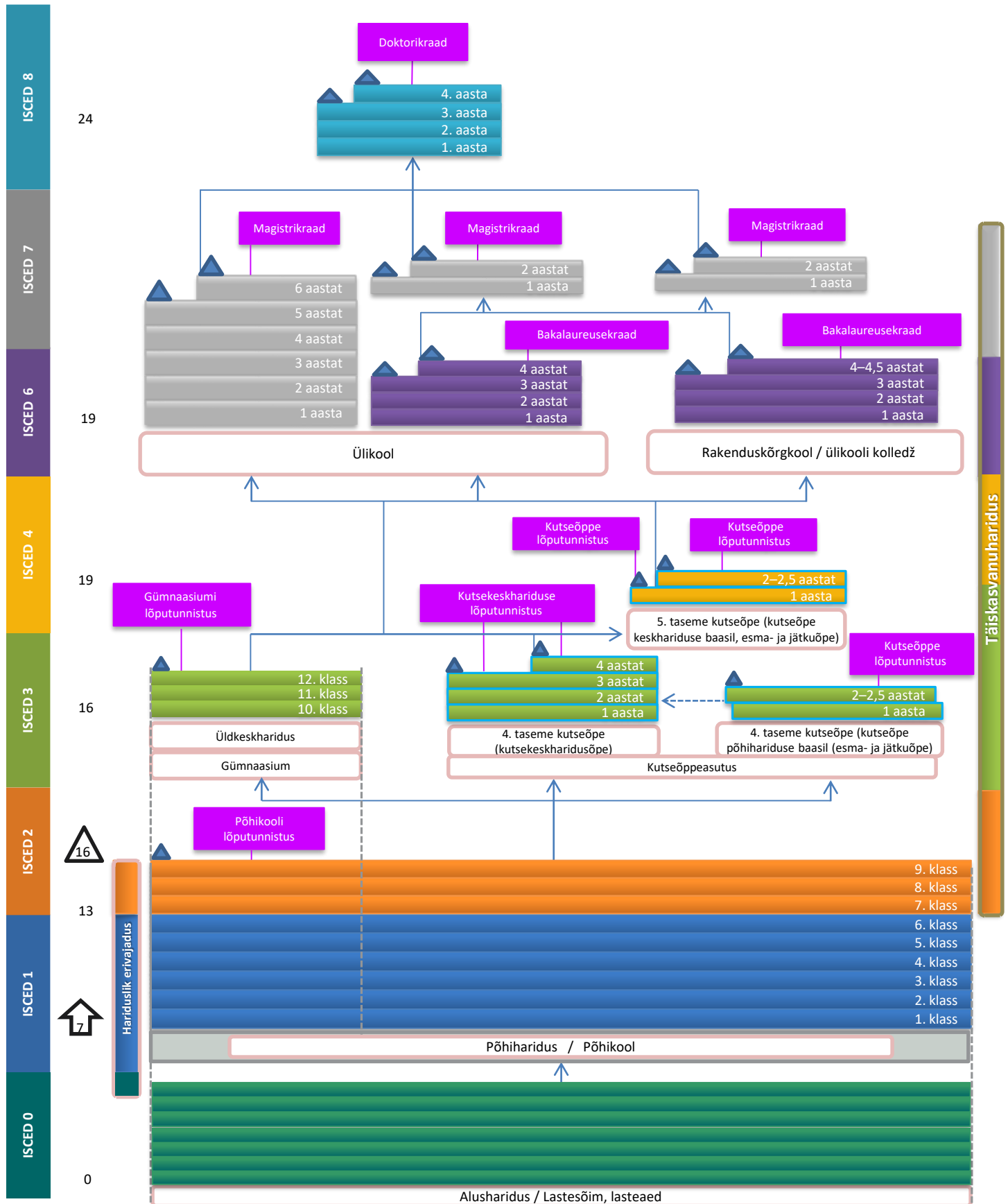
Põhjalikuma haridus- ja koolitusvaldkondade kirjelduse ISCED-F-i kohta leiab siit https://www.hm.ee/sites/default/files/kehtiv_01.01.2017_isced-f-2013_0.pdf. Selles on ülevaade kõikidest õppekavarühmadest. Võimaluse korral on kirjelduste juures näited nii õppekavarühma kuuluvatest teemadest kui ka piirijuhtumitest, mis kuuluvad teistesse rühmadesse.

Eesti sees on peale ISCED-F-i kõrghariduse õppekavade liigitamiseks kasutusel õppekavagruppidesse liigitamine, millele toetuvad nii Eesti kõrgharidusseadus kui ka kõrgharidusstandard. Õppekavagrupid on olulised kõrghariduses õppeõiguste väljaandmise piiritlemisel. Õppekavasid õppekavagruppide põhjal enam ei akrediteerita. Õppekavarühmade ja õppekavagruppide vastavuse tabel ning õppekavagruppides antavate kraadide nimetused on loetletud [kõrgharidusstandardi lisas 3](#).

Lisa 1. Eesti formaalharidussüsteem¹Teoreetiline
alustamise vanus*

Eesti

2020

Legend

Kohustusliku hariduse alustamise ja lõpetamise vanus

Ametlik võimalus haridustee lõpetada

Õppijate tüüpiline haridustee

Üleminek ühelt õppekavalt teisele

Osaajaga õppeks kujundatud õppekavad

Õppesuund: kutseharidus

Põhiharidus (ühetsükliline haridus)

Võib olla ühes õppeasutuses

Üleminek ei ole võimalik

Diploma

Lõpudokument

2020

Viiteaasta (õppeaasta 2019/2020 põhjapoolkeral)

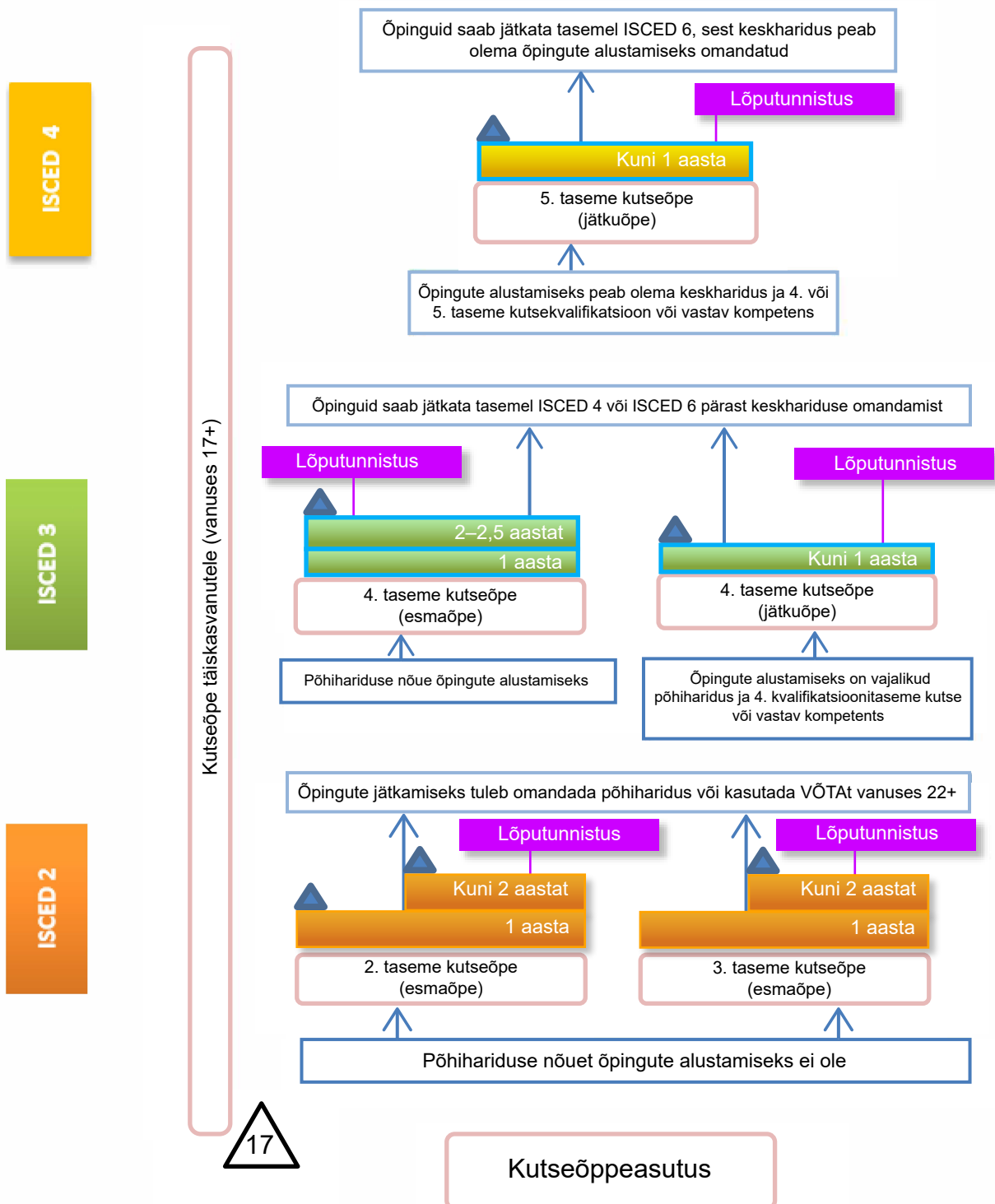
* Õpingute alustamise/lõpetamise vanused on reguleeritud ainult kohustuslikus hariduses (põhihariduse omandamine (9 klassi) või kuni 17-aastaseks saamiseni). Tegelik õpingute alustamise vanus teistel ISCED-i tasemetel oleneb õppeliigist või isiku valikutest elukestvas õppes.

Education GPS

<http://gpseducation.oecd.org/>

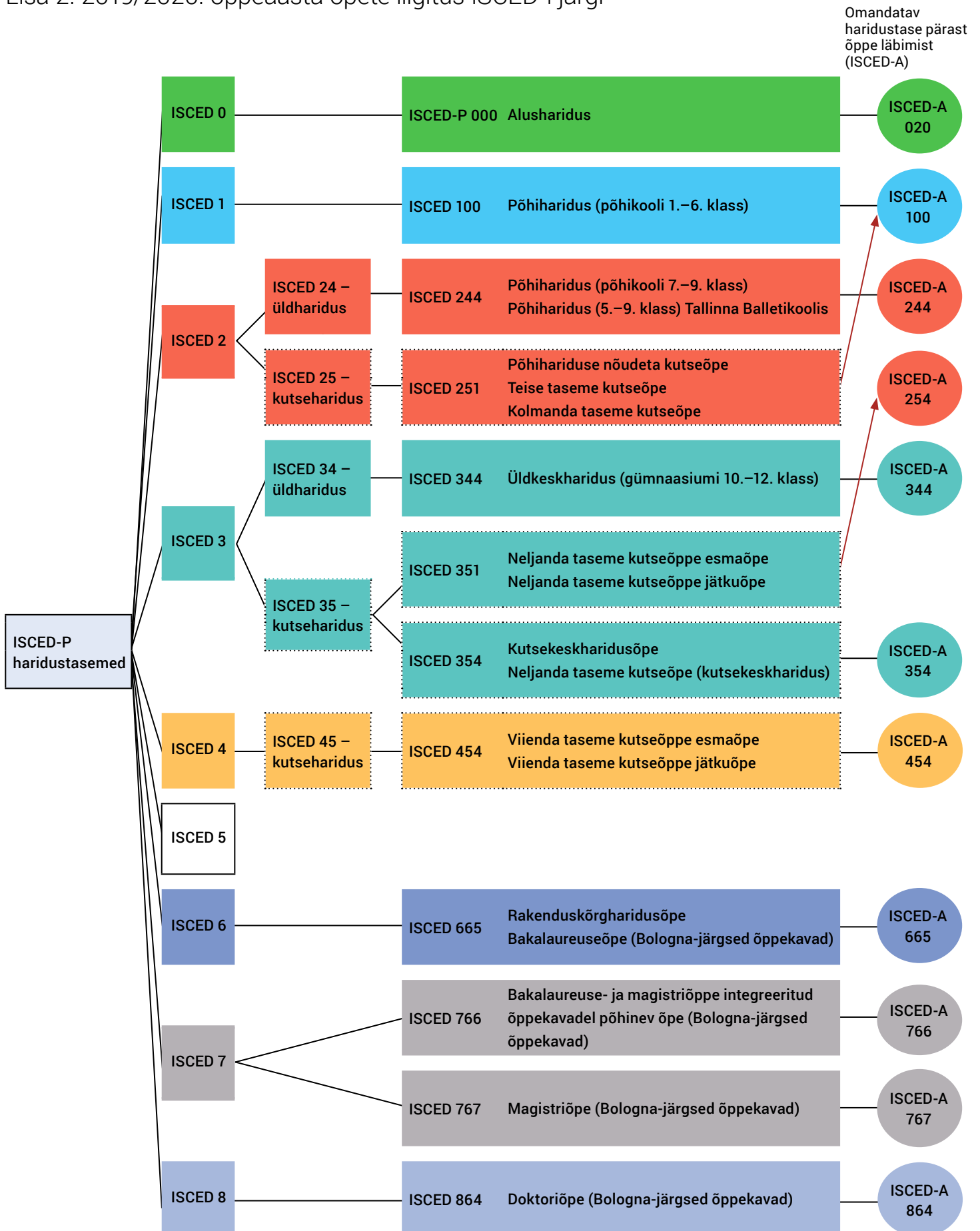

¹ OECD 2020. Diagram of the education system: Estonia. OECD Education GPS, <https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=EST>.

Eestikeelne versioon on keeleliselt toimetatud statistikaametis.

Lisa 2. 2019/2020. õppeaasta õpete liigitus ISCED-i järgi

Lisa 3. ISCED-F-i detailne jaotus

Klassifikaator ISCED-F			Eesti-sisene kõrghariduse õppekavade lisaliigitus
Valdkond	Suund	Õppekavarühm	Õppekavagrupp
00 Üldõppekavad	001 Põhiõppekavad	0011 Põhiõppekavad	Pole kõrghariduse õppekavasid
00 Üldõppekavad	002 Kirja- ja arvutusoskus	0021 Kirja- ja arvutusoskus	Pole kõrghariduse õppekavasid
00 Üldõppekavad	003 Isikuareng	0031 Isikuareng	Pole kõrghariduse õppekavasid
01 Haridus	011 Haridus	0111 Kasvatusteadus	Õpetajakoolitus ja kasvatusteadus
01 Haridus	011 Haridus	0112 Koolieelikute õpetajate koolitus	Õpetajakoolitus ja kasvatusteadus
01 Haridus	011 Haridus	0113 Klassiõpetaja koolitus	Õpetajakoolitus ja kasvatusteadus
01 Haridus	011 Haridus	0114 Aineõpetajate koolitus	Õpetajakoolitus ja kasvatusteadus
01 Haridus	011 Haridus	0119 Haridus, mujal liigitamata	Õpetajakoolitus ja kasvatusteadus
01 Haridus	018 Hariduse interdistsiplinaarne õppesuund	0188 Hariduse interdistsiplinaarne õppekavarühm	Õpetajakoolitus ja kasvatusteadus
02 Humanitaaria ja kunstid	021 Kunstid	0211 Audiovisuaalsed tehnikad ja meedia tootmine	Kunstid
02 Humanitaaria ja kunstid	021 Kunstid	0212 Moe-, sise- ja tööstusdisain	Kunstid
02 Humanitaaria ja kunstid	021 Kunstid	0213 Kujutav kunst ja kunstiteadus	Kunstid
02 Humanitaaria ja kunstid	021 Kunstid	0214 Käsitöö	Kunstid
02 Humanitaaria ja kunstid	021 Kunstid	0215 Muusika ja esituskunstid	Muusika ja teatrikunst
02 Humanitaaria ja kunstid	021 Kunstid	0219 Kunst, mujal liigitamata	Kunstid
02 Humanitaaria ja kunstid	022 Humanitaaria	0221 Usundiõpetus ja usuteadus	Usuteadus
02 Humanitaaria ja kunstid	022 Humanitaaria	0222 Ajalugu ja arheoloogia	Humanitaaria
02 Humanitaaria ja kunstid	022 Humanitaaria	0223 Filosoofia ja eetika	Humanitaaria
02 Humanitaaria ja kunstid	022 Humanitaaria	0229 Humanitaaria, mujal liigitamata	Humanitaaria
02 Humanitaaria ja kunstid	023 Keeled	0231 Keeleõpe	Keeled ja kultuurid
02 Humanitaaria ja kunstid	023 Keeled	0232 Kirjandus ja lingvistika	Keeled ja kultuurid
02 Humanitaaria ja kunstid	023 Keeled	0239 Keeled, mujal liigitamata	Keeled ja kultuurid
02 Humanitaaria ja kunstid	028 Humanitaaria ja kunsti interdistsiplinaarne õppesuund	0288 Humanitaaria ja kunsti interdistsiplinaarne õppekavarühm	Humanitaaria või usuteadus või keeled ja kultuurid
02 Humanitaaria ja kunstid	029 Humanitaaria ja kunstid, mujal liigitamata	0299 Humanitaaria ja kunstid, mujal liigitamata	Humanitaaria või usuteadus või keeled ja kultuurid
03 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave	031 Sotsiaal- ja käitumisteadused	0311 Majandusteadus	Sotsiaalteadused
03 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave	031 Sotsiaal- ja käitumisteadused	0312 Poliitikateadus ja kodanikuõpetus	Sotsiaalteadused

Klassifikaator ISCED-F			Eesti-sisene kõrghariduse õppekavade lisaliigitus
Valdkond	Suund	Õppekavarühm	Õppekavagrupp
03 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave	031 Sotsiaal- ja käitumisteadused	0313 Psühholoogia	Psühholoogia
03 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave	031 Sotsiaal- ja käitumisteadused	0314 Sotsioloogia ja kulturoloogia	Sotsiaalteadused
03 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave	031 Sotsiaal- ja käitumisteadused	0319 Sotsiaal- ja käitumisteadused, mujal liigitamata	Sotsiaalteadused
03 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave	032 Ajakirjandus ja teave	0321 Ajakirjandus	Ajakirjandus ja infolevi
03 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave	032 Ajakirjandus ja teave	0322 Raamatukogundus, teave, arhiivindus	Ajakirjandus ja infolevi
03 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave	032 Ajakirjandus ja teave	0329 Ajakirjandus ja teave, mujal liigitamata	Ajakirjandus ja infolevi
03 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave	038 Sotsiaalteaduste, ajakirjanduse ja teabe interdistsiplinaarne õppesuund	0388 Sotsiaalteaduste, ajakirjanduse ja teabe interdistsiplinaarne õppekavarühm	Sotsiaalteadused või psühholoogia või ajakirjandus ja infolevi
03 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave	039 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave, mujal liigitamata	0399 Sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave, mujal liigitamata	Sotsiaalteadused või psühholoogia või ajakirjandus ja infolevi
04 Ärindus, haldus ja õigus	041 Ärindus ja haldus	0411 Majandusarvestus ja maksundus	Ärindus ja haldus
04 Ärindus, haldus ja õigus	041 Ärindus ja haldus	0412 Rahandus, pangandus ja kindlustus	Ärindus ja haldus
04 Ärindus, haldus ja õigus	041 Ärindus ja haldus	0413 Juhtimine ja haldus	Ärindus ja haldus
04 Ärindus, haldus ja õigus	041 Ärindus ja haldus	0414 Turundus ja reklaam	Ärindus ja haldus
04 Ärindus, haldus ja õigus	041 Ärindus ja haldus	0415 Sekretäri- ja kontoritöö	Ärindus ja haldus
04 Ärindus, haldus ja õigus	041 Ärindus ja haldus	0416 Hulgi- ja jaekaubandus	Ärindus ja haldus
04 Ärindus, haldus ja õigus	041 Ärindus ja haldus	0417 Töösused	Ärindus ja haldus
04 Ärindus, haldus ja õigus	041 Ärindus ja haldus	0419 Ärindus ja haldus, mujal liigitamata	Ärindus ja haldus
04 Ärindus, haldus ja õigus	042 Õigus	0421 Õigus	Õigus
04 Ärindus, haldus ja õigus	048 Ärinduse, halduse ja õiguse interdistsiplinaarne õppesuund	0488 Ärinduse, halduse ja õiguse interdistsiplinaarne õppekavarühm	Ärindus ja haldus või õigus
04 Ärindus, haldus ja õigus	049 Ärindus, haldus ja õigus, mujal liigitamata	0499 Ärindus, haldus ja õigus, mujal liigitamata	Ärindus ja haldus või õigus
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	051 Bioloogia ja sellega seotud teadused	0511 Bioloogia	Bio- ja keskkonnateadused
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	051 Bioloogia ja sellega seotud teadused	0512 Biokeemia	Bio- ja keskkonnateadused
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	051 Bioloogia ja sellega seotud teadused	0519 Bioloogia ja sellega seotud teadused, mujal liigitamata	Bio- ja keskkonnateadused
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	052 Keskkond	0521 Keskkonnateadused	Bio- ja keskkonnateadused
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	052 Keskkond	0522 Looduskeskkond ja elusloodus	Bio- ja keskkonnateadused
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	052 Keskkond	0529 Keskkond, mujal liigitamata	Bio- ja keskkonnateadused

Klassifikaator ISCED-F			Eesti-sisene kõrghariduse õppekavade lisaliigitus
Valdkond	Suund	Õppekavarühm	Õppekavagrupp
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	053 Füüsikalised loodusteadused	0531 Keemia	Füüsikalised loodusteadused
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	053 Füüsikalised loodusteadused	0532 Maateadus	Füüsikalised loodusteadused
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	053 Füüsikalised loodusteadused	0533 Füüsika	Füüsikalised loodusteadused
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	053 Füüsikalised loodusteadused	0539 Füüsikalised loodusteadused, mujal liigitamata	Füüsikalised loodusteadused
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	054 Matemaatika ja statistika	0541 Matemaatika	Matemaatika ja statistika
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	054 Matemaatika ja statistika	0542 Statistika	Matemaatika ja statistika
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	058 Loodusteaduste, matemaatika ja statistika interdistsiplinaarne õppesuund	0588 Loodusteaduste, matemaatika ja statistika interdistsiplinaarne õppekavarühm	Bio- ja keskkonnateadused või füüsikalised loodusteadused või matemaatika ja statistika
05 Loodusteadused, matemaatika ja statistika	059 Loodusteadused, matemaatika ja statistika, mujal liigitamata	0599 Loodusteadused, matemaatika ja statistika, mujal liigitamata	Bio- ja keskkonnateadused või füüsikalised loodusteadused või matemaatika ja statistika
06 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	061 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	0611 Arvutikasutus	Informaatika ja infotehnoloogia
06 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	061 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	0612 Andmebaaside ja võrgu disain ning haldus	Informaatika ja infotehnoloogia
06 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	061 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	0613 Tarkvara ja rakenduste arendus ning analüüs	Informaatika ja infotehnoloogia
06 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	061 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	0619 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad, mujal liigitamata	Informaatika ja infotehnoloogia
06 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	068 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogia interdistsiplinaarne õppesuund	0688 Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogia interdistsiplinaarne õppekavarühm	Informaatika ja infotehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	071 Tehnikaalad	0711 Keemiatehnoloogia ja -protsessid	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	071 Tehnikaalad	0712 Keskkonnakaitse- tehnoloogia	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	071 Tehnikaalad	0713 Elektrienergia ja energeetika	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	071 Tehnikaalad	0714 Elektroonika ja automaatika	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	071 Tehnikaalad	0715 Mehaanika ja metallitöö	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	071 Tehnikaalad	0716 Mootorliikurid, laevandus ja lennundustehnika	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	071 Tehnikaalad	0719 Tehnikaalad, mujal liigitamata	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia

Klassifikaator ISCED-F			Eesti-sisene kõrghariduse õppekavade lisaliigitus
Valdkond	Suund	Õppekavarühm	Õppekavagrupp
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	072 Tootmine ja töötlemine	0721 Toiduainete töötlemine	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	072 Tootmine ja töötlemine	0722 Materjalide töötlemine (klaas, paber, plast ja puit)	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	072 Tootmine ja töötlemine	0723 Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ning naha töötlemine	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	072 Tootmine ja töötlemine	0724 Kaevandamine ja rikastamine	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	072 Tootmine ja töötlemine	0729 Tootmine ja töötlemine, mujal liigitamata	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	073 Arhitektuur ja ehitus	0731 Arhitektuur ja linnaplaneerimine	Arhitektuur ja ehitus
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	073 Arhitektuur ja ehitus	0732 Ehitus ja tsiviilrajatised	Arhitektuur ja ehitus
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	078 Tehnika, tootmise ja ehituse interdistsiplinaarne õppesuund	0788 Tehnika, tootmise ja ehituse interdistsiplinaarne õppekavarühm	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia või arhitektuur ja ehitus
07 Tehnika, tootmine ja ehitus	079 Tehnika, tootmine ja ehitus, mujal liigitamata	0799 Tehnika, tootmine ja ehitus, mujal liigitamata	Tehnika, tootmine ja tehnoloogia või arhitektuur ja ehitus
08 Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria	081 Põllumajandus	0811 Põllundus ja loomakasvatus	Põllumajandus, metsandus ja kalandus
08 Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria	081 Põllumajandus	0812 Aiandus	Põllumajandus, metsandus ja kalandus
08 Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria	081 Põllumajandus	0819 Põllumajandus, mujal liigitamata	Põllumajandus, metsandus ja kalandus
08 Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria	082 Metsandus	0821 Metsandus	Põllumajandus, metsandus ja kalandus
08 Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria	083 Kalandus	0831 Kalandus	Põllumajandus, metsandus ja kalandus
08 Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria	084 Veterinaaria	0841 Veterinaaria	Veterinaaria
08 Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria	088 Põllumajanduse, metsanduse, kalanduse ja veterinaaria interdistsiplinaarne õppesuund	0888 Põllumajanduse, metsanduse, kalanduse ja veterinaaria interdistsiplinaarne õppekavarühm	Põllumajandus, metsandus, kalandus või veterinaaria
08 Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria	089 Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria, mujal liigitamata	0899 Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria, mujal liigitamata	Põllumajandus, metsandus, kalandus või veterinaaria
09 Tervis ja heaolu	091 Tervis	0911 Hambaravi	Meditisiin
09 Tervis ja heaolu	091 Tervis	0912 Meditsiin	Meditisiin
09 Tervis ja heaolu	091 Tervis	0913 Õendus ja ämmaemandus	Tervishoid

Klassifikaator ISCED-F			Eesti-sisene kõrghariduse õppekavade lisaliigitus
Valdkond	Suund	Õppekavarühm	Õppekavagrupp
09 Tervis ja heaolu	091 Tervis	0914 Meditsiinidiagnostika- ja ravitehnoloogia	Tervishoid
09 Tervis ja heaolu	091 Tervis	0915 Teraapia ja taastusravi	Tervishoid
09 Tervis ja heaolu	091 Tervis	0916 Farmaatsia	Meditsiin
09 Tervis ja heaolu	091 Tervis	0917 Traditsiooniline ja täiendav meditsiin ning teraapia	Tervishoid
09 Tervis ja heaolu	091 Tervis	0919 Tervis, mujal liigitamata	Tervishoid
09 Tervis ja heaolu	092 Heaolu	0921 Eakate ja puudega täiskasvanute hooldamine	Sotsiaalteenused
09 Tervis ja heaolu	092 Heaolu	0922 Lastehoid ja teenused noortele	Sotsiaalteenused
09 Tervis ja heaolu	092 Heaolu	0923 Sotsiaaltöö ja nõustamine	Sotsiaalteenused
09 Tervis ja heaolu	092 Heaolu	0929 Heaolu, mujal liigitamata	Sotsiaalteenused
09 Tervis ja heaolu	098 Tervise ja heaolu interdistsiplinaarne õppesuund	0988 Tervise ja heaolu interdistsiplinaarne õppekavarühm	Tervishoid või meditsiin või sotsiaalteenused
09 Tervis ja heaolu	099 Tervis ja heaolu, mujal liigitamata	0999 Tervis ja heaolu, mujal liigitamata	Tervishoid või meditsiin või sotsiaalteenused
10 Teenindus	101 Isikuteenindus	1011 Koduteenindus	Isikuteenindus
10 Teenindus	101 Isikuteenindus	1012 Juuksuritöö ja iluteenindus	Isikuteenindus
10 Teenindus	101 Isikuteenindus	1013 Majutamine ja toitlustamine	Isikuteenindus
10 Teenindus	101 Isikuteenindus	1014 Sport	Sport
10 Teenindus	101 Isikuteenindus	1015 Reisimine, turism ja vaba aja veetmine	Isikuteenindus
10 Teenindus	101 Isikuteenindus	1019 Isikuteenindus, mujal liigitamata	Isikuteenindus
10 Teenindus	102 Hügieen ja töötervishoid	1021 Prügi ja heitvete käitlemine	Pole kõrghariduse õppekavasid
10 Teenindus	102 Hügieen ja töötervishoid	1022 Töötervishoid ja -kaitse	Pole kõrghariduse õppekavasid
10 Teenindus	102 Hügieen ja töötervishoid	1029 Hügieen ja töötervishoid, mujal liigitamata	Pole kõrghariduse õppekavasid
10 Teenindus	103 Turvateenused	1031 Sõjandus ja riigikaitse	Riigikaitse
10 Teenindus	103 Turvateenused	1032 Vara- ja isikukaitse	Sisekaitse
10 Teenindus	103 Turvateenused	1039 Turvateenused, mujal liigitamata	Riigikaitse või sisekaitse
10 Teenindus	104 Transporditeenused	1041 Transporditeenused	Transporditeenused
10 Teenindus	108 Teeninduse interdistsiplinaarne õppesuund	1088 Teeninduse interdistsiplinaarne õppekavarühm	Isikuteenindus või sport või riigikaitse või sisekaitse või transporditeenused
10 Teenindus	109 Teenindus, mujal liigitamata	1099 Teenindus, mujal liigitamata	Isikuteenindus või sport või riigikaitse või sisekaitse või transporditeenused

Lisa 4. Mõisted

Mõiste	Definitsioon
Akadeemiline suund	Õppesuund, kuhu kuuluvad teoreetilistel teadmistel põhinevad õppekavad, mis valmistavad ette uurimustöö tegemiseks.
Algkool	Kuni 2009. aastani kasutusel olnud üldhariduskooli vorm, mis võimaldas põhiharidusõpet 6. klassini. Mõiste hõlmas ka lasteaedu-alkoole ja erivajadusega laste alkoole. 2010. aastal muudeti algkoolid põhikooliks, kus õpe toimub I või I ja II kooliastmel, kusjuures II kooliastmel ei pea õpe toimuma kõikide II kooliastme klasside ulatuses.
Alusharidus	Teadmiste, oskuste, vilumuste ja käitumisnormide kogum, mis omandatakse lasteasutuses ning loob eeldused edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus ja koolis. Kodus ja lastehoius toimuvat õpet alushariduse statistika ei hõlma. Vastab tasemele ISCED-P 0.
Bakalaureuseõpe	Kõrghariduse esimese astme õpe, mille kestel süvendab üliõpilane üldhariduslikke teadmisi, omandab valdkonna alusteadmised ja -oskused ning tööle asumiseks, iseseisvaks tööks ja magistriõppeks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud. Sisseastumistingimus on keskharidus, sellega võrdsustatud kutseharidus või sellele vastav välisriigi kvalifikatsioon. Vastab tasemele ISCED-P 665.
Defineerimata baasharidusega kutseõpe	Kutseharidus erivajadusega ja põhihariduseta noortele, kutseõpe koolikohustuse ületanud põhihariduseta isikutele. 2014/2015. õppeaastal lisandusid uued õppeliigid: teise taseme kutseõpe, kolmanda taseme kutseõpe (mõlemal vastuvõtt alates 01.09.2013). Õppima asumiseks ei ole hariduse kohta seatud eeltingimusi. Vastab tasemele ISCED-P 251.
Diplomiõpe	Õpe, mille kestel üliõpilane täiendab oma üldharidusteadmisi ja kutseoskusi ning omandab teadmised valitud erialal töötamiseks ja edasiõppimiseks. Vastuvõtt toimus aastani 2002. Kvalifikatsioon on võrdsustatud rakenduskõrgharidusega.
Doktoriõpe	Kõrghariduse kõrgeima astme õpe, mille kestel üliõpilane omandab iseseisvaks teadus-, arendus- või kutsealaseks loometööks vajalikud teadmised ja oskused. Doktoriõppe alustamise tingimus on magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon. Vastab tasemele ISCED-P 864.
EHIS	Eesti hariduse infosüsteem on riiklik register, mis koondab haridussüsteemi puudutavaid andmeid ning mille loomise eesmärk on koguda infot haridussüsteemi korraldamiseks ja sihipärasemaks juhtimiseks.
Elukestev õpe	Osalemine formaalõppes, mitteformaalses õppes või informaalsetes õppes.
Eraõppeasutus	Äriregistrisse kantud aktsiaseltsi või osaühingu või mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud sihtasutuse või mittetulundusühingu (edaspidi pidaja) asutus, mis juhindub oma tegevuses seadustest, nende alusel antud õigusaktidest ning erakooli pidaja põhikirjast ja erakooli põhikirjast.
Erilasteaed	Koolieelne lasteasutus kuni seitsmeaastastele erivajadusega lastele.
Erivajadusega laps	Keha-, kõne-, meele- ja/või vaimupuudega, psüühikahäirega või kasvatus-eritingimusi vajav laps, kes õpib erivajadusega laste koolis. Õigusaktides liigitatakse erivajadusega laste hulka ka eriliselt andekad lapsed. Erivajadusega lapsele loob arengu- ja kasvamisvõimalused elukohajärgses lasteasutuses valla- või linnavalitsus.
Erivajadusega laste kool	Kool tõhustatud ja erituge vajavatele lastele. Võrreldes tavakoolidega on tehtud muudatusi või kohandusi kooli õppekavast tuleneva õppe sisus, erialarühmaga koos õppimiseks rühma töökavas või õpikeskkonnas.
Esimese taseme haridus	Põhiharidus, vastab tasemele ISCED-A 2
Formaalõpe/ formaalharidus	Alus-, üld-, kutse- ja kõrgharidus. Kindlatele standarditele vastav struktureeritud institutsiooniline õpe, mis üldjuhul toimub koolikeskkonnas tasemeõppekavade alusel. Formaalõpe on eesmärgistatud ja seda juhendavad spetsiaalse ettevalmistuse ja kvalifikatsiooniga õpetajad. Õpieesmärgid tulenevad õppekavast ja õpetajast ning õppeprotsessi jälgitakse ja hinnatakse. Formaalõpe on teatava taseme või eani (17 a täitumiseni) kohustuslik. Kasutatakse ka termineid „tasemeõpe” ja „tasemeharidus”.
Gümnaasium	Üldhariduskool, mis loob võimalused üldkeskhariduse omandamiseks (kooli nimetuses ei pea olema sõna „gümnaasium”). Gümnaasiumis on 10.–12. klass, kuid gümnaasiumi juures võivad olla ka põhikooliklassid. Mõiste ei hõlma täiskasvanute gümnaasiumit ega erivajadusega laste koole, kui pole märgitud teisiti.

Mõiste	Definitsioon
Gümnaasiumiaste	Üldhariduskooli 10.–12. klass (1989. aastani 9.–11. klass). Vastab tasemele ISCED-P 344.
Haridusaste	Kõrghariduse liigitus. Kõrgharidustaseme õpe koosneb kolmest astmest: 1. aste on bakalaureuse- ja rakenduskõrgharidusõpe 2. aste on magistriõpe 3. aste on doktoriõpe
Hariduskulutused	Tasemehariduse pakkumisega, teadus- ja arendustegevusega ning hariduse abiteenuste osutamisega (toitlustus, majutus, turvamine, transport, meditsiiniteenused, vaba aja veetmine jms) seotud tööjõukulud, tegevuskulud ja investeeringud. Muude teenuste pakkumisega seotud kulusid hariduskulutuste hulka ei arvata (nt huviharidus, täiskasvanute täiendusõpe). Definitsioon tugineb UOE metoodikale.
Haridustase	Haridusseaduse kohaselt jaguneb haridus alushariduseks ning I, II ja III taseme hariduseks.
Huvikool	Haridusasutus, mis tegutseb noorsootöö valdkonnas ning loob huvihariduse omandamise ja isiksuse mitmekülgse arengu, sealhulgas oma keele ja kultuuri viljelemise võimalused huvihariduse valdkondades.
Informaalne õpe / informaalne haridus ehk iseseisev õppimine	Õpe, mis hõlmab igasugust teadlikku õppimist mitmesuguste tegevuste ja suhtluskanalite kaudu, olenemata ajast ja keskkonnast. Informaalne õpe ei ole struktureeritud ning sel puuduvad otsesed õpieesmärgid, õppekavad ja -materjalid. Puudub õpet korraldav asutus. Informaalse õppe alla ei kuulu formaalharidussüsteemi õpingutes või koolitustel osalemine.
Integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpe	Arstiõpe, loomaarstiõpe, proviisoriõpe, hambaarstiõpe, arhitektiõpe, ehitusinseneri õpe ja klassiõpetaja õpe. Integreeritud bakalaureuse- ja magistriõppe lõpetanule antakse magistrikraad. Sellesse õppesse on õigus kandideerida isikul, kellel on keskharidus või sellele vastav kvalifikatsioon. Vastab tasemele ISCED-P 766.
ISCED	Rahvusvaheline ühtne hariduse liigitus, mis on haridustasemetega ja õppekavade kategoriseerimise standard ning mida kasutatakse rahvusvaheliselt võrreldava haridusstatistika kogumiseks, koondamiseks ja analüüsiks.
ISCED-A	Omandatud haridustaset näitav ISCED-i koodide süsteem.
ISCED-F	Haridus- ja koolitusvaldkondi kirjeldav ja kategoriseeriv ISCED-i süsteem.
ISCED-P	Omandatava õppekava ISCED-i koodide süsteem.
Katkestaja	Õpilane, kelle õpingud katkevad enne õppeprogrammi läbimist.
Kaugõpe	Õppevorm, kus õpitakse peamiselt iseseisvalt ja kaugõppesessiooni ajal toimuva õppetöö kaudu, tänapäeval e-õppemeetodeid kasutades.
Keskharidus	Haridustase, mis põhineb põhiharidusel. Jaguneb üldkeskhariduseks ja kutsekeskhariduseks.
Keskkool	Gümnaasiumi võimalik nimetus.
Klassikordaja	Klassikursuse kordaja on õpilane, kes õpib vähemalt teist aastat samas või madalamas klassis.
Kolmanda taseme haridus	Kõrgharidus, vastab tasemele ISCED-A 5–8
Koolieelne lasteasutus	Koolieast noorematele lastele hoidu ja alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus.
Kutseharidus	Teataval erialal töötamiseks, kutse saamiseks, ametikohale kandideerimiseks või selle säilitamiseks vajalike teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisharjumiste süsteem, mille omandamine ja täiendamine loob eeldused tulemusrikkaks professionaalseks tegevuseks.
Kutsekeskharidus	Kutseharidusstandardi ja kutse- või erialade riiklike õppekavadega kehtestatud nõuete kogum. Kutsekeskhariduse omandamine loob eeldused ja annab õiguse asuda tööle õpitud kutse- või erialal või jätkata õpinguid, et omandada kõrgharidus.
Kutsekeskharidusõpe põhihariduse baasil	Õpe, mille käigus omandab õpilane koos kutse- ja erialase pädevusega ka keskhariduse. Kutsekeskhariduse omandamine loob eeldused ja annab õiguse asuda tööle õpitud kutse- või erialal või jätkata õpinguid kõrghariduses. Õppima asumise eeltingimus on põhihariduse olemasolu. Vastab tasemele ISCED-P 354.

Mõiste	Definitsioon
Kutse-kõrgharidusõpe	Rakendusliku suunitlusega kõrghariduse esimese astme õpe (vastuvõtt aastatel 1999–2002). Kvalifikatsioon on võrdsustatud rakenduskõrgharidusega.
Kutset andev haridus	Kutse- ja kõrgharidus ehk erialane ettevalmistus, sh teadmised ja oskused, mis on vajalikud teataval erialal töötamiseks, kutse saamiseks, ametikohale kandideerimiseks või selle säilitamiseks.
Kutseõpe keskhariiduse baasil	Kutsekeskharidus keskhariiduse baasil, kutseõpe keskhariiduse baasil, keskhariidust eeldav keskeri-/tehnikumiharidus. 2014/2015. õppeaastal lisandusid uued õppeliigid: viienda taseme kutseõppe esmaõpe, viienda taseme kutseõppe jätkuõpe (mõlemal vastuvõtt alates 01.09.2013). Vastab tasemele ISCED-P 454.
Kutseõpe põhihariduse baasil	Põhiharidust eeldav kutseõpe. Õppe käigus koos kutsega keskhariidust ei omandata. Vastab tasemele ISCED-P 351.
Kutseõppeasutus	Haridusasutus, kus omandatakse kutsekeskharidus või oskustöö tegemiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud mingil kutse- või erialal.
Kõrgeim omandatud haridustase	Kõrgeim formaalharidussüsteemis (üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis) lõpetatud õpe.
Kõrgharidus	Keskhariiduse baasil omandatav teaduslikul käsitlusel rajanev haridus, mida tõendab vastav lõpudokument. Kõrgharidustaseme õpe on tõenduspõhisel käsitlusel põhinev õpe, mille tulemusena õppija omandab teadmised, oskused ja hoiakud, mis on vajalikud aktiivseks panustamiseks ühiskonda, töötamiseks, teadus- ja arendustegevuseks ning elukestvaks õppeks.
Lasteaed	Koolieelne lasteasutus kuni seitsmeaastastele lastele. Siia alla ei kuulu sotsiaalhoolekandeseaduse alusel tegutsevad lapsehoiuteenused.
Lasteaed-alkkool	Kuni 2009. aastani kasutusel olnud lasteasutuse vorm, kus lasteaed on ühendatud algkooliga
Lasteaed-põhikool	Lasteasutus, kus lasteaed on ühendatud põhikooliga ja nad võivad tegutseda ühe asutusena.
Lastehoid	Koolieelne lasteasutus, mis pakub lapsehoiuteenust.
Lastekeskus	Kuni 2001. aastani kasutusel olnud koolieelse lasteasutuse vorm, milles seaduse järgi olid loodud võimalused mänguks ja muuks arendavaks tegevuseks kõigile paikkonnas elavatele 2–12-aastastele lastele. Andmebaasi tabelites esitatud lastekeskuste laste arv ei hõlma kooliõpilasi.
Lastepäevakodu	Kuni 1998. aastani kasutusel olnud koolieelse lasteasutuse vorm 1–7-aastastele lastele. 1999. aastal muudeti senised lastepäevakodud lasteaedadeks.
Lastesõim	Koolieelne lasteasutus kuni kolmeaastastele lastele.
Linnakool	Üldhariduskool, mis asub linnas, vallasiseses linnas või alevis.
Linna-lasteasutus	Koolieelne lasteasutus, mis asub linnas, vallasiseses linnas või alevis.
Maakool	Üldhariduskool, mis asub alevikus või külas.
Maa-lasteasutus	Koolieelne lasteasutus, mis asub alevikus või külas.
Magistriõpe	Kõrghariduse teise astme õpe, mille kestel üliõpilane süvendab erialateadmisi ja -oskusi ning omandab iseseisvaks tööks ja doktoriõppeks vajalikke teadmisi ja oskusi. Sisseastumistingimus on bakalaureusekraad või sellega võrdsustatud haridustase. Vastab tasemele ISCED-P 767.
Mitteformaalne õpe/haridus	Vabatahtlik õpe, mis toimub väljaspool formaalharidust eri keskkondades, aga on siiski institutsionaliseeritud ja eesmärgistatud. Mitteformaalset õpet iseloomustab ka õppijakesksus, paindlikkus, kättesaadavus ning individuaalse ja sotsiaalse õppimise tasakaal. Õppe juhendajad võivad olla nii professionaalsed koolitajad kui ka näiteks vabatahtlikud või omaealised.
Mittestatsionaarne õpe	Täiskasvanud õppijatele mõeldud õpe, kus õppetundide kõrval on võrreldes statsionaarse õppega suurem iseseisva õppimise osa.

Mõiste	Definitsioon
Normkohad	Seadusega sätestatud, koolieelse lasteasutuse rühma maksimumsuurus. Alates 1999. aastast on sõimerühmas suurim lubatud laste arv 14, lasteaiarühmas 20, liitrühmas (2–7-aastastele) 18, sobitusrühmas arvestatakse igale erivajadusega lapsele kolm kohta (seega on laste suurim lubatud arv väiksem kui teistes lasteasutuse rühmades), erirühmas (erihooldust ja -õpet vajavatele lastele) 4–12 last (kehapuudega laste rühmas ja tasandusrühmas (mõeldud spetsiifiliste arenguhäiretega lastele) 12, arendusrühmas (vaimse alaarenguga lastele) 7, meelepuudega laste rühmas 10, liitpuudega ja pervasiivsete arenguhäiretega laste rühmas 4 last). Kohtade arvu on võimalik mõnedel juhtudel ka suurendada.
Oodatav õpiaeg	Vanuselisest määrast tulenev elaniku keskmine tasemeharidussüsteemis õppimise aeg aastates. Leitakse õppijate vanuseliste määrade summana üle kõikide tasemehariduse liikide üheaastase sammuga.
Osakoormusega õpe	Õppevorm, mille puhul täidab õpilane iga õppeaasta lõpuks õppekavaga sätestatud õppe mahust kumulatiivselt alla 75%.
Põhiharidus	Riigi haridusstandardiga ettenähtud kohustuslik üldharidusmiinimum. Põhihariduse omandamine loob eeldused ja annab õiguse jätkata õpinguid keskhariduse omandamiseks.
Põhikool	Üldhariduskool, mis loob võimalused põhihariduse omandamiseks ja koolikohustuse täitmiseks. Põhikoolis on 1.–9. klass. Mõiste ei hõlma erivajadusega laste koole.
Põhikooliastmed	Põhikooli kolm kooliastet: I kooliaste on 1.–3. klass; II kooliaste on 4.–6. klass; III kooliaste on 7.–9. klass (1989. aastani 1.–8. klass)
Põhikooli I aste	1.–3. klass, vastab tasemele ISCED-P 1
Põhikooli II aste	4.–6. klass, vastab tasemele ISCED-P 1
Põhikooli III aste	7.–9. klass, vastab tasemele ISCED-P 24
Rakendus-kõrgharidusõpe	Kõrghariduse esimese astme õpe, mille kestel üliõpilane omandab kindlal kutsealal töötamiseks või magistriõppes edasiõppimiseks vajaliku pädevuse. Sisseastumistingimus on keskharidus või sellele vastav kvalifikatsioon. Rakenduskõrgharidusõppe lõpetanud on õigus jätkata õpinguid magistriõppes õppeasutuse nõukogu kehtestatud tingimustel ja korras. Vastab tasemele ISCED-P 665.
Rakenduskõrgkool	Õppeasutus, millele on antud rakenduskõrghariduse õppeõigus ja mille tasemeõppes õppijatest vähemalt kaks kolmandikku õpib kõrgharidustaseme õppes. Lisaks võib toimuda magistriõpe ja kutseõpe keskhariduse baasil.
Rakenduslik suund	Õppesuund, kuhu kuuluvad praktilise, tehnilise või kutsesuunitlusega õppekavad.
Statsionaarne õpe	Õppevorm üliõpilastele ja koolikohustuslikele isikutele või õpilastele, kelle jaoks õppimine on põhitegevus ja kus kooli juhendatud tegevusel on suurem osa kui iseseisval õppimisel.
Tasemeharidus/tasemeõpe	Vt formaalõpe
Teise taseme haridus	Keskharidus, vastab tasemele ISCED-A 3–4
Täienduskoolitus	Mitteformaalse õppe osa. Täienduskoolitus on väljaspool tasemeõpet õppekava alusel toimuv eesmärgistatud ja organiseeritud õppetegevus.
Täiskasvanute gümnaasium	Üldhariduslik õppeasutus, mis on mõeldud koolikohustusliku ea ületanud isikutele üldhariduse omandamiseks mittestatistionaarses õppes. Õppetöö toimub peamiselt õhtu- ja kaugõppe vormis.
Täiskasvanute koolitus	Täiskasvanuna formaal- või mitteformaalõppes osalemine.
Täiskoormusega õpe	Õppevorm, mille korral täidab üliõpilane iga õppeaasta lõpuks õppekava kohaselt täidetava õppe mahust kumulatiivselt vähemalt 75%.
Tööturukoolitus	Töötutele korraldatav töökoolitus, kus omandatakse või arendatakse ametioskusi või muid töölerakendumist soodustavaid oskusi.
UOE	Lühend ühiselt rahvusvahelist haridusstatistikat tegevatest asutustest: Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni Statistikainstituut (UNESCO-UIS), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) ning Euroopa Liidu statistikaamet (Eurostat)

Mõiste	Definitsioon
Võõrkeel	Keel, mis ei ole emakeel.
Välisüliõpilane	Üliõpilane, kelle elukohamaa ja kodakondsus ei ole Eesti ning kel ei ole alalist elamisõigust / pikaajalise elaniku elamisluba. Välisüliõpilaste hulka ei arvestata neid, kes õpivad Eestis vaid piiratud kestusega õppe- või praktikasessiooni jooksul.
Õpetaja	Koolis õppe- ja kasvatustöö alal töötav inimene: õpetaja ja klassiõpetaja ametikohtadel töötavad isikud ning need juhid (direktor, õppealajuhataja) ja tugispetsialistid (eripedagoog, sotsiaalpedagoog, logopeed, koolipsühholoog), kes tegelevad õppetööga.
Õpisündmus	Ühe õppekava läbimisega seotud sündmus (õppimine, sisseastumine, katkestamine või lõpetamine).
Õppekavagrupp	Kõrgharidusstandardis kehtestatud hariduse liigituse osa, mis hõlmab sisult lähedasi õppekavarühmasid.
Õppekavarühm	Hariduse (nii kutse- kui ka kõrghariduse) liigituse osa, mis hõlmab sisult lähedasi õppekavasid.
Õppesuund	Hariduse (nii kutse- kui ka kõrghariduse) liigituse osa, mis hõlmab sisult lähedasi õppekavarühmi.
Õppevaldkond	Hariduse (nii kutse- kui ka kõrghariduse) liigituse osa, mis hõlmab sisult lähedasi õppesuundi.
Õppija, õppur	Eesti hariduse infosüsteemi (EHIS) andmetel vastava aasta 10. novembri seisuga õppija.
Ühtluskool	Koolikorraldus, milles iga järgmine aste tugineb eelmisele ning võimaldab seega tõrgeteta üleminekut ühest koolist teise.
Üldharidus	Teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide süsteem, mis võimaldab inimesel kujuneda pidevalt arenevaks isiksuseks, kes on suuteline elama väärikalt, austama iseennast, oma perekonda, kaasinimesi ja loodust, valima ning omandama talle sobivat elukutset, tegutsema loovalt ning kandma kodanikuvastutust. Jaguneb põhi- ja keskhariduseks.
Üldharidus- klassi(de)ga muud tüüpi õppeasutus	Kutseõppeasutus, mis võimaldab omandada kutsesuunitluseta üldharidust.
Üldhariduskool	Üldhariduslikku õpet võimaldav õppeasutus, v.a täiskasvanute gümnaasium.
Ülikool	Õppe-, loome- ning teadus- ja arendusasutus, kus toimub kõrgharidusstandardile vastav õpe kõrgharidustaseme kolmel astmel.
Üliõpilane	Isik, kes on vastu võetud (immatrikuleeritud) kõrgkooli rakenduskõrgharidus-, bakalaureuse-, magistri- või doktoriõppe või bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekavadel põhineva õppe täis- või osakoormusega õppesse. Üliõpilane on kõrgharidustasemel õppija alates õppesse vastuvõtmisest ehk immatrikuleerimisest kuni õppest väljaarvamiseni ehk eksmatrikuleerimiseni.